

LEERPLICHT

WIE IS ER **NIET** ALS DE SCHOOLBEL RINKELT?

EVALUATIE 2011-2012

Eindredactie

Kurt Van Damme, Michaël Van der Eycken

AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB

Kim Vandavelde, Lise Van Proeyen

AgODi, Scholen Secundair onderwijs en DKO

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens

Administrateur-generaal

Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)

Lay-out

Kim Baele

Depotnummer

D/2013/3241/111

Druk

Ministerie van Onderwijs en Vorming

Management Ondersteunende Diensten

Drukkerij

Inhoud

Inleiding.....	6
Leerplicht: algemene situering.....	11
Hoofdstuk 1:Controle op de inschrijvingen in het basis- en secundair onderwijs	13
1. Reglementair kader	13
2. Procedure voor opvolging	14
2.1. Huidige procedure Vlaams Gewest	
2.2. Procedure Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
2.3. Evaluatie	
3. Resultaten.....	24
4. Besluit	31
Hoofdstuk 2:Opvolging van in- en uitschrijvingen	32
2.A. In- en uitschrijvingen in het basisonderwijs	32
1. Reglementair kader	32
2. Procedure voor opvolging	32
2.1. Huidige procedure	
2.2. Evaluatie procedure	
2.B. In- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs	34
1. Reglementair kader	34
2. Procedure voor opvolging	35
2.1. Huidige procedure	
2.2. Evaluatie procedure	
3. Resultaten.....	38
3.1. Tijdige en laattijdige inschrijvingen	
3.2. Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen	
4. Besluit	66

Hoofdstuk 3:Opvolging van problematische afwezigheden	68
3.A. Problematische afwezigheden in het basisonderwijs	68
1. Reglementair kader	68
2. Procedure voor opvolging	69
3. Resultaten	69
3.1. Problematische afwezigheden	
3.2. Zorgwekkende dossiers	
4. Besluit	77
3.B. Problematische afwezigheden in het secundair onderwijs	78
1. Reglementair kader	78
2. Procedure voor opvolging	79
3. Resultaten	80
3.1. Problematische afwezigheden	
3.2. Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden	
4. Besluit	97
Hoofdstuk 4:Tucht in het secundair onderwijs	98
1. Reglementair kader	98
2. Procedure voor opvolging	98
3. Resultaten	99
4. Besluit	109
Glossarium	110
Afkortingenlijst.....	118
Overzicht van tabellen	119
Overzicht van figuren	123
Bronnen	124

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) staat in voor de uitvoering van het onderwijsbeleid in Vlaanderen. Leerplichtcontrole vormt één van de kerntaken van AgODi. Voor het vijfde jaar op rij presenteren wij dit rapport met de toepasselijke titel: "Wie is er niet als de schoolbel rinkelt?". U vindt er de belangrijkste gegevens over schoolverzuim van het voorbije schooljaar 2011-2012 in terug.

We baseren ons voor de verschillende hoofdstukken op relevante cijfers en informatie afkomstig uit de volgende bronnen:

- **de inschrijvings- en leerlingendatabank;**
- **de databank 'leerplichtcontrole';**
- **de databank 'in- en uitschrijvingen';**
- **de elektronische meldingen door scholen van leerplichtige leerlingen die 30 halve dagen problematisch afwezig waren in 2011-2012;**
- **de databank 'zorgwekkende dossiers schooljaar 2011-2012';**
- **de databank 'tuchtmeldingen 2011-2012'.**

Deze databanken worden gevoed met informatie afkomstig van de onderwijsinstellingen. Zij registreren in- en uitschrijvingen en melden problematische afwezigheden en tucht. Het rapport is een beschrijvende analyse van de gegevens van alle leerlingen die op 1 september 2011 nog leerplichtig waren.

We bespreken vier grote processen die plaatsvinden in het agentschap, namelijk de controle op de inschrijvingen (hoofdstuk 1), de controle op de in- en uitschrijvingen (hoofdstuk 2), de registratie van de meldingen problematische afwezigheden (hoofdstuk 3) en van de definitieve uitsluitingen (hoofdstuk 4). Telkens staan we stil bij de gevolgde procedure en de manier waarop wij die evalueren. Vervolgens belichten we de profielkenmerken van de leerlingen en hun schoolloopbaan. Elk hoofdstuk sluiten we af met een besluit.

De belangrijkste bevindingen zijn opgenomen in een korte samenvatting op de volgende pagina's.

- **Controle op de inschrijvingen**

Dit rapport biedt een overzicht van de verschillende procedures waarmee het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) de leerplicht opvolgt. De eerste procedure die we bekijken is de controle op de inschrijvingen. We gaan voor elke leerplichtige die op 1 september in het Vlaams Gewest woont na of hij/zij op de derde schooldag ingeschreven is in een onderwijsinstelling of op een andere manier aan de leerplicht voldoet. We schrijven de ouders aan van kinderen voor wie dat niet het geval is. Als we geen informatie van de ouders krijgen over hun kind, dan worden de dossiers doorgestuurd naar de gemeenten. Als ook de gemeente niet over meer informatie beschikt, bezorgen we het dossier van die leerling aan de procureur des Konings.

De grote meerderheid van de leerplichtige kinderen is ingeschreven in een onderwijsinstelling, volgt huisonderwijs of voldoet op een andere manier aan de leerplicht. Voor een minderheid van 0,1% van de kinderen uit het rijksregister vinden we na het doorlopen van de procedure geen toereikend antwoord voor de inschrijvingscontrole en bestaan er dus twijfels over de invulling van de leerplicht. De dossiers van die kinderen worden doorgestuurd naar het parket of worden intern opgevolgd.

Als we het profiel bekijken van de leerlingen voor wie geen toereikend antwoord is gevonden tijdens de leerplichtcontrole, zien we dat ze procentueel vaker niet over de Belgische nationaliteit beschikken. Ze wonen vaak in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant en in de grootsteden Antwerpen en Gent. De 17-jarigen zijn meer vertegenwoordigd dan de andere leeftijdsgroepen. Daarbij moet worden opgemerkt dat een deel van de 17-jarigen in de loop van het schooljaar 18 wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op de derde schooldag zijn die jongeren wel nog leerplichtig.

- **Opvolging van in- en uitschrijvingen**

In het secundair onderwijs bestaat er ook een centrale opvolging van het verloop van in- en uitschrijvingen van leerlingen in scholen¹ in het Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In het basisonderwijs is dat nog niet het geval. De opvolging van schoolveranderingen gebeurt tot nu toe in het basisonderwijs lokaal door de uitschrijvende en de inschrijvende school. Met de uitrol van het project DISCIMUS zal hier in de toekomst verandering in komen. Secundaire scholen doen steeds een elektronische zending als een leerling zich in- of uitschrijft. Als een leerling een periode nergens ingeschreven is, nemen we een aantal administratieve stappen om het mogelijke absolute schoolverzuim van die leerlingen te beperken. Om een correcte opvolging van in- en uitschrijvingen waar te maken is het noodzakelijk dat scholen de elektronische zendingen consequent en tijdig versturen. Daarenboven hebben we ook een beeld van het aantal laattijdige inschrijvingen².

De cijfers tonen aan dat de meeste leerlingen (95%) tijdens het schooljaar niet van school of van studierichting veranderen. Dat percentage is ongeveer hetzelfde als vorig schooljaar. Bovendien is er niet bij elke leerling die een periode niet ingeschreven is sprake van bewust absoluut schoolverzuim. Sommige leerlingen stappen bijvoorbeeld over naar andere vormen van onderwijs, zoals Syntra, het huisonderwijs e.d. Toch stellen we vast dat een beperkte groep jongeren een heel instabiele schoolloopbaan doormaakt en dat die groep jongeren steeds hetzelfde profiel heeft.

Zeventienjarige leerlingen met een andere nationaliteit dan de Belgische die wonen in een ver-

¹ Dit zijn gesubsidieerde en gefinancierde scholen.

² Zie glossarium.

stedelijk gebied, hebben de grootste kans op een periode waarin ze niet ingeschreven zijn in een school. Jongeren met een instabiele schoolloopbaan zijn meer vertegenwoordigd in de B-stroom van het voltijds gewoon onderwijs en in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Deze doelgroep loopt ook vaker schoolse vertraging op. Ze waren ook meer problematisch afwezig tijdens het voorafgaande en het lopende schooljaar. Tot slot zien we dat een instabiele loopbaan vaak samenhangt met een laattijdige inschrijving.

- **Opvolging van problematische afwezigheden**

Het profiel van leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen, stemt in grote mate overeen met het profiel van jongeren die problematisch afwezig zijn, ook wel relatief schoolverzuim genoemd. In het secundair onderwijs beschikken we al een aantal schooljaren over deze gegevens, omdat scholen een elektronische zending versturen voor leerlingen die 30 halve dagen problematisch afwezig zijn. In het basisonderwijs bestaan die zendingen ook sinds het schooljaar 2008-2009. Daar merken we dat we voor 0,3% van de leerlingen een melding problematische afwezigheid krijgen. Het gaat om een stijging ten opzichte van vorig schooljaar. Uit de gegevens die de scholen voor secundair onderwijs ons bezorgen blijkt dat de meldingen van problematische afwezigheden blijven toenemen (van 1,2% in 2007-2008 naar 1,5% in 2011-2012). Er is de voorbije jaren in het kader van het spijbelactieplan heel wat aandacht besteed aan het belang van een goede registratie van afwezigheden. Toch moeten we ons afvragen of deze stijging, die zich schooljaar na schooljaar doorzet, niet betekent dat de spijbelproblematiek toeneemt.

Net als bij absoluut schoolverzuim is er geen evenwichtige spreiding van leerlingen met problematische afwezigheden. Bij de niet-Belgen vindt men, relatief gezien³, meer leerlingen terug met problematische afwezigheden. Vooral leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit lijken vaker problematisch afwezig te zijn. Dat geldt zowel voor het secundair onderwijs als voor het basisonderwijs. In het deeltijds en buitengewoon secundair onderwijs is, tegen de verwachtingen in, een hoger percentage meisjes dan jongens problematisch afwezig. Een groot deel van de gemelde jongeren in het secundair onderwijs is tussen 16 en 18 jaar en 6 jaar in het basisonderwijs. Opvallend in het basisonderwijs is dat de meeste meldingen voorkomen in het eerste leerjaar en afnemen naarmate de leerjaren vorderen. Dat kan een aanduiding zijn dat de oorzaak van spijbelen in het basisonderwijs vooral moet worden gezocht bij de ouders en niet bij de kinderen. Het hoge aantal spijbelaars bij 6-jarigen kan misschien ook verklaard worden doordat sommige van deze kinderen nog in het kleuteronderwijs zitten en ouders zich niet bewust zijn van het feit dat hun kinderen al leerplichtig zijn.

De kinderen met een melding problematische afwezigheid wonen verhoudingsgewijs vaker in een verstedelijk gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de grootsteden

Antwerpen en Gent ligt het percentage problematische afwezigheden een stuk hoger dan in de andere gebieden. Zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs scoren leerlingen die doorgegeven worden als problematisch afwezig hoger op de indicatoren kansarmoede dan de totale schoolbevolking.

Op het vlak van de schoolloopbaan kunnen we stellen dat, net als vorige schooljaren, leerlingen met problematische afwezigheden in het secundair onderwijs veel prominenter aanwezig zijn in het deeltijds beroepssecundair onderwijs dan in het voltijds gewoon en buitengewoon onderwijs. In de eerste graad van het voltijds gewoon onderwijs situeren de meeste problematische afwezigheden zich in de B-stroom, en in de tweede en derde graad in het BSO. Daarnaast zien we relatief

³ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

veel meldingen van problematische afwezigheid in het onthaalonderwijs. Er is een samenhang tussen leerlingen met problematische afwezigheden en schoolse vertraging. In het basisonderwijs worden er verhoudingsgewijs meer leerlingen gemeld uit het buitengewoon lager onderwijs.

Scholen die leerlingen melden in het secundair onderwijs, zien naast een gebrek aan motivatie bij de leerlingen een laag welbevinden op school en opvoedingsonmacht van de ouders als belangrijkste oorzaak van de problematische afwezigheden. Het is voor scholen niet altijd gemakkelijk vast te stellen wat de oorzaak en wat het gevolg is van problematische afwezigheden. Bij leerlingen die zo frequent afwezig zijn, is er nog zelden sprake van één enkele oorzaak. Bijna altijd gaat het om een complexe problematiek, soms zelfs zo complex dat de school en het CLB niet meer alleen kunnen instaan voor de begeleiding. In die situaties wordt een beroep gedaan op externe instanties, meestal op de politie.

Naast het verzamelen van gegevens proberen we waar mogelijk toch ondersteuning te bieden aan scholen en CLB's die geconfronteerd worden met leerlingen voor wie de situatie uitzichtloos lijkt. Voor leerlingen bij wie de problematische afwezigheden als zorgwekkend beschouwd kunnen worden, schrijven we op vraag van de school of het CLB een brief aan de ouders of we bezorgen het dossier aan de procureur des Konings. Dergelijke dossiers blijven heel beperkt in aantal, omdat zorgwekkende dossiers⁴ alleen aan AgODi bezorgd worden als men dat nodig acht.

Het aantal leerlingen bij wie de situatie echt zorgwekkend is, mag dan beperkt zijn; de problemen zijn des te groter, complexer en moeilijker op te lossen. Voor leerlingen die, al dan niet tijdelijk, niet functioneren binnen een schoolse context, zijn er momenteel bijna geen oplossingen voorhanden. Daarom is het nodig om over dit probleem te blijven overleggen en ook andere beleidsdomeinen, zoals Welzijn en Justitie, te blijven wijzen op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van deze jongeren.

AgODi werkt momenteel volop aan de uitbouw van het project DISCIMUS. Dit project heeft onder andere een vlottere uitwisseling van de afwezigheidsgegevens als doel. Bovendien kan AgODi dankzij DISCIMUS een nauwkeuriger zicht krijgen op de afwezigheidsproblematiek. Tot nu toe moesten scholen alleen na 30 halve dagen ongewettigde afwezigheid een melding van problematische afwezigheid versturen. Dankzij DISCIMUS kan de overheid problematische afwezigheden bijvoorbeeld al vanaf de eerste halve dag detecteren en hoeven scholen in de toekomst geen aparte elektronische meldingen van problematische afwezigheid meer te versturen. Dat zal ook gevolgen hebben voor de werkwijze waarom de problematische afwezigheden zullen worden opgevolgd. Het ministerie van Onderwijs en Vorming onderzoekt momenteel dan ook hoe het in de toekomst zo efficiënt mogelijk kan omspringen met deze gegevens. Belangrijk aandachtspunt daarbij is het vermijden van bijkomende administratieve druk voor de scholen.

• Tucht

Sinds het schooljaar 2008-2009 sturen de scholen voor secundair onderwijs een elektronische zending om de leerlingen die definitief werden uitgesloten te melden. We zien dan ook dat het aantal tuchtmeldingen telkens gestegen is sinds het schooljaar 2008-2009.

Net als voor problematisch afwezige leerlingen, zien we dat leerlingen met een niet-Belgische nationaliteit in verhouding vaker definitief worden uitgesloten. Het percentage jongens dat definitief wordt uitgesloten, ligt hoger dan het percentage meisjes. Qua leeftijd zijn de meldingen vrij gelijkmatig verdeeld, alleen bij de twaalfjarigen zijn er minder meldingen.

⁴ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting wonen in verhouding vaker in verstedelijkt gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage definitief uitgesloten leerlingen een stuk hoger dan in de andere gebieden. Leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting scoren vaker op de gelijkekansenindicatoren dan de totale schoolbevolking.

Op het vlak van de schoolloopbaan zien we dat definitieve uitsluitingen relatief iets meer voorkomen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, maar in veel mindere mate dan bij de problematische afwezigheden. In het voltijds gewoon onderwijs situeren de meeste definitieve uitsluitingen zich in de eerste graad in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het BSO. Leerlingen worden relatief gezien vaker definitief uitgesloten als ze schoolse vertraging hebben opgelopen. Maar een minderheid van de leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten.

Leerplicht: algemene situering

België is één van de weinige landen met een voltijdse leerplicht tot 16 jaar én een deeltijdse leerplicht tot 18 jaar. Er zijn nog een aantal Europese landen waar leerlingen leerplichtig zijn tot 18 jaar, zoals Duitsland, maar in de meeste Europese landen is men voltijds leerplichtig tot 15 of 16 jaar, zonder dat daar een deeltijdse leerplicht op volgt⁵.

De leerplicht in België werd in 1983 via de wet op de leerplicht verlengd van 14 jaar tot 18 jaar. Die wet kwam er in een periode met een hoge jeugdwerkloosheid en sociale problemen. De overheid zag een betere scholingsgraad toen als het middel bij uitstek om de tewerkstellingskansen en de positie van jongeren in de maatschappij te verbeteren⁶. Nu zijn kinderen leerplichtig vanaf 1 september van het kalenderjaar waarin ze 6 jaar worden tot 30 juni van het kalenderjaar waarin ze 18 jaar worden of tot hun 18e verjaardag als deze voor 30 juni valt. De duur van de leerplicht is altijd een voorwerp van discussie geweest. Ook nu nog zijn er 'believers' en 'non-believers' in het effect van de leerplicht. Studies wijzen uit dat leerlingen die kleuteronderwijs genoten minder risico lopen op leerachterstand tijdens het verdere verloop van hun schoolloopbaan. Daarom pleiten sommigen voor een vervroeging van de leerplicht naar 5 jaar.

Om ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk kinderen naar het kleuteronderwijs gaan, zijn er een aantal acties rond kleuterparticipatie opgezet. Die acties richten zich vooral op de sensibilisering van de ouders. Ook moeten scholen aan het einde van het schooljaar het aantal halve dagen aanwezigheid van hun kleuters melden. Die aanwezigheid wordt gekoppeld aan de toelating tot het lager onderwijs⁷ en de schooltoelage.

In antwoord op het feit dat heel wat leerlingen een problematische schoolloopbaan kennen met zittenblijven, schoolveranderingen of spijbelen ontstond in juni 2006 het spijbelactieplan⁸. In dat plan stonden twaalf groepen van acties om te komen tot een sluitende aanpak voor spijbelen en andere vormen van schoolverzuim. De aard van de acties varieerde van bewustmaken, voorkomen en begeleiden tot herstellen en bestraffen.

5 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

6 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

7 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

8 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Ondertussen werd een vervolg op dit spijbelactieplan voorgesteld, namelijk het actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag⁹. Dit actieplan is opgedeeld in 6 topics, waarbij de aanpak zich blijvend situeert volgens een continuüm van in kaart brengen, informeren/sensibiliseren, preventief werken, begeleiden tot sanctioneren. Voor elke topic wordt aangegeven hoe de acties van het spijbelactieplan 2006 worden voortgezet, maar er worden ook nieuwe acties voorgesteld. Daarnaast werden er bijzondere doelgroepen onderscheiden voor wie specifieke acties uitgewerkt zijn.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) verzamelt gegevens over inschrijvingen en problematische afwezigheden en voert controles uit. Daarvoor beschikt het agentschap over een aantal controleprocedures. Onder impuls van het spijbelactieplan werden die herbekeken en aangepast waar nodig. Die procedures zowel op kwantitatief als kwalitatief vlak zo sluitend mogelijk te maken, vormt een blijvende uitdaging.

Een correcte afwezigheidsregistratie maakt het mogelijk om afwezigheidsproblemen bij leerlingen snel te signaleren en daar gepast op te reageren, maar maakt het ook mogelijk accurate beleidsinformatie te verzamelen. Daarom hecht AgODi veel belang aan een nauwkeurige registratie van afwezigheden van leerlingen door scholen. Het agentschap probeert die te waarborgen door dat het verificatiekorps erop toeziet dat scholen afwezigheden correct registreren en problemen tijdig signaleren aan AgODi.

Daarnaast startte AgODi in 2012 het project DISCIMUS. Dit project wil de gegevensstroom tussen scholen en het agentschap optimaliseren. Zo zal de overheid een vollediger zicht krijgen op de in- en uitschrijvingen tijdens het schooljaar, ook in het basisonderwijs. Daarnaast worden er vanaf 2013 ook gegevens rond de aan- en afwezigheden van leerlingen uitgewisseld. Dit project past in het actieplan rond spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag, waarin sterk wordt ingezet op een uitgebreide gegevensverzameling.

We moeten er ons bewust van zijn dat onze centrale rol beperkingen heeft en dat bij de opvolging van leerplichtproblemen het belang van het lokale netwerk cruciaal is.

We besteden aandacht aan communicatieacties gericht aan het grote publiek, waarvan de website www.ond.vlaanderen.be/leerplicht een illustratie is. Andere initiatieven zijn bestemd voor specifieke doelgroepen, zoals huisartsen en lokale besturen.

Alleen de boodschap overbrengen volstaat uiteraard niet. Leerlingen die twee schooljaren op rij meer dan 30 halve dagen problematisch afwezig zijn of 15 opeenvolgende kalenderdagen niet in een school zijn ingeschreven, moeten hun schooltoelage terugbetalen. Zo is er een financiële impuls om het regelmatig schoolbezoek te bevorderen.

Met het Flankerend Lokaal Onderwijsbeleid sporen we lokale besturen aan om een actieve rol op te nemen op het vlak van leerplichtcontrole. Het spijbelactieplan vormde ook de aanzet om een aantal concrete afspraken te maken met belangrijke partners in de opvolging van spijbelen. We denken daarbij aan het protocol dat met de medische sector werd afgesloten. Ook is er een samenwerkingsprotocol afgesloten met de parketcriminologen Jeugd en Gezin voor de opvolging van de dossiers bij de parketten en met de Franse Gemeenschap wat de controle op de inschrijvingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft.

9 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Hoofdstuk 1: Controle op de inschrijvingen in het basis- en secundair onderwijs

Reglementair kader

Een inschrijving is de eerste noodzakelijke voorwaarde om aan de leerplicht te voldoen. Met de controle op de inschrijvingen gaan we voor elk leerplichtig kind in het Vlaams Gewest na of het ingeschreven is in een school, een vormingsinstelling of in huisonderwijs¹⁰, uiterlijk¹¹ de derde schooldag van september. Als dat niet het geval is, controleren we of er een inschrijving is op een later tijdstip in het schooljaar.

Het reglementaire kader voor de controle op de inschrijvingen is voor het basisonderwijs vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering over de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en voor het secundair onderwijs in het besluit van de Vlaamse Regering over de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997.

Die besluiten bepalen dat elke directie vóór de dertiende schooldag van september een lijst aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) moet bezorgen met de namen van de leerlingen die uiterlijk op de derde schooldag van september zijn ingeschreven. In die zending moeten de scholen ook van iedere leerling aangeven of hij/zij aanwezig of (gewettigd) afwezig was tijdens de eerste drie schooldagen. Als de school hier in gebreke blijft, is er in principe een mogelijkheid tot sanctie voorzien. Zo'n sanctie is nog niet toegepast.

We gaan dan na, door de vergelijking van alle ingestuurde lijsten met de leerplichtigen uit het rijksregister, welke kinderen niet in een onderwijsinstelling zijn ingeschreven of huisonderwijs volgen. Vervolgens vragen we aan de ouders van die leerplichtigen om uitleg te geven waarom hun kind niet ingeschreven is. Als de ouders geen antwoord geven, worden de dossiers van de leerplichtigen doorgestuurd naar de gemeenten voor verder onderzoek. In de bovenstaande besluiten is verder opgenomen dat we, als uit het antwoord blijkt dat de leerling niet voldoet aan de leerplicht of als we onvoldoende informatie hebben over de leerplichtinvulling, een verslag naar de procureur des Konings sturen.

10 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

11 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure Vlaams Gewest

De procedure voor de opvolging van de inschrijvingen begint in september en bestaat uit de volgende stappen:

Van het rijksregister krijgen we een globaal bestand van alle kinderen die in het Vlaams Gewest gedomicilieerd zijn op 1 september en die tot de leerplichtige leeftijdscategorie behoren (6- tot en met 17-jarigen¹²). Het bestand omvat alle kinderen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, het vreemdelingenregister of het wachtregister van een Vlaamse gemeente.

Een aantal kinderen is niet leerplichtig, ook al behoren ze tot de leeftijdscategorie van 6- tot en met 17-jarigen. Die kinderen zijn vrijgesteld van de leerplicht en halen we uit het bestand. Het gaat over kinderen die door een fysieke of mentale handicap door de CABO¹³ een vrijstelling van de leerplicht kregen, en over jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden.

Daarna halen we de leerlingen van wie we weten dat ze ingeschreven zijn uit het bestand van leerplichtigen. Dat zijn de leerlingen die ingeschreven zijn in een erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school, in een Syntra, in een school in het buitenland, in een andere instelling¹⁴ en leerlingen voor wie een verklaring van huisonderwijs ingediend werd.

Kinderen die nog in Vlaanderen gedomicilieerd zijn, maar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in het Waals Gewest of in het buitenland verblijven, worden van de verdere procedure uitgesloten. Hetzelfde geldt voor de kinderen die als vermist opgegeven zijn. De kinderen en jongeren die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gecontroleerd door een gemeenschappelijke cel, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franse Gemeenschap. Die controle gebeurt apart van de controle in het Vlaams Gewest (zie 2.2)

De overblijvende leerlingen verdelen we naargelang hun domiciliiegemeente in twee groepen. Voor de gemeenten waarvan de kans klein is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan, schrijven we de ouders onmiddellijk aan.

Voor gemeenten waar de kans groot is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan, wachten we op het bestand van de Franse Gemeenschap waarin alle Vlaamse leerlingen zitten die op 1 oktober in een school van de Franse Gemeenschap ingeschreven zijn. Die gegevens ontvangen we half januari, wat voor vertraging in de procedure zorgt. Als de leerlingen ook in die bestanden niet terug te vinden zijn, schrijven we de ouders aan. De uitwisseling van gegevens met de Franse Gemeenschap werkt in twee richtingen. Wij bezorgen hun immers een bestand van alle Waalse leerlingen die in een school van de Vlaamse Gemeenschap ingeschreven zijn.

12 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

13 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

14 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Als het antwoord van de ouders ontoereikend is, sturen we het dossier door naar het parket. In een aantal situaties wordt de leerplicht niet nageleefd, maar wordt beslist om het dossier niet naar het parket te sturen. Dat is bijvoorbeeld het geval voor jongeren die bijna 18 jaar zijn, voor kinderen voor wie een vrijstelling van de leerplicht aangevraagd is, maar voor wie de CABO nog geen beslissing heeft genomen, voor kinderen die huisonderwijs volgen, maar voor wie nog geen verklaring van huisonderwijs werd ingediend en voor kinderen van wie de ouders kunnen aantonen dat ze actief op zoek zijn naar een school, maar die door een specifieke problematiek nog niet gevonden hebben. Die dossiers volgen we intern op.

Krijgen we geen antwoord van de ouders, dan sturen we de gegevens van de leerlingen door naar de gemeenten. Wij geven aan de gemeenten het advies om een wijkagent te sturen naar het thuisadres van de leerling en om de ouders niet nogmaals aan te schrijven, omdat dat de procedure verlengt.

Als uit het antwoord van de gemeente blijkt dat er onvoldoende garantie is dat de leerplicht wordt nageleefd of als we geen informatie krijgen, sturen we het leerlingendossier door naar het parket. Dat doen we niet voor de jongeren voor wie de leerplicht bijna ten einde is. Die dossiers sturen we niet meer naar de procureur, maar we volgen ze intern verder op. We sturen een aangepaste brief naar de ouders om hen te wijzen op het feit dat ze niet in orde zijn met de leerplicht en leggen uit wat ze moeten doen om wel in orde te zijn.

Als in de loop van de controleprocedure blijkt dat de leerling toch nog ingeschreven wordt in een school (laattijdige inschrijving na 1 oktober¹⁵) of in een andere instelling, schrappen we die leerlingen uit het bestand van niet-ingeschreven leerlingen. Dat is ook het geval als de aangeschreven ouders kunnen aantonen dat hun kinderen wel aan de leerplicht voldoen, bijvoorbeeld omdat ze ingeschreven zijn in een buitenlandse school, maar dat nog niet aan AgODi gemeld hebben.

Dankzij de zending derde schooldag zijn een aantal bijkomende acties mogelijk. Zo worden de scholen gecontacteerd als een leerling wel ingeschreven is op de derde schooldag, maar niet op 1 oktober. Als de scholen geen informatie kunnen verschaffen, worden de ouders aangeschreven. Voor 259 leerlingen (in het basis- en secundair onderwijs) is een dergelijke actie ondernomen. Ook worden de ouders aangeschreven als hun kind niet ingeschreven is op de derde schooldag, maar wel op 1 oktober, omdat die leerlingen te laat ingeschreven zijn. In totaal ging het hier om 862 kinderen.

Het doorsturen van de dossiers naar de parketten is niet het absolute eindpunt van de opvolging van de inschrijvingen. Als achteraf, via de ouders of andere bronnen, blijkt dat de leerling toch ingeschreven was, sturen we een herroeping van het dossier naar het parket. Daarnaast koppelen de parketcriminologen de resultaten van hun onderzoek terug, en dat wordt in de databank toegevoegd. De opvolging van de inschrijvingen is dus een proces dat continu in beweging is en doorloopt in het volledige schooljaar en zelfs de maanden daarna. De cijfergegevens zullen dan ook variëren naargelang van het moment van opvragen. Hoe later wij de gegevens opvragen, hoe meer kans dat een toereikende verklaring¹⁶ voor het al dan niet voldoen aan de leerplicht gevonden wordt, en hoe minder leerlingen geregistreerd staan als 'niet ingeschreven'. Dit rapport is dan ook een momentopname. Het kan dus zijn dat er achteraf nog antwoorden van ouders, gemeentes en parketten met betrekking tot de inschrijvingen in het schooljaar 2011-2012 ontvangen zijn.

15 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

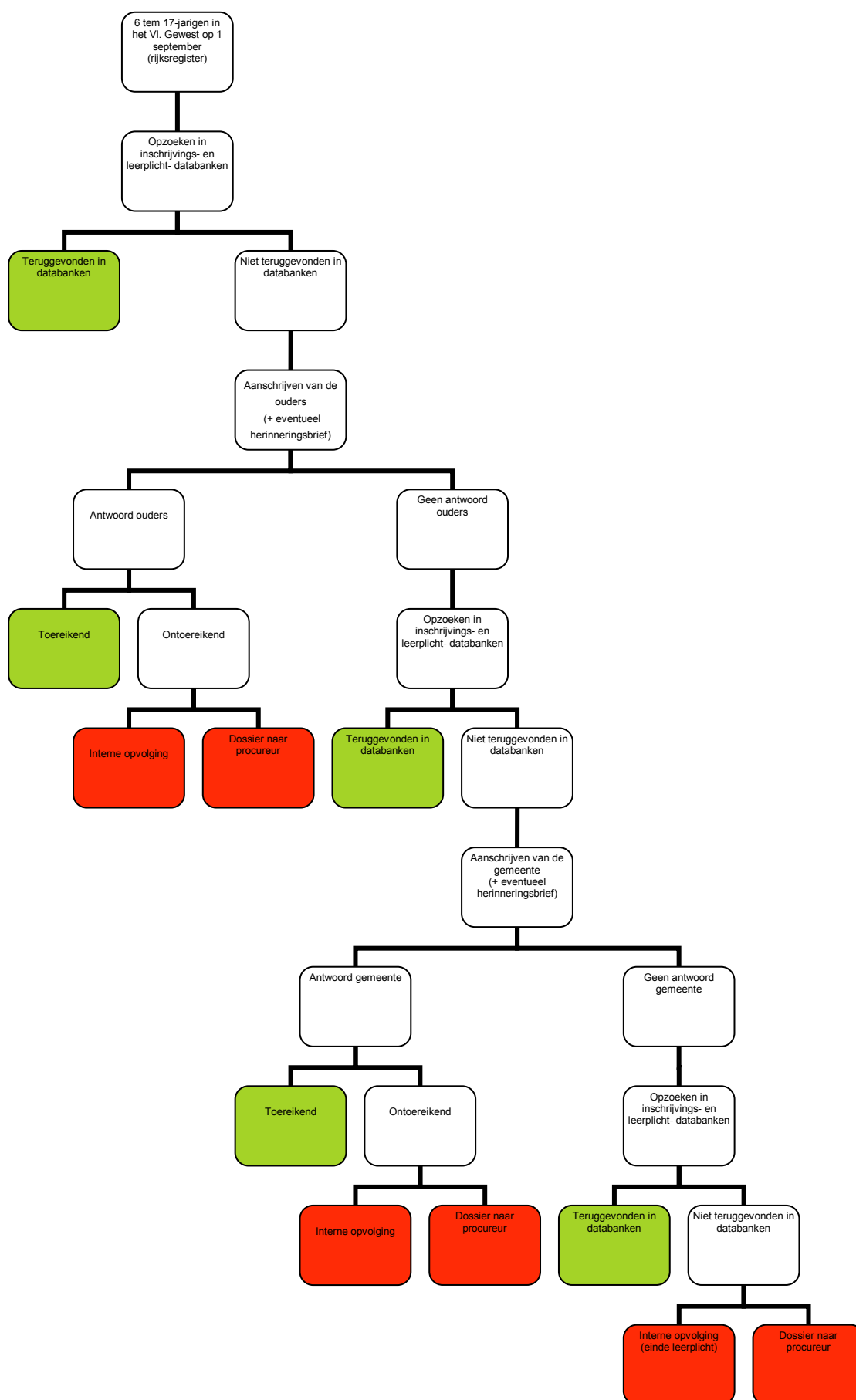
16 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Omdat we bij de controle op de inschrijvingen vertrekken van het bestand van het rijksregister, is een opdeling in basis- en secundair onderwijs niet zinvol, de procedure loopt namelijk volledig gelijk. Voor de bespreking van de resultaten kan een onderscheid wel nuttig zijn. Er is daarom een opsplitsing gemaakt naargelang van de leeftijd van het kind. Kinderen van 6 tot en met 11 jaar (geboortejaren 2005 tot en met 2000) worden gerekend tot 'basisonderwijs', jongeren van 12 tot en met 17 jaar (geboortejaren 1999 tot en met 1994) worden tot 'secundair onderwijs' gerekend¹⁷.

Op de volgende pagina is een vereenvoudigd schema van de verschillende stappen bij de controle op de inschrijvingen weergegeven.

¹⁷ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen

2.2. Procedure Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De kinderen en jongeren die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gecontroleerd door een gemeenschappelijke cel. Deze cel is samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franse Gemeenschap. Daarvoor is een protocol afgesloten met de Franse Gemeenschap. Die cel heeft als opdracht om:

na te gaan of en hoe leerplichtigen die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voldoen aan de leerplicht;

leerplichtigen die niet voldoen aan de leerplicht op te sporen;

nuttig gevolg te geven aan de dossiers van leerplichtigen die niet aan de leerplicht blijken te voldoen.

De cel schrijft de ouders van de niet-ingeschreven leerlingen aan. Als de ouders geen antwoord geven, dan wordt de medewerking van de Brusselse gemeenten gevraagd. Daartoe is een engagementsverklaring met deze gemeenten afgesloten. Als ook dat onderzoek geen duidelijkheid schept over de invulling van de leerplicht of als blijkt dat de leerplichtwet wordt overtreden, dan gaan de dossiers naar het parket.

De controle op de inschrijvingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vormt verder geen onderwerp van dit rapport.

2.3. Evaluatie procedure

Basisonderwijs				
	2010-2011		2011-2012	
		%		%
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	395.018	100%	399.205	100%
Aantal kinderen van wie de ouders en/of gemeente aangeschreven werden	2.287	0,58%	2.769	0,69%
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	126	0,03%	127	0,03%
Secundair onderwijs				
	2010-2011		2011-2012	
		%		%
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	420.067	100%	416.205	100%
Aantal kinderen van wie de ouders en/of gemeente aangeschreven werden	2.839	0,68%	3.757	0,90%
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	458	0,11%	235	0,06%

Tabel 1: Overzicht procedurestappen controle op inschrijvingen voor 6- tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest

We stellen een toename vast van het aantal kinderen van wie de ouders en/of de gemeente aangeschreven werden. Het aantal dossiers dat doorgestuurd werd naar de procureur blijft in het basisonderwijs gelijk, voor het secundair zien we een relatief grote afname.

Voor een tijdige en kwalitatief sterke afhandeling van de procedure zijn we voor de controle van de inschrijvingen afhankelijk van de aanlevering van gegevens door derden. Bij elke procedures-tap kunnen een aantal opmerkingen naar kwaliteit en tijdigheid van de opgeleverde gegevens gemaakt worden.

De vertrekbasis voor de controle op de inschrijvingen is het bestand van het rijksregister. Bij het gebruik van het rijksregister moet rekening gehouden worden met een aantal onvolkomenheden. De gemeenteregisters vormen de theoretische informatiebasis voor het rijksregister, maar die zijn niet perfect. Het kan bijvoorbeeld zijn dat personen naar het buitenland verhuisd zijn zonder dat bij de gemeente aan te geven. Ook kan de periode die verstrijkt tussen de gebeurtenis (verhuis, overlijden...) en de aanpassing in het rijksregister oplopen van enkele weken tot enkele maanden. Dat verschilt van gemeente tot gemeente.

Om het opzoekingswerk voor de gemeenten zo veel mogelijk te beperken, worden de gegevens van de leerplichtigen een tweede keer gecontroleerd via een update van het rijksregister, vooraleer we de brieven naar de gemeenten versturen.

Alleen de gefinancierde en gesubsidieerde scholen zijn verplicht om mee te werken aan de controle op de inschrijvingen en om een bestand van ingeschreven leerlingen te bezorgen. De andere instellingen (privéscholen, internationale scholen...) schrijven we ieder schooljaar opnieuw aan met de vraag mee te werken aan de leerplichtcontrole. Dat gebeurt op vrijwillige basis en de meesten werken hieraan mee. Om tijdig over gegevens van alle instellingen te beschikken, besteden we veel aandacht aan het sensibiliseren van deze instellingen.

Basisonderwijs				
	2010-2011		2011-2012	
	%		%	
Aantal kinderen voor wie de gemeente aangeschreven werd	875	100%	777	100%
Aantal kinderen voor wie de gemeente een antwoord bezorgde waaruit blijkt dat de leerling voldoet aan de leerplicht	485	55,43%	511	65,77%
Secundair onderwijs				
	2010-2011		2011-2012	
	%		%	
Aantal kinderen voor wie de gemeente aangeschreven werd	546	100%	741	100%
Aantal kinderen voor wie de gemeente een antwoord bezorgde waaruit blijkt dat de leerling voldoet aan de leerplicht	417	76,37%	315	42,51%

Tabel 3: Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

De laatste stap in de procedure is het doorsturen van de dossiers naar de procureurs. In december en begin januari werd al een aantal dossiers aan de procureur bezorgd. Dat zijn dossiers die ook in 2010-2011 doorgestuurd zijn naar de procureur. Als opnieuw geen inschrijving wordt teruggevonden voor die leerlingen, maken we de dossiers direct over aan de procureur, zonder de volledige procedure te doorlopen. Vanaf januari worden de dossiers doorgestuurd waarbij uit het antwoord van ouders of gemeenten blijkt dat het kind niet voldoet aan de leerplicht. In juni ten slotte geven we de dossiers door waar op het einde van de procedure geen uitsluitsel is over de invulling van de leerplicht.

Basisonderwijs				
	2010-2011		2011-2012	
		%		%
December	62	49%		0%
Januari	2	2%	47	37%
Februari	11	9%	13	10%
Maart	2	2%	13	10%
April	14	11%	7	6%
Mei	0	0%	9	7%
Juni	35	28%	38	30%
Totaal	126		127	
Secundair onderwijs				
	2010-2011		2011-2012	
		%		%
December	287	63%	113	48%
Januari	13	3%	27	11%
Februari	29	6%	15	6%
Maart	13	3%	5	2%
April	13	3%	35	15%
Mei	0	0%	9	4%
Juni	103	22%	31	13%
Totaal	458		235	

Tabel 4: Overzicht tijdstip doorsturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

We streven ernaar om zo veel mogelijk feedback van de procureurs te verkrijgen. Om de feedback te bevorderen werd een spreadsheet ontworpen, zodat de tijdsinvestering voor de parketcriminologen zo beperkt mogelijk gehouden werd.

Basisonderwijs				
	2010-2011		2011-2012	
		%		%
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	126	100%	127	100%
Aantal dossiers achteraf herroepen	16	13%	5	4%
Aantal dossiers waarvoor feedback gevraagd werd aan het parket	110	87%	122	96%
Aantal dossiers waarvoor door parket feedback bezorgd werd	21	19%	45	35%
Secundair onderwijs				
	2010-2011		2011-2012	
		%		%
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	458	100%	235	100%
Aantal dossiers achteraf herroepen	3	1%	7	3%
Aantal dossiers waarvoor feedback gevraagd werd aan het parket	455	99%	115	49%
Aantal dossiers waarvoor door parket feedback bezorgd werd	43	9%	50	21%

Tabel 5: Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

In absolute cijfers zien we dat het aantal dossiers dat werd doorgestuurd naar het parket gelijk bleef in het basisonderwijs en afnam in het secundair.

Resultaten

De volgende tabel geeft een overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen¹⁸.

De gegevens geven de toestand weer van de controle op de inschrijvingen voor het schooljaar 2011-2012. Zoals al eerder aangehaald is de controle op de inschrijvingen een continu proces. De cijfers weergegeven in dit rapport zijn dus alleen maar een momentopname.

Elke jongere komt in deze cijfers maar één keer voor, ook al heeft hij/zij tijdens het schooljaar een overstap tussen verschillende van de opgesomde categorieën¹⁹ gemaakt. De jongere zal dan geteld zijn onder de categorie waar hij/zij het eerst teruggevonden wordt tijdens het proces van de controle op de inschrijvingen²⁰. Dat zal voor de meeste leerlingen overeenkomen met de toestand op de derde schooldag.

Op basis van deze cijfers kan men dus geen sluitende conclusies maken over het totale aantal leerlingen dat in het schooljaar 2011-2012 huisonderwijs volgde, in een buitenlandse school ingeschreven was, van wie het dossier naar de procureur verstuurd werd....

Enkele voorbeelden om dit te verduidelijken:

Een leerling wordt niet teruggevonden bij de controle op de inschrijvingen. De brieven naar de ouders en naar de gemeente blijven onbeantwoord. Dit dossier wordt naar de procureur gestuurd, maar achteraf ontvangen we een inschrijvingsbewijs voor deze leerling afkomstig van een private school. Het dossier wordt bij het parket herroepen. Deze leerling wordt hier onder de rubriek 'inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen' vermeld.

Een leerling is de derde schooldag ingeschreven in een gesubsidieerde school en schakelt daarna over naar huisonderwijs: deze leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen' vermeld.

Een leerling is uiterlijk de derde schooldag nergens ingeschreven, maar de ouders sturen in de loop van het schooljaar een inschrijvingsbewijs van een buitenlandse school op: deze leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in buitenlandse scholen' vermeld.

Een leerling die vermist is, maar nog wel ingeschreven is in een school, wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen' vermeld.

18 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

19 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

20 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Basisonderwijs		
Personen in het rijksregister in het Vlaams onderwijs	399.203	100%
Vrijstelling door diploma	-	-
Vrijstelling door de CABO	159	0,04%
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	1.164	0,29%
Inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen	386.690	96,87%
Inschrijvingen in individueel huisonderwijs	84	0,02%
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	9.012	2,26%
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	1.953	0,49%
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	122	0,03%
Niet ingeschreven, interne opvolging	19	0,00%
Secundair onderwijs		
Personen in het rijksregister in het Vlaams onderwijs	416.205	100%
Vrijstelling door diploma	563	0,14%
Vrijstelling door de CABO	228	0,05%
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	937	0,23%
Inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen	398.336	95,71%
Inschrijvingen in individueel huisonderwijs	90	0,02%
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	12.994	3,12%
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	2.236	0,54%
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	253	0,06%
Niet ingeschreven, interne opvolging	568	0,14%
* In deze categorie zijn de kinderen opgenomen van wie gekend is dat ze buiten het Vlaams Gewest verblijven, de kinderen van wie de verblijfplaats niet gekend is (ambtshalve afschrijvingen, vermiste kinderen) en de kinderen die door de transmissietijd tussen de gemeenteregisters en het centrale rijksregister ten onrechte in het bestand opgenomen zijn.		

Tabel 6: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2011-2012

Uit het overzicht blijkt dat voor 99,9% van de kinderen uit de leerplichtige leeftijdscategorie van het rijksregister een toereikende verklaring tijdens de controle op de inschrijving gevonden wordt. Die kinderen zijn dus ofwel ingeschreven in een instelling of in huisonderwijs, ofwel vrijgesteld van de leerplicht, ofwel verblijven ze niet in het Vlaams Gewest. Dit cijfer is hetzelfde als in 2010-2011²¹.

²¹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

In het basisonderwijs is voor 0,03% van de leerplichtigen het antwoord op de invulling van de leerplicht niet toereikend. Dat is hetzelfde als in 2010-2011²², toen het ook 0,03% was.

In het secundair onderwijs gaat het om 0,20% van de leerplichtigen. Dat is ook iets hoger dan in 2010-2011, toen het 0,18% bedroeg²³.

• Leerlinggebonden kenmerken

In de volgende tabellen bekijken we van de groep kinderen van wie de informatie in verband met de controle op de inschrijvingen ontoereikend is, of van wie we geen enkele informatie gekregen hebben, bepaalde kenmerken.

Nationaliteit

In de onderstaande tabel wordt het verschil bekeken tussen de leerplichtigen met een Belgische nationaliteit en de leerlingen met een niet-Belgische nationaliteit²⁴.

Basisonderwijs				
Nationaliteit				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Belgische	369.234	99,98%	87	0,02%
Niet-Belgische	29.828	99,82%	54	0,18%
Totaal	399.062	99,96%	141	0,04%
Secundair onderwijs				
Nationaliteit				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Belgische	389.014	99,91%	336	0,09%
Niet-Belgische	26.370	98,19%	485	1,81%
Totaal	415.384	99,80%	821	0,20%

Tabel 7: Terugggevonden inschrijvingen voor 6- tot en met 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens onderscheid Belgische nationaliteit / niet-Belgische nationaliteit

22 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

23 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

24 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

We zien dat er procentueel meer niet-Belgen zijn voor wie we geen toereikend antwoord bij de controle op de inschrijving gekregen hebben. In het secundair onderwijs is het verschil tussen de kinderen met een Belgische en met een niet-Belgische nationaliteit het meest uitgesproken.

Geslacht

In de onderstaande tabel bekijken we de verdeling tussen jongens en meisjes bij de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Geslacht				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Jongen	204.287	99,96%	83	0,04%
Meisje	194.775	99,97%	58	0,03%
Totaal	399.062	99,96%	141	0,04%
Secundair onderwijs				
Geslacht				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Jongen	212.202	99,77%	481	0,23%
Meisje	203.182	99,83%	340	0,17%
Totaal	415.384	99,80%	821	0,20%

Tabel 8: Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht

Procentueel gezien is er in het basisonderwijs praktisch geen verschil op te merken wat betreft geslacht van de leerlingen. In het secundair onderwijs zijn er iets meer jongens dan meisjes waarbij het antwoord niet toereikend was.

Geboortejaar

De onderstaande tabel illustreert de verdeling per leeftijd bij de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Leeftijd				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
6	68.314	99,95%	32	0,05%
7	67.411	99,96%	26	0,04%
8	65.308	99,96%	23	0,04%
9	65.023	99,96%	24	0,04%
10	65.667	99,98%	15	0,02%
11	67.339	99,97%	21	0,03%
Totaal	399.062	99,96%	141	0,04%
Secundair onderwijs				
Leeftijd				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
12	67.143	99,96%	25	0,04%
13	68.254	99,95%	36	0,05%
14	69.879	99,94%	40	0,06%
15	69.796	99,89%	78	0,11%
16	69.964	99,80%	143	0,20%
17	70.348	99,30%	499	0,70%
Totaal	415.384	99,80%	821	0,20%

Tabel 9: Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortejaar

Wat opvalt, is het hoge aantal 17-jarigen voor wie er geen toereikend antwoord na de controle op de inschrijving is. Op de ijkdatum van de derde schooldag zijn die leerlingen nog leerplichtig, voor een aantal van hen eindigt de leerplicht in de loop van het schooljaar (als ze 18 jaar worden voor het einde van het schooljaar).

Woonplaats

Wanneer we de verdeling per provincie bekijken, dan krijgen we volgend beeld.

Basisonderwijs				
Provincie				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Antwerpen	113.609	99,92%	94	0,08%
Limburg	51.444	99,99%	6	0,01%
Oost-Vlaanderen	91.694	99,99%	13	0,01%
Vlaams-Brabant	73.849	99,97%	22	0,03%
West-Vlaanderen	68.466	99,99%	6	0,01%
Totaal	399.062	99,96%	141	0,04%
Secundair onderwijs				
Provincie				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Antwerpen	116.290	99,63%	427	0,37%
Limburg	54.580	99,88%	67	0,12%
Oost-Vlaanderen	94.179	99,88%	111	0,12%
Vlaams-Brabant	74.929	99,82%	137	0,18%
West-Vlaanderen	75.359	99,90%	79	0,10%
Totaal	415.384	99,80%	821	0,20%

Tabel 10: Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens provincie

Het minst aantal toereikende antwoorden kregen we voor de provincie Antwerpen. Op de tweede plaats komt de provincie Vlaams-Brabant.

In de onderstaande tabel bekijken we de verstedelijkingsgraad van de woonplaats van de leerplichtigen binnen de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Grootsteden	48.809	99,81%	93	0,19%
Regionale centrumsteden	48.730	99,98%	11	0,02%
Kleine steden	81.992	99,98%	16	0,02%
Stedelijke rand	60.800	99,97%	17	0,03%
Overgangsgebied	94.697	100,00%	4	0,00%
Platteland	64.034	100,00%	0	0,00%
Totaal	399.062	99,96%	141	0,04%
Secundair onderwijs				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Grootsteden	44.853	99,24%	343	0,76%
Regionale centrumsteden	51.104	99,84%	84	0,16%
Kleine steden	86.595	99,88%	104	0,12%
Stedelijke rand	64.358	99,86%	93	0,14%
Overgangsgebied	100.321	99,86%	139	0,14%
Platteland	68.107	99,92%	57	0,08%
Totaal	415.384	99,80%	821	0,20%

Tabel 11: Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking

In de grootsteden Antwerpen en Gent zijn er procentueel gezien de meeste kinderen voor wie geen inschrijving teruggevonden werd. Vooral in het secundair onderwijs scoren de beide grootsteden hoog in vergelijking met de andere categorieën van verstedelijkingsgraad. Dat was ook zo in het schooljaar 2010-2011²⁵.

²⁵ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Besluit

Net zoals in het schooljaar 2010-2011 voldoen de meeste leerplichtigen in het Vlaams Gewest, namelijk 99,9%, aan de leerplicht. Het aantal leerplichtigen voor wie het antwoord op de controle van de inschrijvingen niet toereikend was bleef zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs nagenoeg constant.

Het aantal dossiers waarvoor de ouders aangeschreven werden steeg, evenals het aantal toereikende antwoorden dat we ontvingen van de ouders. Het aantal dossiers dat we doorstuurden naar de gemeenten steeg eveneens in het secundair onderwijs. In het basisonderwijs nam dat aantal dossiers af. Het aantal toereikende antwoorden dat we ontvingen van de gemeenten steeg in het basisonderwijs, maar daalde in het secundair onderwijs. In absolute aantallen bleef het aantal dossiers dat naar het parket ging in het basisonderwijs gelijk. In het secundair nam het aantal dossiers af. In het secundair was er wel een stijging van het aantal dossiers dat intern wordt opgevolgd.

Verdere cijfers tonen dat leerlingen die niet voldoen aan de leerplicht procentueel gezien meer niet-Belgen zijn en vooral wonen in de grootsteden Antwerpen en Gent. De provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant scoren het hoogst. Wat de leeftijd van deze jongeren betreft zijn de 17-jarigen het sterkst vertegenwoordigd. Daarbij moet opgemerkt worden dat een deel van de 17-jarigen in de loop van het schooljaar 18 wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op de derde schooldag zijn deze jongeren wel nog leerplichtig.

Hoofdstuk 2: Opvolging van in- en uitschrijvingen

2.A. IN- EN UITSCHRIJVINGEN IN HET BASISONDERWIJS

Reglementair kader

In het basisonderwijs is de regelgeving op schoolveranderen vervat in het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, art. 21 en in de omzendbrief schoolveranderen BaO/97/12 van 17 juni 1997.

Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

De verantwoordelijkheid voor schoolveranderen ligt volledig bij de ouders. Zij oordelen of het verantwoord is dat hun kind in de loop van het schooljaar van school verandert.

De procedure ziet er concreet als volgt uit. Ouders schrijven hun kind in een nieuwe school in en melden ook aan de nieuwe school wat de oude school van het kind was. Daarna is het de verantwoordelijkheid van de directie van de nieuwe school om de schoolverandering schriftelijk mee te delen aan de directie van de oude school. De oude school schrijft deze leerling dan uit. De nieuwe inschrijving is rechtsgeldig de eerste schooldag na die mededeling. Bij de overgang van schoolonderwijs naar huisonderwijs of omgekeerd, moet de school een melding doen aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi).

Die procedure van schoolverandering wordt ook ondersteund via een centrale controle op de dubbele inschrijvingen, die loopt op de derde schooldag van september en op de eerste schooldag van oktober en februari. Op die teldagen ontvangen wij van alle scholen voor het basisonderwijs een bestand van ingeschreven leerlingen. Als zich dubbele inschrijvingen voordoen op deze teldagen, wordt dat gesignaleerd aan de scholen. Zij kunnen dan contact opnemen met de ouders.

Scholen moeten via de zending van leerlingengegevens van de derde schooldag de aan- en afwezigheden van de kinderen tijdens de eerste drie schooldagen doorgeven. Kinderen die ofwel drie dagen problematisch afwezig waren, ofwel een combinatie hadden van problematische afwezigheid en/of niet ingeschreven zijn op een van de drie eerste schooldagen (bijvoorbeeld: de

leerling is op dag 1 en 2 problematisch afwezig en op dag 3 niet langer ingeschreven), worden verder opgevolgd. De ouders krijgen een brief waarin duidelijk wordt gesteld dat dit niet kan. Voor het basisonderwijs waren er zo 775 leerlingen. Dat aantal ligt iets hoger dan in 2010-2011, toen er brieven verstuurd werden voor 734 leerlingen.

Daarnaast worden ook de ouders aangeschreven van wie de kinderen niet zijn ingeschreven op de derde schooldag, maar wel op 1 oktober. In 2011-2012 ging het om 221 kinderen.

2.2. Evaluatie procedure

Omdat de procedure van schoolverandering lokaal wordt opgevolgd door de scholen en omdat er geen gegevens centraal worden opgevraagd, zijn er geen beleidsgegevens beschikbaar over de schoolveranderingen in het basisonderwijs. In de toekomst zal hier verandering in komen door de uitrol van het project DISCIMUS. Dit project bouwt aan een nieuwe vorm van elektronische communicatie over leerlingengegevens tussen de scholen en het Agentschap voor Onderwijsdiensten. Daardoor zal ook de schoolloopbaan van de leerlingen van het basisonderwijs gedetailleerd in kaart gebracht kunnen worden.

2.B. IN- EN UITSCHRIJVINGEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

1. Reglementair kader

Het besluit van de Vlaamse Regering²⁶ dat aan de basis ligt van de opvolging van in- en uitschrijvingen van leerlingen stelt dat elke directie vóór de 13e schooldag een lijst bezorgt aan AgODi met de namen van de ingeschreven leerlingen. De scholen geven daarbij de gegevens door van de derde schooldag. In dat besluit is een sanctieprocedure voorzien voor scholen die de gegevens niet tijdig bezorgen. Meer concrete instructies over de zendingen van in- en uitschrijvingen zijn terug te vinden in de omzendbrieven over afwezigheden en in- en uitschrijvingen²⁷. Die omzendbrieven vermelden dat de scholen alle in- en uitschrijvingen na 1 oktober moeten melden aan AgODi via EDISON²⁸, een systeem om via elektronische weg gegevens uit te wisselen. Als een school een leerling inschrijft is het de verantwoordelijkheid van die school om onmiddellijk het leerlingendossier op te vragen aan de uitschrijvende school.

Een inschrijving in een school geldt voor de duur van de hele schoolloopbaan in die school. Als een leerling van school verandert, kan dit:

- ofwel het initiatief zijn van de ouders of de meerderjarige leerling zelf;
- ofwel het gevolg zijn van een definitieve uitsluiting;
- ofwel kan een school in heel uitzonderlijke gevallen een leerling uitschrijven die voortdurend problematisch afwezig is. Dat kan weliswaar pas nadat alle mogelijke begeleidingsinspanningen geen gunstige verandering met zich mee hebben gebracht²⁹.

Een leerling die zich in de loop van het schooljaar uitschrijft en zich binnen de 15 kalenderdagen niet in een andere school inschrijft, moet zijn schooltoelage terugbetalen. Ook als een leerling niet of niet langer ingeschreven is op de laatste schooldag van juni vordert de afdeling studietoelagen van het ministerie van Onderwijs en Vorming de schooltoelage van die leerling terug³⁰.

26 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

27 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

28 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

29 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

30 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

De interne procedure die we uitgewerkt hebben om de in- en uitschrijvingen van leerlingen in secundaire scholen³¹ op te volgen, probeert tegen te gaan dat er zich absoluut schoolverzuim (dit wil zeggen nergens ingeschreven zijn) voordoet bij leerplichtige leerlingen die zich uitschrijven uit een school.

Als er bij een schoolverandering op de uitschrijving onmiddellijk een inschrijving volgt in een andere erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school³² van het Nederlandstalige onderwijs en wij daarvan tijdig op de hoogte gebracht zijn, is er geen probleem.

Als een leerling volgens onze gegevens na 8 dagen³³ nog altijd niet ingeschreven is in een school, sturen we een brief naar de uitschrijvende school met de vraag of bij hen bekend is waar de leerling ingeschreven is of wat de nieuwe situatie is. Als blijkt dat de leerling toch ingeschreven is, vragen we aan de school die de leerling inschreef om ons de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

Het is ook mogelijk dat de uitschrijvende school aangeeft dat een leerling niet ingeschreven is in een school, maar zich ingeschreven heeft bij de VDAB, gaan werken is, opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg enz. Als de leerling minderjarig is, krijgen de ouders een brief waarin we hun meer uitleg geven over de leerplicht en hoe ze daaraan moeten voldoen.

Wanneer de uitschrijvende school de inschrijvende school niet kent, dan schrijven we 10 dagen later de ouders aan. Ook het CLB³⁴ brengen we per brief op de hoogte van deze leerlingen.

Als de uitschrijvende school aangeeft dat de leerling overgestapt is naar een buitenlandse school of huisonderwijs, of door ziekte/handicap geen onderwijs kan volgen, dan krijgen de ouders een aparte brief om hen te vragen dat te bevestigen en hen te wijzen op de wettelijke vereisten (attest buitenlandse school, verklaring huisonderwijs, aanvraag vrijstelling leerplicht).

Als de ouders niet antwoorden, sturen we na 21 dagen een herinneringsbrief. Als uit hun antwoord blijkt dat de jongere niet aan de leerplicht voldoet, dan schrijven we de ouders opnieuw aan om hen te wijzen op de leerplicht. Als een leerling opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg³⁵ vragen we de ouders naar de einddatum van de opname. De opvolging van de in- en uitschrijvingen start dan opnieuw vanaf deze datum.

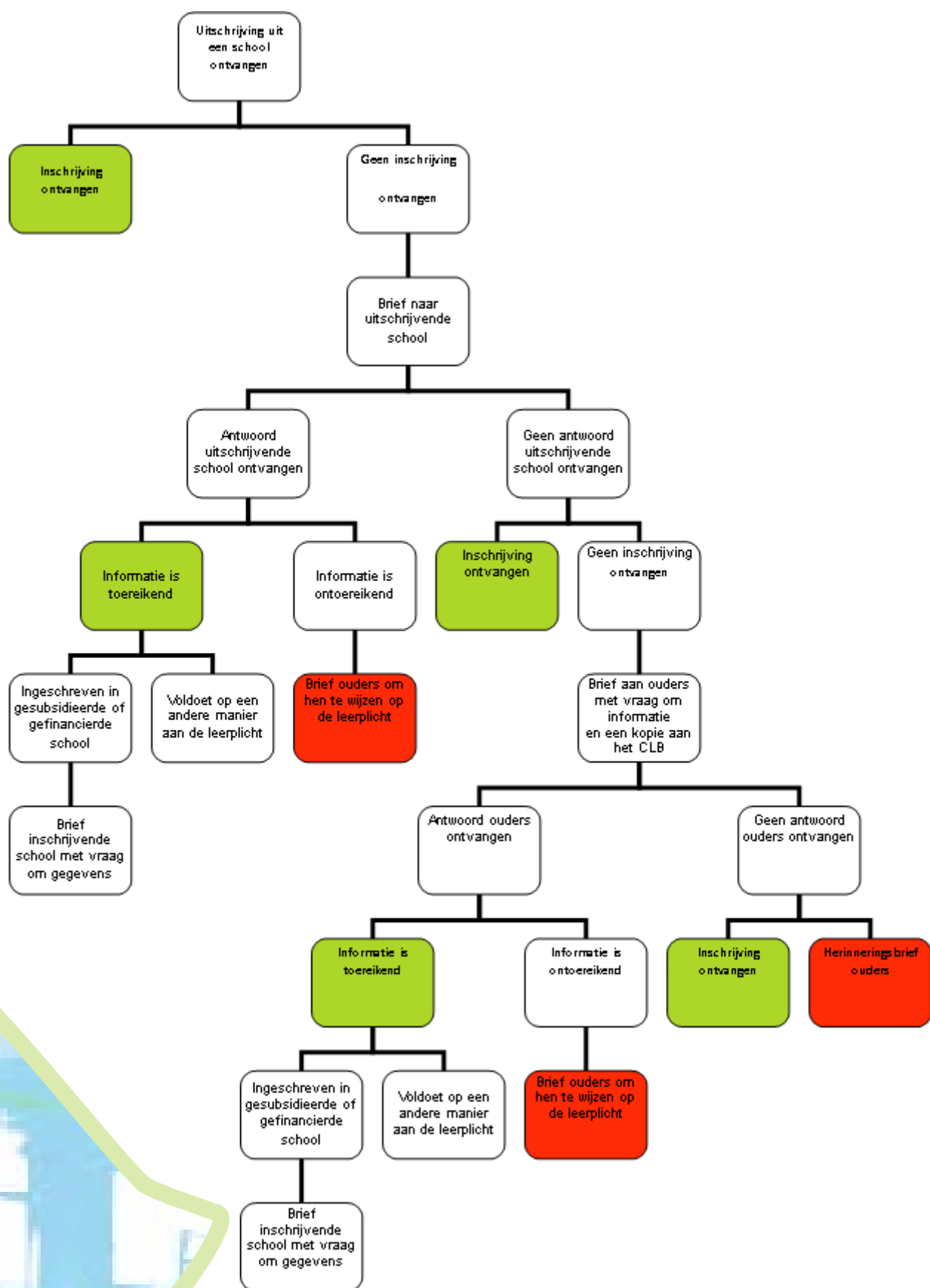
31 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

32 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

33 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

34 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

35 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

2.2. Evaluatie procedure

Omdat we binnen AgODi voor het secundair onderwijs de in- en uitschrijvingen centraal opvolgen, kunnen we daar een aantal (administratieve) stappen aan koppelen. In het schooljaar 2011-2012 stuurden we voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen in totaal 1.404 brieven³⁶.

Administratieve stappen bij opvolging procedure	Aantal
Brief naar de uitschrijvende school	220
Brief naar vermoedelijk inschrijvende school	90
1e brief naar de ouders	415
Brief naar het CLB	415
Brief centraal meldpunt stad Antwerpen	55
Herinneringsbrief naar de ouders	181
2e brief ouders - voldoet niet	1
2e brief naar de ouders - welzijn	0
Brief Syntra betreffende uitschrijvingen	0
1e brief naar de ouders buitenland	13
1e brief naar de ouders huisonderwijs	11
1e brief naar de ouders vrijstelling	2
1e brief naar de ouders hoger onderwijs	1
Totaal	1 404

Tabel 12: Overzicht van het aantal verstuurde brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

Als we 8 dagen na een uitschrijving nog geen inschrijvingsgegevens ontvangen hebben, krijgt in het merendeel van de gevallen³⁷ de uitschrijvende school een brief. Dat zijn 220 brieven waarin we de uitschrijvende school om extra informatie vragen omdat er mogelijk sprake is van absoluut schoolverzuim. Op het totale aantal leerplichtige leerlingen ingeschreven in het secundair onderwijs van het schooljaar 2011-2012 is dat aantal heel beperkt, namelijk slechts 0,05%.

De uitschrijvende school geeft in 90 gevallen een vermoedelijke nieuwe school op die wij vervolgens aanschrijven met de vraag om de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

In 415 gevallen krijgen de ouders een eerste brief, bijvoorbeeld omdat de uitschrijvende school niets weet over de nieuwe situatie van de leerling of omdat de nieuwe situatie misschien niet voldoet (bijvoorbeeld een minderjarige leerling die ingeschreven is bij de VDAB, in het volwassenenonderwijs, gaat werken...). Ook het CLB wordt van deze situaties op de hoogte gebracht.

Uit het aantal herinneringsbrieven blijkt ten slotte dat we in bijna de helft van de gevallen de ouders een tweede keer moeten aanschrijven. Waar we een antwoord van de ouders kregen, bleek maar uit één antwoord dat de jongere niet aan de leerplicht voldeed.

³⁶ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

³⁷ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Brieven schrijven volstaat uiteraard niet voor de opvolging van deze leerlingen. Net als bij problematische afwezigheden blijft de lokale opvolging het belangrijkste.

Het decreet over de centra voor leerlingenbegeleiding³⁸ stelt dat een CLB zijn bevoegdheid en verantwoordelijkheid behoudt als een leerling van school verandert tot die leerling ingeschreven is in een school die door een ander centrum wordt bediend. Als een leerling bovendien voor een bepaalde periode niet ingeschreven is in een school, blijft het CLB verantwoordelijk tot het einde van de periode van niet-inschrijving. Hoewel dit omschreven is in de decretale opdracht van de CLB's vrezen we dat CLB's leerlingen die niet in een school ingeschreven zijn soms uit het oog verliezen. Bovendien ervaren CLB's dat ze geen drukkingsmiddel hebben om in het geval van onwil de leerlingen weer naar school te krijgen. Lokale afspraken met politie en Justitie kunnen daar mogelijk verandering in brengen.

Om de opvolging van in- en uitschrijvingen sluitend te maken is het noodzakelijk dat onze gegevens betrouwbaar en volledig zijn. Kunnen we ervan uitgaan dat scholen steeds even consequent hun in- en uitschrijvingen melden, ook na 1 februari? Het is nodig erover te waken dat scholen steeds hun gegevens tijdig en correct doorgeven. Zeker voor de koppeling aan de schooltoelagen kan het niet doorgeven van een inschrijving zware gevolgen hebben voor de leerling en zijn ouders. Er ligt dus een belangrijke taak bij de verificateur die moet controleren en sensibiliseren om correcte gegevens te bezorgen aan AgODi.

Resultaten

Het in kaart brengen van de in- en uitschrijvingen is vrij ingewikkeld. Meestal is een leerling ingeschreven op 1 september en blijft die leerling ingeschreven in dezelfde school tot het einde van het schooljaar of voor de rest van zijn schoolcarrière. Voor een aantal leerlingen verloopt dat niet zo. Een leerling kan zich te laat inschrijven, om welke reden dan ook van school veranderen of de school vroegtijdig verlaten. Dat kan leiden tot een periode van absoluut schoolverzuim, waarbij een leerling niet ingeschreven is in een school.

Omdat we verwachten dat de lengte van de periode dat een leerling niet ingeschreven is mee bepalend kan zijn voor de verdere schoolloopbaan van die jongere, hebben we de leerlingen en hun in- en uitschrijvingen ondergebracht in een aantal categorieën.

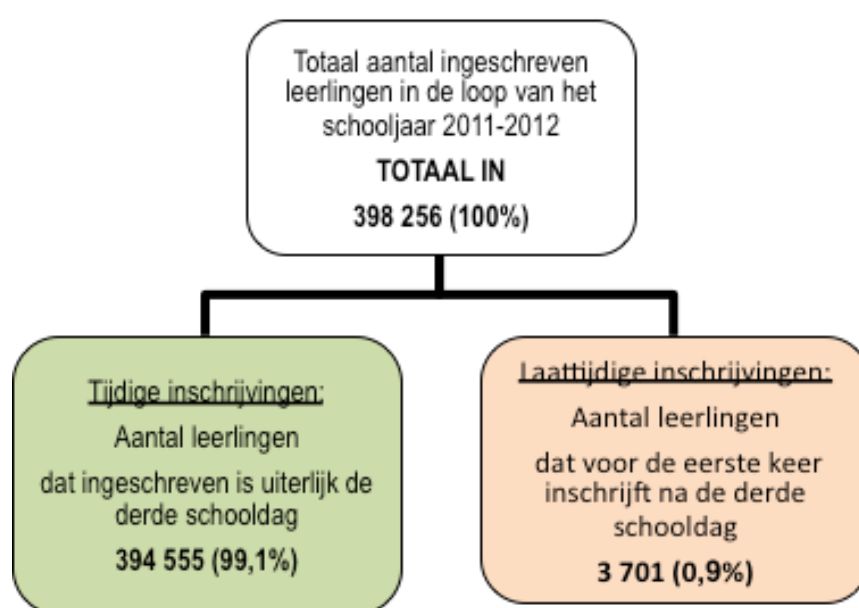
In de resultaten zijn de cijfers opgenomen over de in- en uitschrijvingen van leerplichtige leerlingen in gefinancierde en gesubsidieerde scholen van het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. We brengen de loopbaan van de leerling ook in verband met een aantal schoolkenmerken van de leerling, bijvoorbeeld de onderwijsvorm waarin de leerling ingeschreven was. Natuurlijk zijn er leerlingen die veranderen van studierichting tijdens het schooljaar, dus dat is geen stabiel gegeven. We nemen daarom in dit hoofdstuk steeds de eerste inschrijving die we voor deze leerling terugvinden om de schoolkenmerken te bepalen.

³⁸ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

3.1. Tijdige en laattijdige inschrijvingen

Wat?

Een eerste categorie die we onderscheiden zijn de leerlingen die zich laattijdig inschrijven in een school. Die leerlingen bekijken we apart, los van hun verdere verloop van in- en uitschrijvingen. Ze hebben met elkaar gemeenschappelijk dat ze de start van het schooljaar gemist hebben. Om te bepalen of een leerling laattijdig is ingeschreven, gebruiken we de gegevens die elke school naar AgODi stuurt over de inschrijvingen op de eerste drie schooldagen. Leerlingen die zich pas na de derde schooldag inschrijven in een school, beschouwen we dus als laattijdige inschrijvingen.

Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen

Het totale aantal ingeschreven leerlingen is het aantal leerlingen ingeschreven op de derde schooldag in een school voor secundair onderwijs gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse overheid, plus het aantal leerlingen dat zich voor de eerste keer inschrijft na de derde schooldag³⁹. Iets meer dan 99% van de leerlingen is ingeschreven op de derde schooldag. 0,9% van de leerlingen schrijft zich voor de eerste keer in na de derde schooldag. Bij deze cijfers merken we op dat meer dan de helft van de laattijdige inschrijvingen plaatsvond in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN)⁴⁰. Omdat dit meestal gaat over leerlingen die pas in de loop van het schooljaar in Vlaanderen komen wonen, is het laattijdig inschrijven hier een heel ander gegeven dan bij jongeren uit Vlaanderen die zich pas na de derde schooldag van september inschrijven in een school. Als we de OKAN-leerlingen buiten beschouwing laten, vinden we dat 1.741 van de 394.070, of amper 0,4% van de leerlingen, zich na de 3e schooldag van september inschreef.

39 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

40 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

In de onderstaande tabel kunt u zien hoe het aantal laattijdige inschrijvingen evolueert tijdens de laatste 5 schooljaren.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
2007-2008	409 012	98,9	4 474	1,1
2008-2009	406 974	99,2	3 375	0,8
2009-2010	402 819	99,1	3 636	0,9
2010-2011	397 737	99,0	4 023	1,0
2011-2012	394 555	99,1	3 701	0,9

Tabel 13: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft

Het valt op dat het percentage leerlingen dat zich pas na de derde schooldag inschrijft al 5 jaar schommelt rond de 1%. Er is geen duidelijk stijgende of dalende trend op te merken.

De scholen geven ook de aan- en afwezigheden door op de eerste drie schooldagen. In 2011-2012 waren 349 leerlingen op al deze dagen problematisch afwezig⁴¹ of kenden een combinatie van niet-ingeschreven zijn en problematische afwezigheid. Dat aantal is lager dan in het schooljaar 2010-2011 toen er 496 leerlingen in deze situatie verkeerden. We schreven de ouders van die leerlingen aan om hen erop te wijzen dat een inschrijving alleen niet volstaat.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoewel het net als in het hoofdstuk over de controle op de inschrijvingen om een beperkte groep leerlingen gaat die zich laattijdig inschrijft, bekijken we van die leerlingen hieronder een aantal kenmerken van de leerling en zijn schoolloopbaan. In deze cijfers zullen we de leerlingen uit de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers telkens buiten beschouwing laten.⁴²

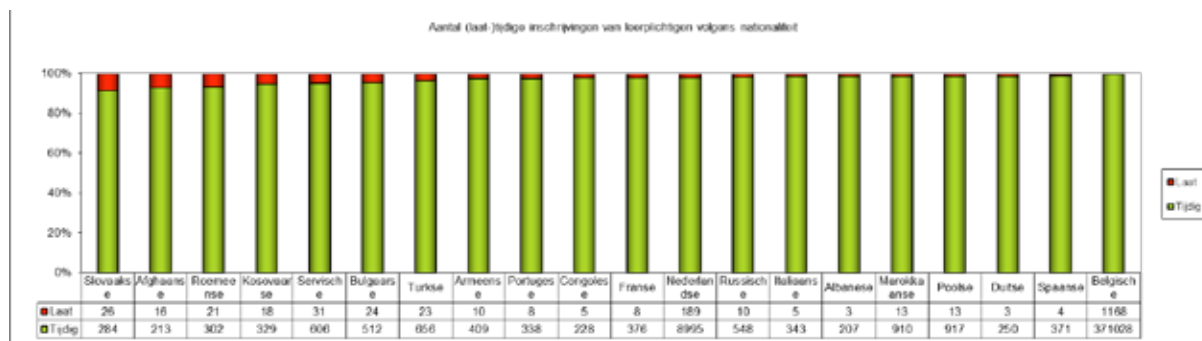
Nationaliteit

In de onderstaande grafiek geven we het percentage leerlingen weer met een tijdige of laattijdige inschrijving per nationaliteit⁴³. Opgelet, een Belg is hier een leerling met de Belgische nationaliteit, ongeacht de etnische afkomst.

⁴¹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

⁴² Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

⁴³ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Figuur 4: Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen volgens nationaliteit (niet-OKAN)

Uit bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat leerlingen met een vreemde nationaliteit zich vaker laattijdig inschrijven dan leerlingen met de Belgische nationaliteit. Dat stellen we al verschillende jaren vast. Dat kan erop wijzen dat er ook in de loop van het schooljaar leerlingen instromen uit het buitenland, maar niet noodzakelijk in een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers. Er is dus niet noodzakelijk sprake van absoluut schoolverzuim. De leerlingen van wie de eerste inschrijving in een onthaalklas is, werden hierbij niet meegerekend.

Strikt genomen zijn deze leerlingen met een andere nationaliteit niet allemaal leerplichtig, want de wet op de leerplicht zegt dat kinderen met een vreemde nationaliteit pas moeten voldoen aan de bepalingen van de leerplicht vanaf de 60e dag nadat ze ingeschreven werden in het vreemdelingenregister, in het wachtregister of in het bevolkingsregister. Het is niet mogelijk om te achterhalen hoeveel van deze leerlingen die laattijdig inschrijven door deze reden nog niet leerplichtig zijn.

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft volgens geslacht.

Geslacht	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
M	199 505	99,5	1 024	0,5
V	192 824	99,6	717	0,4
Totaal	392 329	99,6	1 741	0,4

Tabel 14: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht (niet-OKAN)

Het percentage jongens dat zich laattijdig inschrijft ligt net iets hoger dan het percentage meisjes dat zich laattijdig inschrijft, maar het verschil is niet groot.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft volgens geboortejaar.

Geboortejaar	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
>=1999	53 142	99,7	162	0,3
1998	66 360	99,7	182	0,3
1997	68 934	99,7	186	0,3
1996	68 513	99,5	327	0,5
1995	67 997	99,4	435	0,6
1994	67 383	99,3	449	0,7
Totaal	392 329	99,6	1 741	0,4

Tabel 15: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortejaar (niet-OKAN)

Laattijdig inschrijven stijgt met de leeftijd. Vooral bij 16- en 17-jarigen ligt het percentage laattijdige inschrijvingen hoger. Een deel van deze leerlingen was op één van de drie eerste schooldagen wel ingeschreven in een Syntra⁴⁴. Het gaat om 56 leerlingen geboren in 1994, 59 leerlingen geboren in 1995 en 27 leerlingen geboren in 1996.

Verstedelijkingsgraad van de woonplaats

Uit de onderstaande tabel kan men het aantal leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft zien volgens de graad van verstedelijking van hun woonplaats.

	Verstedelijkingsgraad ¹	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
VI. G.	Grootsteden	39 801	99	396	1
	Kleine steden	79 583	99,6	324	0,4
	Overgangsgebied	93 575	99,7	243	0,3
	Platteland	64 157	99,8	156	0,2
	Regionale centrumsteden	47 869	99,4	267	0,6
	Stedelijke rand	52 435	99,7	152	0,3
B.H.G.		8 582	98,6	122	1,4
Andere		6 327	98,7	81	1,3
Totaal		392 329	99,6	1 741	0,4

Tabel 16: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats (niet-OKAN)

⁴⁴ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Leerlingen die in de grootsteden Antwerpen of Gent wonen, schrijven zich vaker laattijdig in. Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dat het geval, maar daar is de kans dan weer groter dat de leerlingen zijn overgestapt naar een school van de Franse Gemeenschap.

Hetzelfde kan worden gezegd van de leerlingen in de categorie 'andere'. Dat zijn leerlingen die wonen in het Franstalige landsgedeelte of in het buitenland. Ook bij hen is de kans groter dat zij daarvoor ingeschreven waren in een school buiten Vlaanderen.

Provincie van de woonplaats

In de onderstaande tabel gaan we na of er een verschil is in het aandeel laattijdige inschrijvingen over de provincies heen.

Provincie	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Antwerpen	107 805	99,5	508	0,5
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	8 582	98,6	122	1,4
Limburg	51 280	99,6	223	0,4
Oost-Vlaanderen	88 447	99,5	417	0,5
Vlaams-Brabant	58 874	99,7	195	0,3
West-Vlaanderen	71 014	99,7	195	0,3
Andere	6 327	98,7	81	1,3
Totaal	392 329	99,6	1 741	0,4

Tabel 17: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens provincie van de woonplaats (niet-OKAN)

In Brussel zien we een hoger percentage laattijdige inschrijvingen dan in de Vlaamse provincies. Een mogelijke verklaring is dat de leerling misschien tijdens het schooljaar de overstap maakt van het Franstalig naar het Nederlandstalige onderwijs. Hetzelfde geldt voor de categorie "Andere". Bij de Vlaamse provincies zien we geen uitschieters, al valt op dat het percentage laattijdige inschrijvingen in Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen net iets lager is.

Indicatoren kansarmoede

Het PISA-onderzoek toont aan dat de sociaal-economische status (SES) van leerlingen in Vlaanderen een grote invloed heeft op hun prestaties⁴⁵. In Vlaanderen is ervoor gekozen om enkele variabelen die deze SES van leerlingen bepalen en een invloed uitoefenen op hun schoolloopbaan te vertalen naar indicatoren. Zo kunnen we vaststellen welke scholen voor bijkomende uitdagingen staan inzake het creëren van gelijke onderwijskansen voor hun leerlingen met een kansarme achtergrond.

Voor elke leerling wordt bepaald of ze voldoen aan één of meerdere van de vijf 'gelijke kansen'-indicatoren.

Een leerling scoort op de indicator thuistaal⁴⁶ als een leerling thuis met niemand, ofwel met een minderheid van de gezinsleden⁴⁷ Nederlands spreekt. Voor de indicator opleidingsniveau van de moeder worden de leerlingen in aanmerking genomen van wie de moeder geen diploma van het secundair onderwijs of studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het beroepssecundair onderwijs of van een daarmee gelijkwaardig studiebewijs behaalde. Een leerling scoort op de indicator schooltoelage als hij of zij een schooltoelage krijgt. Als een leerling door te veel problematische afwezigheden zijn schooltoelage verliest, dan wordt die leerling toch in aanmerking genomen voor de berekening van de extra omkadering en de werkingsmiddelen van de school.

Een thuisloze leerling is een leerling die tijdelijk of permanent buiten het eigen gezinsverband is opgenomen door een persoon, een gezin, een voorziening of een sociale dienst in het kader van de bijzondere jeugdbijstand.

Een 'trekkende' leerling is een leerling van wie de ouders behoren tot de trekkende bevolking. Dat wil zeggen dat de ouders binnenschippers, kermis- of circusartiesten, of woonwagenbewoners zijn. Woonwagenbewoners zijn personen met een nomadische cultuur die zich legaal in België bevinden en die traditioneel in een woonwagen wonen of gewoond hebben, in het bijzonder de autochtone voyageurs en de zigeuners, en degenen die met deze personen samenleven of er in de eerste graad van afstammen.

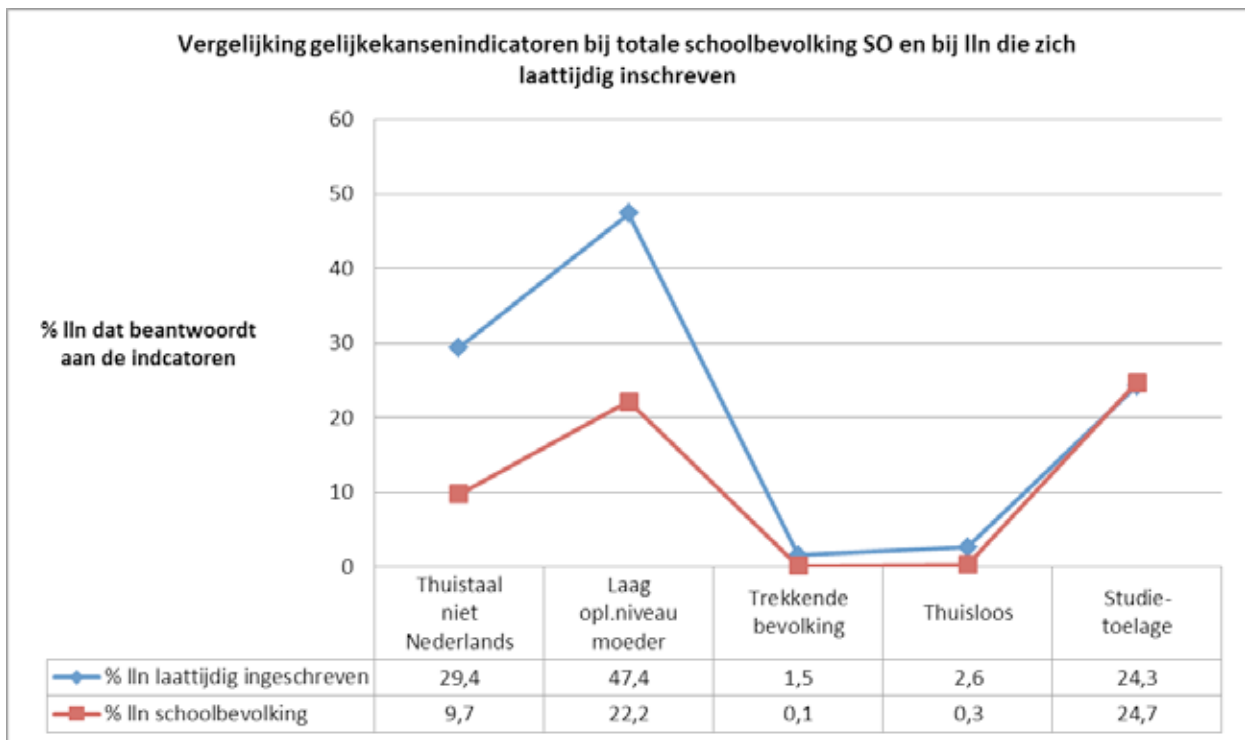
In figuur 5 geven we weer hoeveel procent van de laattijdig ingeschreven leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs scoort op ten minste één van de bovenvermelde indicatoren⁴⁸.

45 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

46 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

47 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

48 De indicator buurt laten we buiten beschouwing, omdat die zodanig berekend wordt dat een kwart van de leerlingen dat meetelt voor de werkingstoelagen hierop scoort. Het leerlingenbestand voor 2011-2012 is een combinatie van leerlingen op 1 februari 2011 en 1 oktober 2011. Dat geeft een vertekend beeld, omdat sommige leerlingen hier dubbel in zitten, andere komen hier niet in voor.

Figuur 5: Vergelijking gelijkekansenindicatoren bij totale schoolbevolking SO en bij leerlingen die zich laattijdig inschreven (niet-OKAN).

Uit de cijfers kunnen we afleiden dat de laattijdig ingeschreven leerlingen procentueel veel meer scoren op de gelijkekansenindicatoren. We zien dat er bij de leerlingen die zich laattijdig inschrijven het percentage leerlingen met thuistaal niet Nederlands meer dan drie keer hoger is dan bij de totale schoolbevolking. Daarenboven heeft bijna de helft van de laattijdige inschrijvers een laaggeschoolde moeder.

Het is opmerkelijk hoe we jaar na jaar merken dat de percentages van de leerlingen die beantwoorden aan de indicatoren bij de laattijdig ingeschreven leerlingen beduidend hoger liggen dan bij de percentages in de totale schoolbevolking.

Voor de indicator schooltoelage zien we een ander verhaal. We merken dat het percentage leerlingen dat een schooltoelage krijgt niet hoger is bij de laattijdige inschrijvers dan binnen de totale schoolbevolking. We kunnen niet oordelen of dit betekent dat er weinig samenhang is tussen een laag inkomen en laattijdig inschrijven. Het is immers ook mogelijk dat de laattijdige inschrijvers hun schooltoelage minder vaak aanvragen als ze er recht op hebben.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoofdstructuur⁴⁹

In de onderstaande tabel bekijken we waar we de tijdige en laattijdige leerlingen kunnen situeren binnen het voltijds, deeltijds of buitengewoon onderwijs.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Voltijds gewoon onderwijs	373 283	99,7	1 030	0,3
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	4 215	90	470	10
Buitengewoon onderwijs	14 831	98,4	241	1,6
Totaal	392 329	99,6	1 741	0,4

Tabel 18: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur (niet-OKAN)

In het deeltijds beroepssecundair onderwijs is het aantal laattijdige inschrijvingen procentueel het hoogst. We merken wel op dat 71 van deze 470 leerlingen (15,1%) op één van de drie eerste schooldagen waren ingeschreven in een Syntra. Ook in het buitengewoon onderwijs zien we meer leerlingen die zich laattijdig inschrijven dan in het voltijds gewoon onderwijs.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hieronder bekijken we de verdeling van de tijdige en laattijdige inschrijvingen van de leerlingen in de eerste graad over de A- en B- stroom.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
A-stroom	113 800	99,9	163	0,1
B-stroom	19 581	98,9	226	1,1
Totaal	133 381	99,7	389	0,3

Tabel 19: Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom

In de A-stroom van de eerste graad schrijven zich procentueel gezien weinig leerlingen laattijdig in. In de B-stroom van de eerste graad is dat percentage daarentegen veel hoger. Daar ligt het percentage zelfs meer dan drie keer zo hoog als het percentage in het volledige voltijdse secundaire onderwijs (niet-OKAN).

⁴⁹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Onderwijsvorm

In de onderstaande tabel vindt u de opsplitsing in de verschillende onderwijsvormen, aangevuld met de eerste graad en het onthaalonderwijs. Dit levert het volledige beeld op van het voltijds gewoon onderwijs.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Eerste graad	133 381	99,7	389	0,3
ASO	111 994	99,9	105	0,1
BSO	48 931	99,2	393	0,8
KSO	5 177	99,7	13	0,3
TSO	73 607	99,8	130	0,2
Onthaalklas	2 226	53,2	1 960	46,8
Niet gekend ²	193	100	0	0
Totaal	375 509	99,2	2 990	0,8

Tabel 20: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm in het voltijds gewoon onderwijs

Zoals we ook al eerder schreven, stellen we veruit het hoogste percentage laattijdige inschrijvingen vast in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN). Dat verklaart waarom we nu voor het volledige voltijds gewoon secundair onderwijs een hoger percentage laattijdige inschrijvingen terugvinden dan we aangaven in Tabel 18. In die tabel lieten we de OKAN-leerlingen immers buiten beschouwing.

In de opdeling per onderwijsvorm stellen we vast dat het hoogste percentage leerlingen laattijdig inschrijft in het BSO. In het ASO, KSO en TSO komt laattijdig inschrijven veel minder voor. Dit komt dus overeen met wat we ook zagen in de eerste graad. Ook daar is het percentage laattijdige inschrijvingen veel hoger in de B-stroom dan in de A-stroom.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In deze tabel geven we de tijdige en laattijdige inschrijvingen weer per studiegebied⁵⁰.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Algemeen secundair onderwijs	109 265	99,9	104	0,1
Auto	1 576	99,8	3	0,2
Ballet	50	98	1	2
Beeldende kunsten	4 007	99,8	9	0,2
Bouw	3 623	99,6	14	0,4
Chemie	3 822	100	1	0
Decoratieve technieken	1 169	99	12	1
Fotografie	246	98,8	3	1,2
Grafische communicatie en media	1 493	99,9	2	0,1
Handel	24 475	99,4	157	0,6
Hout	6 328	99,7	18	0,3
Juwelen	80	98,8	1	1,2
Koeling en warmte	635	100	0	0
Land- en tuinbouw	4 744	99,8	9	0,2
Lichaamsverzorging	5 912	99,2	46	0,8
Maatschappelijke veiligheid	2	100	0	0
Maritieme opleidingen	201	100	0	0
Mechanica-elektriciteit	22 732	99,6	96	0,4
Mode	1 449	99,5	7	0,5
Muziekinstrumentenbouw	1	100	0	0
Optiek	4	100	0	0
Orthopedische technieken	18	100	0	0
Personenzorg	32 906	99,6	122	0,4
Podiumkunsten	1 120	99,7	3	0,3
Sport	7 224	99,9	6	0,1
Tandtechnieken	17	100	0	0
Textiel	39	100	0	0
Toerisme	1 652	99,2	13	0,8
Voeding	4 919	99,7	14	0,3
Totaal	239 709	99,7	641	0,3

Tabel 21: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied in de tweede en derde graad van het voltijds gewoon onderwijs

Er zijn drie studiegebieden waarvan het percentage laattijdige inschrijvingen uitsteekt boven de andere, namelijk Ballet, Fotografie en Juwelen. Dit gaat telkens maar over één tot drie leerlingen die zich laattijdig inschreven.

⁵⁰ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Problematische afwezigheden

Uit de gegevens over de nationaliteit van de leerlingen die zich laattijdig inschrijven en het hoge aantal leerlingen dat zich laattijdig inschrijft in de onthaalklas blijkt dat niet alle laattijdige inschrijvingen te wijten zijn aan bewust spijbelgedrag. Toch bekijken we in de onderstaande tabellen de relatie tussen laattijdige inschrijvingen en problematische afwezigheden. In de eerste tabel bekijken we de relatie met problematische afwezigheden in het voorgaande schooljaar, dus tijdens het schooljaar 2010-2011. In de tweede tabel brengen we het verband in kaart binnen het schooljaar zelf. Daarmee beantwoorden we de vraag of leerlingen die zich laattijdig inschrijven meer spijbelen dan leerlingen die zich tijdig inschrijven.

	Tijdige inschrijvingen 2011-2012	%	Laattijdige inschrijvingen 2011-2012	%
Problematisch afwezig vorig schooljaar (2010-2011)	3 071	90,3	329	9,7
Niet problematisch afwezig vorig schooljaar (2010-2011)	389 258	99,6	1 412	0,4
Totaal	392 329	99,6	1 741	0,4

Tabel 22: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar (niet-OKAN)

Bijna 10% van de leerlingen met problematische afwezigheden in het schooljaar 2010-2011 schreef zich in het schooljaar 2011-2012 laattijdig in. Dat is een heel hoog percentage ten opzichte van het gemiddelde van 0,4% bij de volledige schoolbevolking. Er lijkt dus een samenhang te zijn tussen laattijdig inschrijven en problematisch afwezig zijn tijdens het voorgaande schooljaar. Die samenhang vonden we ook de voorbije jaren terug⁵¹.

	Tijdige inschrijvingen 2011-2012	%	Laattijdige inschrijvingen 2011-2012	%
Problematisch afwezig dit schooljaar (2011-2012)	5 250	92,4	433	7,6
Niet problematisch afwezig dit schooljaar (2011-2012)	387 079	99,7	1 308	0,3
Totaal	392 329	99,6	1 741	0,4

Tabel 23: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het huidige schooljaar (niet-OKAN)

Ook binnen het schooljaar zien we een verband tussen problematische afwezigheden en laattijdig inschrijven. Meer dan 7% van de leerlingen met een melding van problematische afwezigheden had zich in het begin van het schooljaar niet tijdig ingeschreven. Dat is weer beduidend meer dan het gemiddelde van 0,4% voor de totale schoolbevolking.

⁵¹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Schoolse vertraging

In de onderstaande tabel wordt de relatie tussen tijdig/laattijdig inschrijven en schoolse vertraging bekeken.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
3 j of meer vertraging	1 011	94,7	57	5,3
2 j vertraging	11 302	98,1	219	1,9
1 j vertraging	75 733	99,4	440	0,6
Geen vertraging	279 417	99,9	299	0,1
1 of meer j voorsprong	4 735	99,8	9	0,2
Totaal	372 198	99,7	1 024	0,3

Tabel 24: De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (alleen het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)

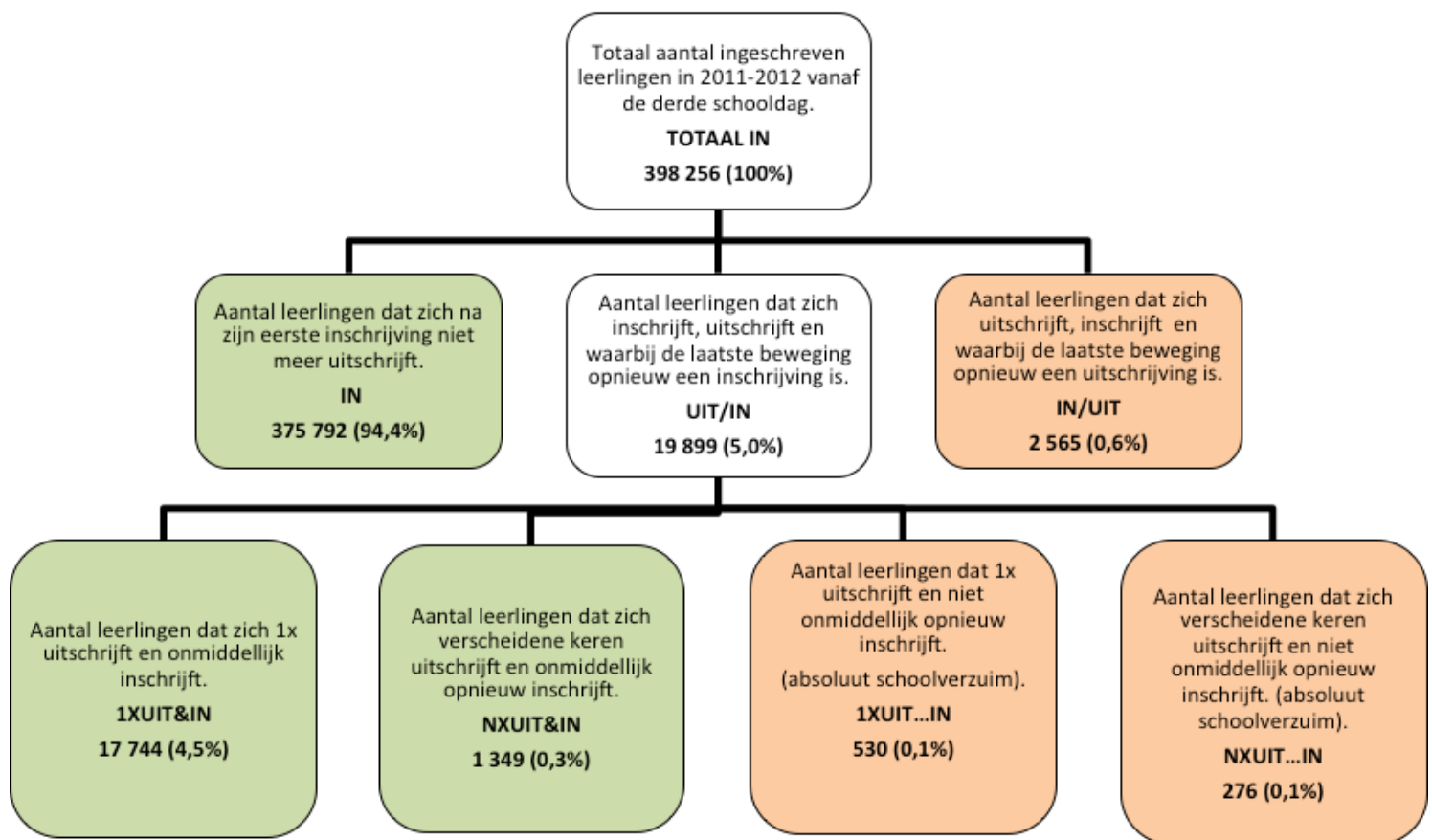
De cijfers lijken de stelling te bevestigen dat er een sterke samenhang bestaat tussen laattijdig inschrijven en schoolse vertraging. Bijna 70% van de leerlingen die zich laattijdig inschreven in het voltijds gewoon secundair onderwijs, heeft een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar. Bij leerlingen die zich tijdig inschrijven heeft iets minder dan een vierde een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar.

3.2. Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen

Wat?

We categoriseren de in- en uitgeschreven leerlingen volgens de beweging die ze maken na hun inschrijving. Naarmate ze zich frequenter in- en uitschrijven en meer dagen absoluut schoolverzuim laten optekenen, verwachten we dat dit een negatief effect zal hebben op hun verdere schoolloopbaan. Hieronder ziet u een schematische voorstelling van de verschillende categorieën die we verder meer gedetailleerd zullen bekijken.

Figuur 6: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën

TOTAAL IN: Het totale aantal ingeschreven leerlingen. Dat zijn alle leerlingen die zich uiterlijk de derde schooldag inschrijven, plus alle leerlingen die zich voor de eerste keer inschrijven na de derde schooldag. We nemen alle leerlingen in aanmerking die zich in de loop van het schooljaar inschreven in een school voor secundair onderwijs.

In de bovenstaande uitleg bedoelen we met een 'school' een 'school of centrum voor voltijds of deeltijds, gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap'. AgODi is in het kader van de leerplichtcontrole ook op de hoogte van in- en uitschrijvingen in Syntra, huisonderwijs of privéonderwijs. Deze laatste instellingen bezorgen de inschrijvingsgegevens op vrijwillige basis aan AgODi maar die worden niet geverifieerd. Om de leerlingen in onderstaande categorieën te verdelen, nemen we al deze gegevens ook in aanmerking. Maar dat gebeurt alleen op voorwaarde dat de leerling in de loop van het schooljaar ook ten minste een dag ingeschreven was in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Na Tabel 30 komen we hier nog eens op terug.

IN: De grootste groep van deze leerlingen schrijft zich na zijn eerste inschrijving niet meer uit, maar blijft voor de rest van het schooljaar ingeschreven. In het diagram duiden we deze groep in het groen aan, omdat er met deze groep, zodra ze ingeschreven zijn, geen probleem is op het vlak van absoluut schoolverzuim.

UIT/IN: Een aantal leerlingen blijft niet ingeschreven voor het volledige schooljaar in eenzelfde school of eenzelfde studierichting, maar schrijft zich uit en schrijft zich vervolgens opnieuw in. Afhankelijk van het feit of er tussen de uitschrijving en de inschrijving een periode van absoluut schoolverzuim zit, krijgen we verschillende categorieën die we hieronder verder beschrijven.

1XUIT&IN: Dit zijn leerlingen die zich eenmaal uitschrijven en zich onmiddellijk weer inschrijven. Het gaat hierbij niet altijd om schoolveranderingen. Ook veranderingen van studierichting binnen dezelfde school worden doorgegeven via een zending van een nieuwe inschrijving. Er is bij deze leerlingen geen sprake van absoluut schoolverzuim, vandaar dat ze ook in het groen gemarkeerd staan.

NXUIT&IN: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven, maar zich onmiddellijk opnieuw inschrijven hebben waarschijnlijk niet de vlotste schoolloopbaan, maar omdat ze geen enkele dag zonder school zitten staan ze in het groen gemarkeerd. Vanuit het standpunt van de leerplicht is er geen probleem.

1XUIT...IN: Deze leerlingen staan in het rood gemarkeerd, omdat er zich tussen de dag van uitschrijving en de dag van inschrijving een periode voordoet van absoluut schoolverzuim. Hoe groot het probleem is, hangt af van de lengte van de periode van absoluut schoolverzuim. In Tabel 26 diepen we dit verder uit.

NXUIT...IN: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven en daarbij nog absoluut schoolverzuim laten optekenen, beschouwen we als een probleemgroep en markeren we daarom in het rood. Hoeveel keer ze zich uitschrijven, vindt u terug in Tabel 25. Wat de duur van het absoluut schoolverzuim betreft, staan de gegevens in Tabel 26.

Er is een verschil tussen leerlingen die twee keer van school en/of studierichting veranderen en leerlingen die vijf keer van school of studierichting veranderen in eenzelfde schooljaar. Dergelijke veranderingen kunnen namelijk een grote invloed hebben op de schoolloopbaan van een leerling. Vandaar dat we in de onderstaande tabel weergeven hoeveel veranderingen deze leerlingen ondergaan.

Aantal veranderingen	NXUIT&IN	%	NXUIT...IN	%
2X	1 209	89,6	181	65,6
3X	119	8,8	59	21,4
4X	16	1,2	23	8,3
5X of meer	5	0,4	13	4,7
Totaal	1 349	100	276	100

Tabel 25: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven en opnieuw inschrijven in de loop van het schooljaar volgens de frequentie van schoolveranderingen.

De meeste leerlingen die zich verschillende keren in- en uitschrijven beperken zich tot twee veranderingen van school en/of studierichting. Dat geldt zowel voor leerlingen die zich onmiddellijk opnieuw inschrijven als voor leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen.

Aantal dagen absoluut schoolverzuim	1XUIT...IN	%	NXUIT...IN	%
1-10 dagen	366	69,1	150	54,3
11-20 dagen	50	9,4	36	13
21-40 dagen	52	9,8	36	13
41-80 dagen	38	7,2	37	13,4
Meer dan 80 dagen	24	4,5	17	6,2
Totaal	530	100	276	100

Tabel 26: Leerlingen die zich uitschrijven, maar zich niet onmiddellijk opnieuw inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim

Bij ongeveer 70% van de leerlingen dat zich eenmaal uitschrijft, bedraagt de periode tussen een uitschrijving en een inschrijving minder dan 10 kalenderdagen.

Zoals eerder aan bod kwam, melden scholen zowel wijzigingen van administratieve groep als wijzigingen van school met een zending van vroege uitschrijving en een late inschrijving aan AgODi. Leerlingen die ten minste één dergelijke wijziging doen in de loop van een schooljaar hebben een minder standvastige schoolloopbaan dan de leerlingen uit de categorie IN. In onderstaande tabel maken we een onderscheid tussen de verschillende soorten wijzigingen. Alle leerlingen uit de categorieën UIT&IN en UIT...IN zijn hierin opgenomen, alsook 418 leerlingen uit de categorie IN/UIT die voor hun laatste uitschrijving ook een andere schoolverandering of een verandering van studierichting ondergingen. Zoals ook in de tabellen hierboven bleek, zijn er heel wat leerlingen die verscheidene veranderingen op een jaar doen. In onderstaande tabel nemen we de wijzigingen van het hele schooljaar samen. Als een leerling bijvoorbeeld eenmaal van studierichting verandert binnen de school en later ook nog van school verandert, komt hij/zij in onderstaande tabel bij 'schoolverandering met wijziging studierichting'. Er zijn ook leerlingen die zich in de loop van het schooljaar uitschrijven uit een bepaalde school en studierichting en zich een tijdje later opnieuw inschrijven. Hier is dus geen sprake van een wijziging van school of studierichting. Er is wel mogelijk schoolverzuim, al is het ook mogelijk dat die leerling bijvoorbeeld in Wallonië of in het buitenland naar school ging.

Soort wijziging		Aantal leerlingen	Percentage van de volledige schoolbevolking
Schoolverandering	met wijziging studierichting	8 572	2,2
	zonder wijziging studierichting	4 059	1
Geen schoolverandering	wel wijziging studierichting	7 535	1,9
	enkel wijziging vestigingsplaats binnen school	95	0
Geen wijziging school of studierichting	minstens een dag mogelijk schoolverzuim	56	0
Totaal		20 317	5,1

Tabel 27: Leerlingen die zich uit- en inschrijven volgens de soort van wijziging

Uit deze tabel leiden we af dat iets meer dan 3% van de schoolbevolking in de loop van het schooljaar van school verandert. Daarenboven verandert bijna 2% van de leerlingen binnen de eigen school van studierichting.

IN/UIT:

De laatste groep leerlingen die we apart bekijken zijn leerlingen die zich uitschrijven zonder zich opnieuw in te schrijven. Deze leerlingen zijn misschien absolute schoolverzuimers en markeren we in het rood. De grootte van het probleem hangt in dit geval samen met het moment van de uitschrijving. Hoe vroeger men immers uitgeschreven is, hoe langer de mogelijke periode van absoluut schoolverzuim. Dat betekent niet noodzakelijk dat al deze leerlingen niet meer aan de leerplicht voldoen. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat zij naar het buitenland gegaan zijn of ingeschreven zijn in een school van de Franse Gemeenschap. Heel wat van deze leerlingen zijn trouwens niet meer leerplichtig omdat ze bij hun uitschrijving de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt. Dat laatste wordt in kaart gebracht in Tabel 29.

In de onderstaande tabel geven we deze groep leerlingen weer volgens het moment van hun laatste uitschrijving die niet opnieuw door een inschrijving gevolgd wordt.

Moment van laatste uitschrijving	IN/UIT	Percentage
September 2011 ³	234	9,1
Oktober 2011	133	5,2
November 2011	165	6,4
December 2011	85	3,3
Januari 2012	302	11,8
Februari 2012	350	13,6
Maart 2012	369	14,4
April 2012	322	12,6
Mei 2012	360	14
Juni 2012	245	9,6
Totaal	2 565	100

Tabel 28: Leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven volgens het moment van uitschrijving

Zodra de kerstvakantie voorbij is, schrijven leerlingen zich vaker uit zonder dat ze zich opnieuw inschrijven. Veel van deze leerlingen zijn meerderjarig bij uitschrijving. In dat geval is er geen leerplicht. In de onderstaande tabel geven we hier een beeld van.

Moment van laatste uitschrijving	Aantal meerderjarigen dat zich uitschrijft	Percentage meerderjarigen bij de uitschrijvende leerlingen in deze maand
Januari 2012	42	13,9
Februari 2012	185	52,9
Maart 2012	235	63,7
April 2012	175	54,3
Mei 2012	211	58,6
Juni 2012	111	45,3

Tabel 29: Leerlingen die in de maand van uitschrijving meerderjarig zijn of worden volgens de maand van uitschrijving

In totaal waren 959 leerlingen die zich uitschreven, of 37,4%, op het moment van uitschrijven niet meer leerplichtig. Als we alle leerlingen beschouwen in de categorie IN/UIT, zien we dat 1.143 leerlingen (45%) op 30 juni 2012 meerderjarig waren. Er zijn dus ook ongeveer 200 leerlingen die de school verlieten net vóór ze 18 werden.

Na de beschrijving van de verschillende categorieën gaan we nu achtereenvolgens kijken wat de kenmerken zijn van de leerlingen die tot deze verschillende categorieën behoren en hoe hun schoolloopbaan eruitziet. In wat volgt nemen we een aantal categorieën samen voor de bespreking. In de tabellen bespreken we de categorieën van leerlingen:

- die zich na hun inschrijving niet meer uitschrijven (IN);
- die zich na een uitschrijving onmiddellijk opnieuw inschrijven (UIT&IN);
- die zich na een uitschrijving NIET onmiddellijk opnieuw inschrijven (absoluut schoolverzuim) (UIT...IN);
- die zich na hun uitschrijving niet meer inschrijven (mogelijk absoluut schoolverzuim)⁵² (IN/UIT).

⁵² Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

In de onderstaande tabel bekijken we hoe deze categorieën van in- en uitschrijvingen geëvolueerd zijn tijdens de laatste vijf schooljaren.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
2007-2008	393 415	95,2	16 957	4,1	545	0,1	2 569	0,6
2008-2009	389 184	94,8	17 935	4,4	564	0,1	2 666	0,6
2009-2010	384 899	94,7	18 243	4,5	845	0,2	2 468	0,5
2010-2011	380 316	94,7	18 073	4,5	842	0,2	2 529	0,6
2011-2012	375 792	94,4	19 093	4,8	806	0,2	2 565	0,6

Tabel 30: Evolutie van in- en uitschrijvingen

Relatief zien we geen grote veranderingen over de laatste vijf schooljaren. Het lijkt een behoorlijk stabiel gegeven dat ongeveer 95% van de schoolbevolking zich na een eerste inschrijving tijdens dat schooljaar niet meer uitschrijft. Van de overige 5% heeft het merendeel geen enkele dag schoolverzuim. Dit zijn dus leerlingen die van school of studierichting veranderen, maar zonder een tussenliggende periode. We merken wel op dat er over de jaren heen een lichte stijging is in de categorie UIT&IN ten koste van de categorie IN.

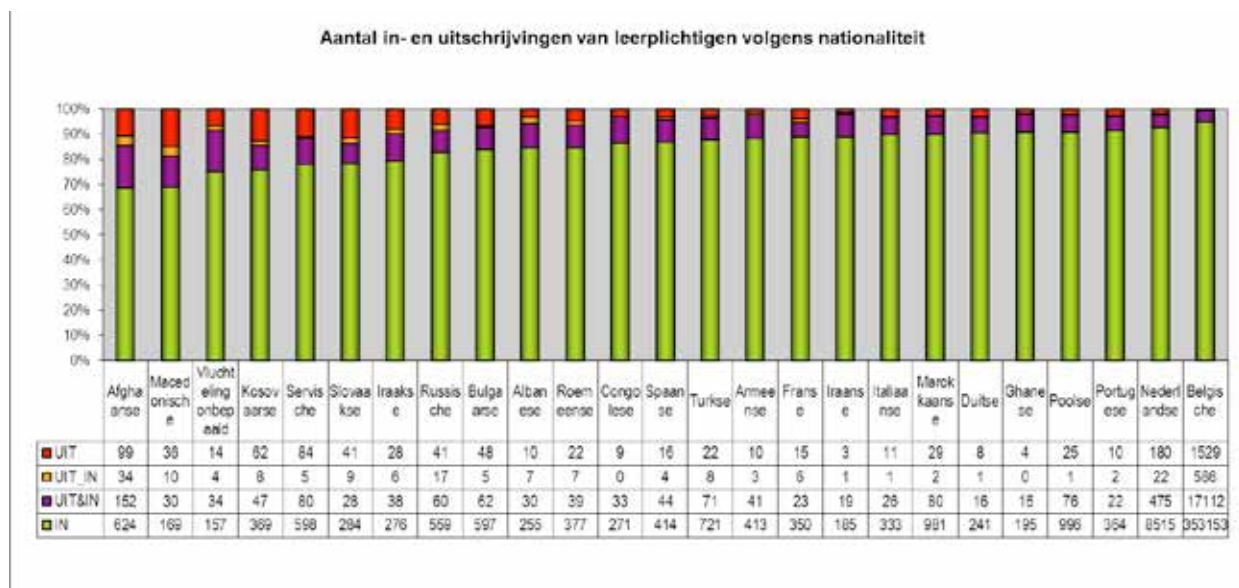
Sinds het rapport over het schooljaar 2009-2010⁵³ worden niet alleen de in- en uitschrijvingen in aanmerking genomen binnen de scholen voor secundair onderwijs die gefinancierd of gesubsidieerd worden door de Vlaamse Gemeenschap. AgODi is in het kader van de leerplichtcontrole ook op de hoogte van in- en uitschrijvingen in Syntra, huisonderwijs of privéonderwijs. Zoals ook eerder vermeld, nemen we in dit rapport al deze gegevens ook in aanmerking op voorwaarde dat de leerling in de loop van het schooljaar minstens een dag ingeschreven was in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Als we in onderstaande beschrijving schoolkenmerken beschrijven, gebruiken we steeds de eerste inschrijving die we terugvinden in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Zo zal een leerling die eerst is ingeschreven in een Syntra, dan overstapt naar een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs en zich nog later in het schooljaar inschrijft in het huisonderwijs, voorkomen in de categorie UIT&IN of UIT...IN en geteld worden bij het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Een leerling die vanuit een Syntra de overstap maakt naar huisonderwijs zonder een andere inschrijving in een gefinancierde of gesubsidieerde school, komt helemaal niet voor in dit rapport.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

Net als bij de laattijdige inschrijvingen toetsen we deze vier categorieën van leerlingen die zich in- en uitschrijven aan de verschillende leerlingen- en schoolloopbaankenmerken die vroeger al aan bod kwamen.

⁵³ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Nationaliteit

Figuur 7: Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit

In de bovenstaande grafiek delen we de leerlingen die zich in- en uitschrijven in per nationaliteit⁵⁴. Een Belg is hier een leerling met de Belgische nationaliteit, ongeacht de etnische afkomst. Het percentage bij de niet-Belgen dat zich uitschrijft zonder zich opnieuw in te schrijven, is hoger dan bij de Belgen. Een terugkeer naar het land van herkomst kan een verklaring zijn. Bij een vergelijking met de rapporten van de vorige twee schooljaren⁵⁵ zien we dat dezelfde nationaliteiten jaar na jaar het laagst scoren op het percentage leerlingen in de categorie 'IN'. Dat zijn bijvoorbeeld de leerlingen met Slovaakse, Afghaanse of Kosovaanse nationaliteit.

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geslacht van de leerling.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
M	190 196	93,7	10 865	5,4	480	0,2	1 528	0,8
V	185 596	95,1	8 228	4,2	326	0,2	1 037	0,5
Totaal	375 792	94,4	19 093	4,8	806	0,2	2 565	0,6

Tabel 31: In- en uitschrijvingen volgens geslacht

Bij jongens noteren we iets meer veranderingen in hun schoolloopbaan dan bij meisjes. Jongens schrijven zich ook iets vaker uit zonder zich opnieuw in te schrijven.

⁵⁴ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

⁵⁵ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geboortejaar van de leerling.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
2000 of later	1 035	98,9	3	0,3	0	0	8	0,8
1999	51 497	97,5	1 113	2,1	32	0,1	155	0,3
1998	64 388	95,9	2 513	3,7	61	0,1	186	0,3
1997	65 473	93,8	3 991	5,7	98	0,1	227	0,3
1996	65 209	93,7	3 907	5,6	193	0,3	279	0,4
1995	63 871	92,2	4 838	7	222	0,3	352	0,5
1994	64 319	93,8	2 728	4	200	0,3	1 358	2
Totaal	375 792	94,4	19 093	4,8	806	0,2	2 565	0,6

Tabel 32: In- en uitschrijvingen volgens geboortejaar

Hoe jonger de leerling hoe standvastiger de schoolloopbaan. Veranderingen van school of studierichting waarbij een leerling zich onmiddellijk opnieuw inschrijft, zien we vaker bij leerlingen tussen 14 en 16 jaar. Een mogelijke verklaring daarvoor is dat dit momenten zijn waarop een studiekeuze moet worden gemaakt. Hierbij merken we op dat een deel van de leerlingen van het geboortejaar 1994 18 jaar werd in de loop van het schooljaar 2011-2012 en dus niet langer leerplichtig is. Dit werd ook besproken in Tabel 29.

Verstedelijkingsgraad van de woonplaats

Uit de onderstaande tabel kunnen we onder andere afleiden of leerlingen die een bepaalde periode niet ingeschreven zijn in een school vaker in een verstedelijkt gebied wonen.

	Verstedelijkingsgraad ⁴	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
VL. G.	Grootsteden	38 250	92,5	2 494	6	130	0,3	457	1,1
	Regionale centrumsteden	45 718	93,7	2 564	5,3	133	0,3	369	0,8
	Kleine steden	75 938	94,1	4 072	5	174	0,2	499	0,6
	Stedelijke rand	50 250	95,1	2 312	4,4	79	0,1	221	0,4
	Overgangsgebied	89 673	94,8	4 257	4,5	163	0,2	497	0,5
	Platteland	61 623	95,4	2 648	4,1	82	0,1	251	0,4
B.H.G.		8 256	92	535	6	38	0,4	142	1,6
Andere		6 084	94,6	211	3,3	7	0,1	129	2
Totaal		375 792	94,4	19 093	4,8	806	0,2	2 565	0,6

Tabel 33: In- en uitschrijvingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats

Uit deze cijfers blijkt ook dat er een samenhang bestaat tussen de standvastigheid van de schoolloopbaan en de woonplaats van de leerling. Leerlingen uit de grootsteden Antwerpen en Gent en leerlingen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben meer schoolwisselingen dan gemiddeld en eindigen hun schoolloopbaan vaker met een uitschrijving. De grootste groep leerlingen die zich na een uitschrijving niet meer inschrijft, behoort tot de categorie 'andere' (m.a.w. de leerlingen die in het buitenland of het Franstalige landsgedeelte wonen). Een mogelijke verklaring daarvoor is dat deze leerlingen overgestapt zijn naar een school buiten het Vlaams Gewest.

Provincie van de woonplaats

We bekijken of er verschillen zijn in de standvastigheid van de schoolloopbaan naargelang van de provincie van de woonplaats van de leerling.

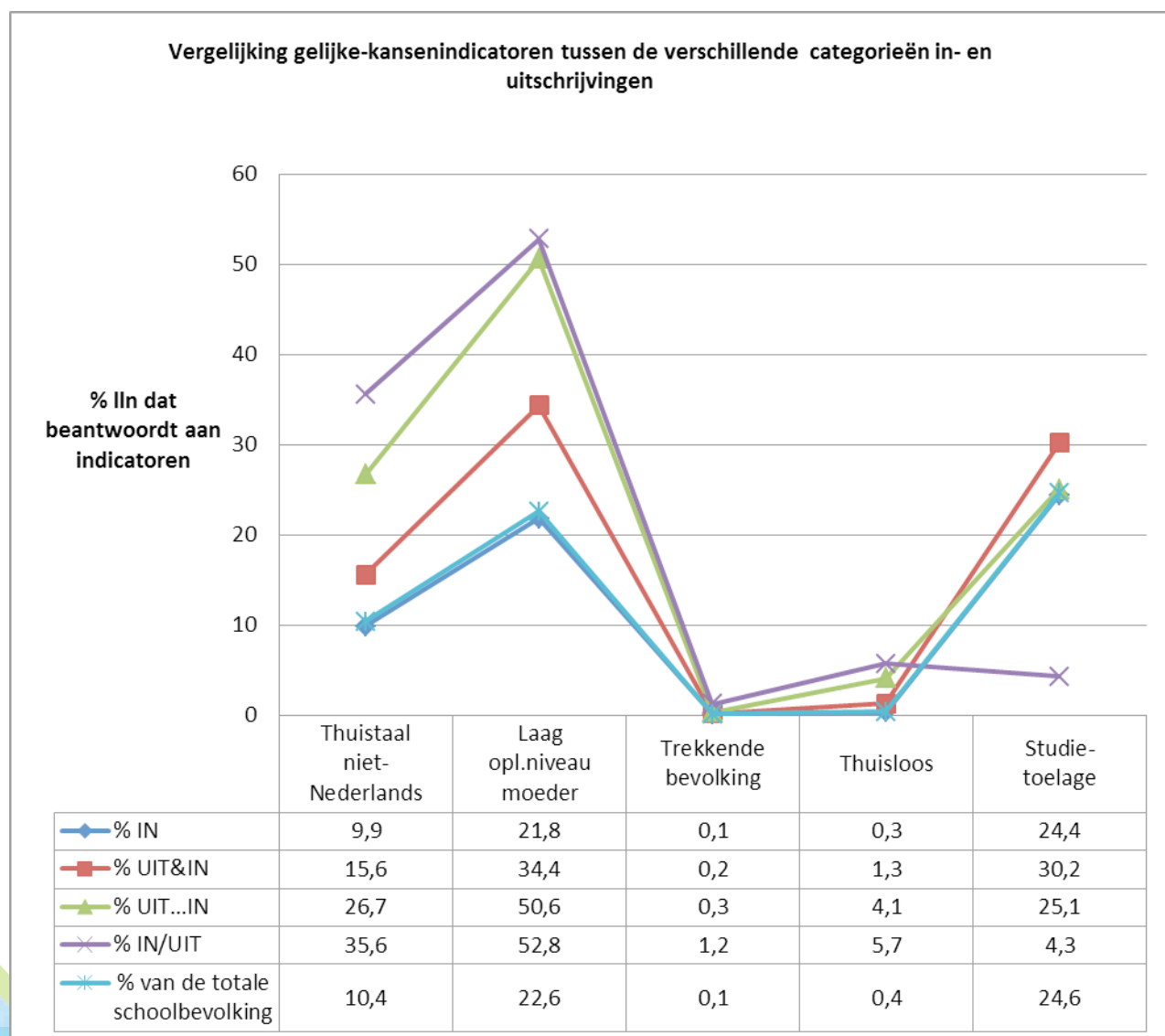
Provincie	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
Antwerpen	103 806	94,4	5 143	4,7	217	0,2	788	0,7
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	8 256	92	535	6	38	0,4	142	1,6
Limburg	48 932	94,1	2 635	5,1	118	0,2	312	0,6
Oost-Vlaanderen	84 454	94,1	4 498	5	198	0,2	566	0,6
Vlaams-Brabant	56 543	95,1	2 609	4,4	78	0,1	235	0,4
West-Vlaanderen	67 717	94,4	3 462	4,8	150	0,2	393	0,5
Andere	6 084	94,6	211	3,3	7	0,1	129	2
Totaal	375 792	94,4	19 093	4,8	806	0,2	2 565	0,6

Tabel 34: In- en uitschrijving volgens provincie van de woonplaats

Net als bij de laattijdige inschrijvingen, zien we dat er tussen de Vlaamse provincies weinig verschil is. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ligt het percentage in de categorie 'IN' lager dan gemiddeld, in de drie andere categorieën is het percentage hoger dan gemiddeld. Vooral het percentage in de categorie IN/UIT is opmerkelijk hoog. Het is natuurlijk mogelijk dat er meer leerlingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest overgestapt zijn naar een school van de Franse Gemeenschap.

Indicatoren kansarmoede

In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs scoort op één of meerdere kansarmoede-indicatoren. Meer uitleg over deze indicatoren vindt u op pagina 44.

Figuur 8: Vergelijking gelijkekansenindicatoren tussen de verschillende categorieën in- en uitschrijvingen.

Leerlingen met een onstabiele schoolloopbaan scoren hoog op de kansarmoede-indicatoren. Terwijl ongeveer 10% van de leerlingen geen Nederlands spreekt in het gezin, is dat percentage voor leerlingen die zich niet opnieuw inschrijven na een uitschrijving meer dan 35%. Ongeveer de helft van de leerlingen die een periode van absoluut schoolverzuim laat optekenen, heeft een laagge-schoolde moeder. Ook de percentages die aantikken op 'trekkende bevolking' en 'thuisloos' liggen opmerkelijk hoger bij leerlingen die geen standvastige schoolloopbaan hebben.

Die cijfers liggen in de lijn van de cijfers die we de vorige jaren terugvonden.

Schoolloopbaan van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

Hoofdstructuur⁵⁶

In de onderstaande tabel bekijken we hoe de verschillende hoofdstructuren - voltijds, deeltijds en buitengewoon onderwijs - zich tot elkaar verhouden op het vlak van in- en uitschrijvingen van leerlingen.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
Voltijds gewoon onderwijs	358 782	94,8	17 276	4,6	640	0,2	1 801	0,5
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	3 221	68,8	796	17	97	2,1	571	12,2
Buitengewoon onderwijs	13 789	91,5	1 021	6,8	69	0,5	193	1,3
Totaal	375 792	94,4	19 093	4,8	806	0,2	2 565	0,6

Tabel 35: In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur

De cijfers voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs zijn heel verschillend van de cijfers in het voltijds gewoon onderwijs. Nog geen 70% van de leerlingen schrijft zich na een eerste inschrijving niet meer uit. Er is een heel hoog percentage leerlingen in de categorie UIT&IN. Van de 796 leerlingen in deze groep, waren er 555 (of 69,7%) die niet van school veranderden, maar alleen van administratieve groep. Dat is niet abnormaal, aangezien in het DBSO ook opleidingen in de loop van het schooljaar beëindigd kunnen worden. Interessant om op te merken, is dat 469 van de 571 leerlingen (of 82,1%) in de categorie IN/UIT meerderjarig waren bij het uitschrijven. Dit zijn dus leerlingen die in het voorjaar al 18 worden en hun schooljaar niet meer beëindigen.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hoe de in- en uitschrijvingen zich in de eerste graad verhouden, vindt u terug in de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
A-stroom	110 131	96,6	3 610	3,2	55	0	167	0,1
B-stroom	18 527	93,5	1 121	5,7	64	0,3	95	0,5
Totaal	128 658	96,2	4 731	3,5	119	0,1	262	0,2

Tabel 36: In- en uitschrijvingen volgens A- of B-stroom

⁵⁶ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Veranderingen van school- of studierichting komen vaker voor in de B-stroom dan in de A-stroom, maar we merken op dat absoluut schoolverzuim in de eerste graad niet zo frequent voorkomt. Ook het percentage uitschrijvingen waar geen inschrijving op volgt, is beperkt in de eerste graad.

Onderwijsvorm

De cijfers per onderwijsvorm in het voltijds gewoon secundair onderwijs zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/ UIT	%
Eerste graad	128 658	96,2	4 731	3,5	119	0,1	262	0,2
ASO	107 066	95,5	4 844	4,3	54	0	135	0,1
BSO	45 256	91,8	3 297	6,7	258	0,5	513	1
TSO	69 844	94,7	3 626	4,9	72	0,1	195	0,3
KSO	4 879	94	281	5,4	16	0,3	14	0,3
Onthaalklas	3 079	73,6	497	11,9	121	2,9	489	11,7
Niet gekend	0	0	0	0	0	0	193	100
Totaal	358 782	94,8	17 276	4,6	640	0,2	1 801	0,5

Tabel 37: In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm

Wat de onderwijsvormen betreft, zien we dezelfde trend als bij de laattijdige inschrijvingen en problematische afwezigheden, namelijk meer absoluut schoolverzuim in het BSO dan in het ASO, KSO en TSO. Uit deze cijfers blijkt ook dat de schoolloopbaan van de leerlingen uit de onthaalklas de minst standvastige is. Meer dan een tiende van de leerlingen uit de onthaalklas schrijft zich in de loop van het schooljaar uit zonder zich opnieuw in te schrijven in het Vlaamse onderwijs. Een terugkeer naar het land van herkomst behoort hier tot de mogelijke verklaringen. Er zijn bij de onthaalleerlingen ook vaker uit- en inschrijvingen, al dan niet met een periode van absoluut schoolverzuim.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen door per studiegebied.

Studiegebied	IN	%	UIT/IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
Algemeen secundair onderwijs	104551	95,6	4633	4,2	52	0	133	0,1
Auto	1439	91,1	112	7,1	8	0,5	20	1,3
Ballet	50	98	1	2	0	0	0	0
Beeldende kunsten	3756	93,5	236	5,9	12	0,3	12	0,3
Bouw	3339	91,8	263	7,2	14	0,4	21	0,6
Chemie	3581	93,7	230	6	1	0	11	0,3
Decoratieve technieken	1065	90,2	85	7,2	8	0,7	23	1,9
Fotografie	232	93,2	17	6,8	0	0	0	0
Grafische communicatie en media	1379	92,2	104	7	7	0,5	5	0,3
Handel	22957	93,2	1444	5,9	65	0,3	166	0,7
Hout	5909	93,1	380	6	18	0,3	39	0,6
Juwelen	67	82,7	11	13,6	1	1,2	2	2,5
Koeling en warmte	581	91,5	50	7,9	0	0	4	0,6
Land- en tuinbouw	4514	95	209	4,4	6	0,1	24	0,5
Lichaamsverzorging	5490	92,1	376	6,3	39	0,7	53	0,9
Maatschappelijke veiligheid	2	100	0	0	0	0	0	0
Maritieme opleidingen	177	88,1	19	9,5	3	1,5	2	1
Mechanica-elektriciteit	21280	93,2	1387	6,1	64	0,3	97	0,4
Mode	1367	93,9	77	5,3	3	0,2	9	0,6
Muziekinstrumentenbouw	1	100	0	0	0	0	0	0
Optiek	4	100	0	0	0	0	0	0
Orthopedische technieken	18	100	0	0	0	0	0	0
Personenzorg	31271	94,7	1525	4,6	61	0,2	171	0,5
Podiumkunsten	1073	95,5	44	3,9	4	0,4	2	0,2
Sport	6722	93	485	6,7	7	0,1	16	0,2
Tandtechnieken	17	100	0	0	0	0	0	0
Textiel	36	92,3	2	5,1	0	0	1	2,6
Toerisme	1569	94,2	76	4,6	3	0,2	17	1
Voeding	4598	93,2	282	5,7	24	0,5	29	0,6
Totaal	227045	94,5	12048	5	400	0,2	857	0,4

Tabel 38: In- en uitschrijvingen volgens studiegebied

Uitschrijvingen zonder dat er een inschrijving op volgt, zien we vaker in de studiegebieden Auto, Decoratieve technieken, Juwelen en Textiel. We merken op dat het hier niet altijd over grote absolute aantallen gaat.

Problematische afwezigheden

In deze tabel bekijken we of de leerlingen met de minst standvastige schoolloopbaan ook vaker door scholen als problematisch afwezig gemeld werden in het schooljaar 2010-2011. In de tweede tabel bekijken we het verband tussen meldingen van problematische afwezigheid en de standvastigheid van de schoolloopbaan binnen het schooljaar.

	IN 2011-2012	%	UIT&IN 2011-2012	%	UIT...IN 2011- 2012	%	IN/UIT 2011-2012	%
Problematisch afwezig 2010-2011	2 292	66,9	646	18,9	85	2,5	404	11,8
Niet problematisch afwezig 2010-2011	373 500	94,6	18 447	4,7	721	0,2	2 161	0,5
Totaal	375 792	94,4	19 093	4,8	806	0,2	2 565	0,6

Tabel 39: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar

Zoals tijdens de vorige jaren⁵⁷ is er een duidelijke samenhang tussen de in- en uitschrijvingen van leerlingen en hun problematische afwezigheid in het schooljaar daarvoor. Een derde van de leerlingen die in 2010-2011 ten minste 30 halve dagen B-codes⁵⁸ verzamelde, wijzigde in 2011-2012 minstens één keer van school of administratieve groep. Voor de totale schoolbevolking bedraagt dit percentage maar iets meer dan 5%. Opmerkelijk is ook het hoge percentage in de categorie IN/UIT. Net als de vorige jaren bedraagt dat iets meer dan 11% bij de leerlingen die het voorgaande schooljaar gemeld werden als problematisch afwezig.

	IN 2011- 2012	%	UIT&IN 2011-2012	%	UIT... IN 2011- 2012	%	IN/UIT 2011- 2012	%
Problematisch afwezig 2011-2012	3 662	61,9	1 385	23,4	160	2,7	713	12
Niet problematisch afwezig 2011-2012	372 130	94,8	17 708	4,5	646	0,2	1 852	0,5
Totaal	375 792	94,4	19 093	4,8	806	0,2	2 565	0,6

Tabel 40: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het lopende schooljaar

57 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

58 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Ook als we kijken naar de meldingen problematische afwezigheid van het lopende schooljaar, zien we duidelijk een samenhang met een onstandvastige loopbaan. Van de leerlingen die minstens 30 halve dagen problematisch afwezig waren tijdens het schooljaar 2011-2012, veranderde er slechts 61,9% nooit van school of van studierichting tijdens het schooljaar.

Schoolse vertraging

Of er een samenhang is tussen standvastigheid in een schoolloopbaan en schoolse vertraging⁵⁹ kunnen we afleiden uit de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/ UIT	%
3 jaar of meer vertraging	818	76,6	157	14,7	13	1,2	80	7,5
2 jaar vertraging	9 795	85	1 417	12,3	92	0,8	217	1,9
1 jaar vertraging	69 819	91,7	5 634	7,4	263	0,3	457	0,6
Geen vertraging	270 024	96,5	9 200	3,3	148	0,1	344	0,1
1 jaar of meer voor	4 622	97,4	109	2,3	1	0	12	0,3
Totaal	355 078	95,1	16 517	4,4	517	0,1	1 110	0,3

Tabel 41: De schoolse vertraging van leerlingen die in- en uitschrijven (alleen het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)

Het is inderdaad zo dat leerlingen die in de voorbije jaren al schoolse vertraging hebben opgelopen, ook in de loop van het schooljaar meer wijzigen van school of administratieve groep. Hoe meer schoolse vertraging, hoe lager het percentage is in de categorie IN en hoe hoger in de andere categorieën.

Uit de cijfers is ook af te leiden dat 754 van de 1.110 leerlingen die zich niet meer inschrijven na een laatste uitschrijving minstens 1 jaar schoolse vertraging hebben. Dat is 67,9%, terwijl het percentage leerlingen met schoolse vertraging in de categorie IN maar 22,7% bedraagt.

⁵⁹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Tijdigheid van de inschrijving

In onderstaande tabel bekijken we de relatie tussen de tijdigheid of laattijdigheid van de inschrijving ten opzichte van de verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
Laattijdig	2 684	72,5	396	10,7	170	4,6	451	12,2
Tijdig	373 108	94,6	18 697	4,7	636	0,2	2 114	0,5
Totaal	375 792	94,4	19 093	4,8	806	0,2	2 565	0,6

Tabel 42: Relatie tussen tijdigheid/laattijdigheid van de inschrijving en het verloop van het schooljaar

Meer dan een kwart van de leerlingen die zich laattijdig inschrijven vertoont na die inschrijving een instabiel verloop van het schooljaar, tegenover 5% van de leerlingen die zich tijdig inschrijven.

Besluit

De overgrote meerderheid van de leerplichtige leerlingen heeft een standvastige schoolloopbaan. Van de leerlingen die zich in de loop van het schooljaar 2011-2012 in een school voor secundair onderwijs inschreven, was 99,1% al ingeschreven op de derde schooldag. Ook merken we op dat 94,4% van deze leerlingen zich na de eerste inschrijving niet meer uitschreef.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) probeert er via zijn interne procedure toe bij te dragen dat leerplichtige leerlingen zo weinig mogelijk schoolverzuim optekenen. Voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen is het agentschap natuurlijk afhankelijk van de gegevens die de scholen doorsturen. Een degelijke opvolging en aansporing van de schoolsecretariaten is hier dus noodzakelijk. Leerlingen die nergens ingeschreven zijn, krijgen een brief toegestuurd om hen te wijzen op de leerplicht. Aangezien de schooltoelage teruggevorderd kan worden na 15 dagen zonder inschrijving, is er een bijkomende stimulans voor de ouders en leerlingen om zich zo snel mogelijk opnieuw in te schrijven.

Als we de groep laattijdige inschrijvers bekijken, moeten we eerst opmerken dat een behoorlijk deel daarvan instroomt uit het buitenland. Meer dan de helft van de laattijdige inschrijvingen vindt immers plaats in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers. Daarenboven zien we dat zelfs als we de leerlingen die zich voor het eerst inschrijven in deze OKAN-klassen buiten beschouwing laten, het percentage laattijdige inschrijvers het laagste is bij de Belgen.

Verder zien we dat laattijdige inschrijvingen vaker voorkomen bij jongens, bij 16- en 17-jarigen en bij leerlingen die wonen in Brussel, Antwerpen of Gent. Opvallend is dat bijna de helft van deze leerlingen een moeder heeft met een laag opleidingsniveau, terwijl gemiddeld nog geen kwart van de leerlingen uit het Vlaamse onderwijs aantikt op deze kansarmoede-indicator. Ook op de indicator 'thuis taal niet-Nederlands' tikken de laattijdige inschrijvers procentueel drie keer meer aan dan het gemiddelde. Er is ook een samenhang met de schoolloopbaan. Zo stellen we vast dat er in het deeltijds beroepssecundair onderwijs 10% laattijdige inschrijvingen zijn. Binnen het voltijds gewoon onderwijs wordt er vaker laattijdig ingeschreven in het BSO dan in het ASO, TSO of KSO. Ook merken we een sterk verhoogd percentage laattijdige inschrijvingen bij leerlingen

die tijdens het schooljaar daarvoor of tijdens het schooljaar zelf problematisch afwezig waren en bij leerlingen die enkele jaren schoolse vertraging hebben. Daarenboven constateren we dat dezelfde bevindingen jaar na jaar weerspiegeld worden in onze cijfers.

We hebben ook een opdeling gemaakt van de leerlingen volgens hun in- en uitschrijvingen. De meeste leerlingen schrijven zich eenmaal in en veranderen dan niet meer van school of van studierichting. Iets meer dan 5% van de leerlingen doet dat wel. Bij de meerderheid volgt er onmiddellijk een inschrijving op de uitschrijving. Er zijn ook leerlingen bij wie een nieuwe inschrijving op zich laat wachten, of bij wie er geen nieuwe inschrijving volgt.

Als er geen nieuwe inschrijving volgt, is er mogelijk sprake van absoluut schoolverzuim en voldoet de leerling dus niet aan de leerplicht. Toch is dat niet noodzakelijk zo.

Ongeveer de helft van de leerlingen die zich na de kerstvakantie uitschrijft is niet meer leerplichtig omdat men meerderjarig geworden is. We zien ook procentueel meer uitschrijvingen zonder inschrijving bij niet-Belgen. Dat kan erop wijzen dat een deel van deze leerlingen teruggekeerd is naar het land van herkomst.

Het profiel van een leerling zonder standvastige schoolloopbaan komt overeen met dat van een leerling die zich laattijdig inschrijft. Weer zien we dat uitschrijvingen tijdens het schooljaar vaker voorkomen bij jongens, bij 16-17-jarigen en bij leerlingen uit Brussel, Antwerpen en Gent. Ook is er een hoger percentage uitschrijvingen bij leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs, bij leerlingen met schoolse vertraging en bij leerlingen die het jaar daarvoor of het schooljaar zelf problematisch afwezig waren. Ten slotte merken we op dat maar 72,5% van de leerlingen dat zich laattijdig inschrijft zich voor het einde van het schooljaar nooit meer uitschrijft, terwijl dat bij leerlingen die zich tijdig inschrijven bijna 95% is.

Hoofdstuk 3: Opvolging van problematische afwezigheden

3.A. PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN IN HET BASISONDERWIJS

1. Reglementair kader

De regelgeving over afwezigheden in het basisonderwijs is terug te vinden in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en in de omzendbrief afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs van 16 augustus 2002.

Het uitgangspunt van deze regelgeving is dat het vooral de scholen zijn die lokaal problematische afwezigheden opvolgen. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met het CLB en andere lokale partners. Het is heel belangrijk dat scholen bewust omgaan met deze afwezigheidsproblematiek en dat zij aandacht hebben voor achterliggende redenen en oorzaken van problematische afwezigheden. Alleen zo kan een school problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste gezicht aanvaardbaar lijken.

Problematische afwezigheden kunnen onder bepaalde voorwaarden beschouwd worden als gewettigde afwezigheden, zodat de leerling zijn statuut van regelmatige leerling niet verliest. Voor problematische afwezigheden tot en met 10 halve dagen zijn er geen specifieke voorwaarden. Dat betekent niet dat de school geen begeleidingsinspanningen moet leveren. Afspraken over afwezigheden moeten scholen opnemen in het schoolreglement. Als er problematische afwezigheden zijn, moet er contact opgenomen worden met de ouders. Er hoeft nog geen schriftelijk dossier opgemaakt te worden.

Na 10 halve dagen problematische afwezigheid moet aan volgende voorwaarden voldaan zijn, om die te kunnen omzetten in gewettigde afwezigheden:

De school heeft de problematische afwezigheid gemeld aan het CLB;

De school werkt samen met het CLB aan de begeleiding van de leerling. Er moet een schriftelijk begeleidingsdossier opgemaakt zijn.

Het begeleidingsdossier moet op school zijn ter inzage voor de verificateur. Die gaat na of de school voldoende begeleidingsinspanningen heeft geleverd en de problematische afwezigheden bijgevolg als gewettigd kunnen worden beschouwd.

Los van deze administratieve richtlijnen blijft het heel belangrijk dat scholen een degelijk beleid voeren in verband met (problematische) afwezigheden van hun leerlingen en dat zij tijdig het gesprek aangaan met de betrokken ouders. Zo kunnen scholen, als dat nodig is, al vroeger een

beroep doen op het CLB.

Bij een schoolverandering in de loop van een schooljaar, moet de uitschrijvende school binnen een week de gegevens over problematische afwezigheden bezorgen aan de nieuwe school. Daardoor is er een betere continuïteit in de opvolging van de problematische afwezigheden bij schoolverandering.

De problematische afwezigheid van een leerling heeft ook invloed op de schooltoelage. Als een leerling twee schooljaren op rij 30 of meer halve schooldagen problematisch afwezig is geweest, wordt de schooltoelage teruggevorderd. In deze context versturen de scholen een elektronische zending zodra een leerling 30 halve dagen problematische afwezigheid heeft verzameld. Deze gegevens zijn ook een belangrijke bron voor beleidsinformatie. Aan de hand van deze gegevens kan worden onderzocht of er eventueel aanvullende beleidsmaatregelen nodig zijn.

2. Procedure voor opvolging

Bij problematische afwezigheden probeert de school op verschillende manieren contact te leggen met de ouders om een zicht te krijgen op de reden van de afwezigheden en moedigt zij de ouders aan om hun kind weer regelmatig naar school te brengen. De school wordt daarbij ondersteund door het CLB, dat naast preventie en remediëring ook een belangrijke rol heeft als brug naar andere hulpverleningsinstanties, het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg...

Als de situatie na inspanningen van de school en het CLB niet verbetert, kan de school of het CLB dat aan AgODi doorgeven als zorgwekkend dossier. In overleg met de school en het CLB schrijven we de ouders aan. In de brief wordt ook vermeld dat het dossier kan worden doorgestuurd naar de procureur voor een strafrechtelijke vervolging. De school en het CLB krijgen een kopie van de brief.

Tussen het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en AgODi is er in 2009-2010 een vertrouwelijkheidscontract afgesloten. Vanaf het schooljaar 2010-2011 worden zorgwekkende dossiers PA van leerlingen die in Nederland wonen en in België naar school gaan, doorgegeven aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Deze dienst geeft de dossiers dan door aan de bevoegde leerplichtambtenaar. Op zijn beurt geeft DUO spijbeldossiers van leerlingen die in België wonen en in Nederland naar school gaan door aan AgODi. Tijdens het schooljaar 2011-2012 waren er in dit kader geen zorgwekkende dossiers van leerlingen die in Nederland wonen en in België naar school gaan. Er werden ook geen dossiers ontvangen van DUO.

3. Resultaten

3.1. Problematische afwezigheden

Algemeen

De cijfers in dit rapport zijn een momentopname en kunnen na verdere kwaliteitscontroles door AgODi of na nieuwe meldingen van scholen nog in beperkte mate veranderen.

In 2011-2012 gebeurden er voor 1.421 leerlingen in het basisonderwijs een melding van problematische afwezigheid. In verhouding tot de totale schoolbevolking gaat het hier om 0,34% van de leerlingen⁶⁰. In 2010-2011 bedroeg dit percentage 0,33%. Na een aantal jaren van stijging lijkt de trend te stagneren. Hoewel de kwaliteit van de meldingen van problematische afwezigheden jaar na jaar verbetert, is een zekere foutenmarge ook nu niet uit te sluiten.

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Aantal meldingen	797	1 013	1 373	1 421
% t.o.v. schoolbevolking	0,19	0,25	0,33	0,34

Tabel 43: Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden

Als we dit opdelen naar lager- en kleuteronderwijs, krijgen we volgende aantallen:

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
2010-2011		
Lager onderwijs	1 190	0,29
Kleuteronderwijs	183	4,17
Totaal	1 373	0,33
2011-2012		
Lager onderwijs	1 224	0,29
Kleuteronderwijs	197	4,61
Totaal	1 421	0,34

Tabel 44: Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden in kleuter- en lager onderwijs

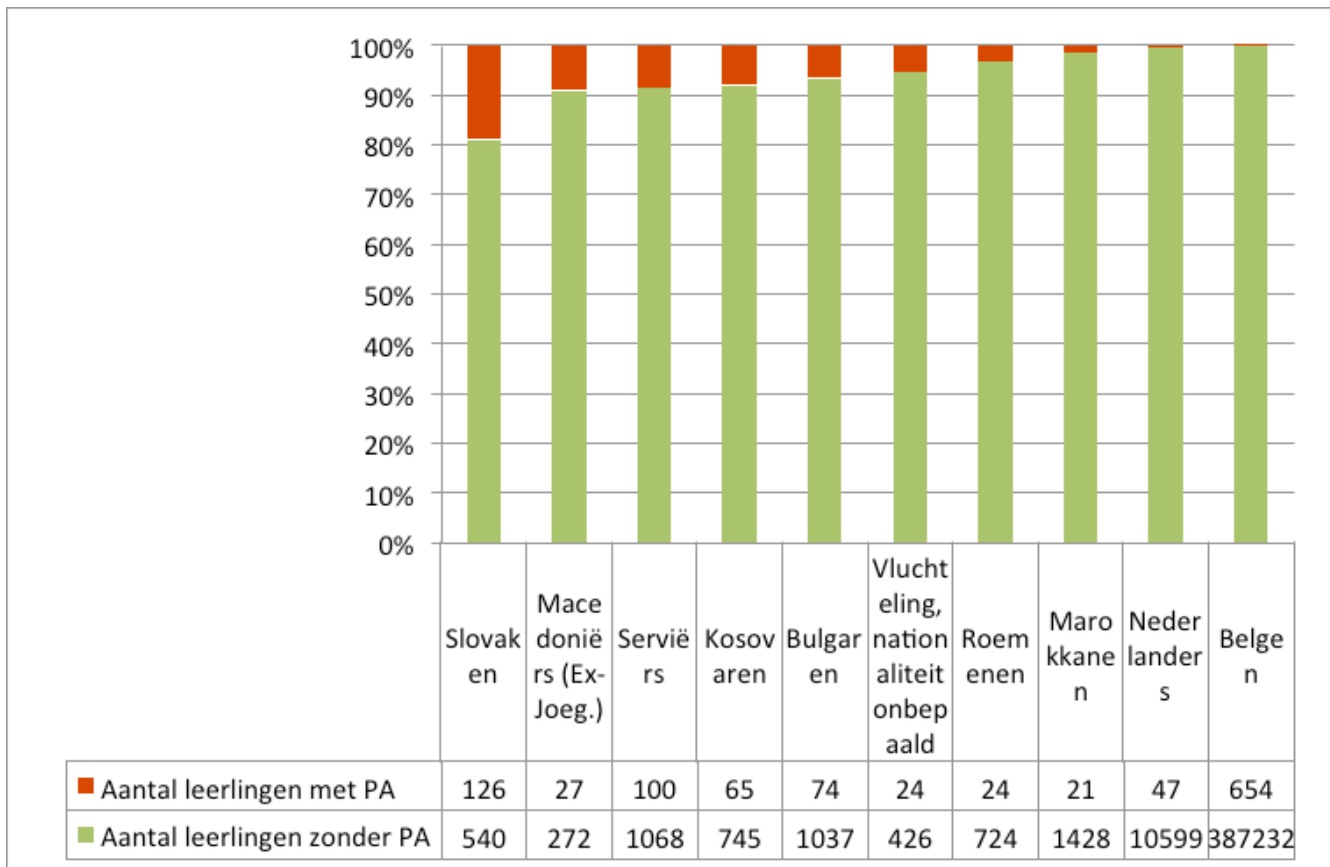
In het kleuteronderwijs gebeuren er alleen voor leerplichtige kleuters meldingen problematische afwezigheid. Het aantal meldingen ligt daar procentueel gezien hoog. Net zoals de schooljaren voordien kan de verklaring voor het hoge percentage waarschijnlijk deels gezocht worden in het feit dat ouders zich er meestal niet van bewust zijn dat ook kleuters vanaf een bepaalde leeftijd leerplichtig zijn. Sinds het schooljaar 2009-2010 nam het aantal meldingen in het kleuteronderwijs toe.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

⁶⁰ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Nationaliteit

De onderstaande grafiek vergelijkt per nationaliteit het aantal kinderen met een melding problematische afwezigheid (PA) met het aantal kinderen zonder melding. De grafiek bevat alleen de top tien van meest voorkomende nationaliteiten met een melding van problematische afwezigheid. Opgelet, een Belg is hier een leerling met de Belgische nationaliteit, ongeacht de etnische afkomst.

Figuur 9: Aantal en percentage problematische afwezigheden volgens nationaliteit

Uit de bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat het percentage meldingen problematische afwezigheid hoger ligt bij kinderen met een Oost-Europese nationaliteit. Dat was ook de twee schooljaren voordien het geval⁶¹.

⁶¹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Geslacht

De onderstaande tabel biedt een overzicht van de meldingen problematische afwezigheid opgedeeld volgens het geslacht van de leerling.

Geslacht	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
M	777	0,36
V	644	0,31
Totaal	1 421	0,33

Tabel 45: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden opgedeeld volgens geslacht

Ook tijdens het schooljaar 2011-2012 is het percentage van jongens met een melding van problematische afwezigheid hoger dan het percentage bij de meisjes⁶².

Geboortejaar

In de onderstaande tabel zien we de meldingen problematische afwezigheid volgens geboortejaar.

Geboortejaar	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
2005	315	0,45
2004	248	0,36
2003	187	0,28
2002	169	0,26
2001	172	0,26
2000	198	0,30
1999	108	0,74
1998	23	2,03
1997	1	1,08
Totaal	1 421	0,34

Tabel 46: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld volgens geboortejaar

Bij de kinderen geboren in 2005 is het aantal meldingen het hoogst. Een deel van die 6-jarigen zit nog in het kleuteronderwijs. Sommige ouders zijn er zich dan waarschijnlijk niet altijd van bewust dat hun kinderen ook dan leerplichtig zijn. Toch is bij de kinderen geboren in 2004 het aantal meldingen opvallend hoger dan bij de oudere kinderen. Bij een vergelijking van het aantal meldingen ten opzichte van de hele schoolbevolking valt het vooral op dat de kinderen met geboortejaar 1997, 1998 en 1999 verhoudingsgewijs vaker ongewettigd afwezig zijn. De kinderen van deze drie geboortejaren hebben al de leeftijd om in het secundair te zitten.

⁶² Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Woonplaats

De volgende tabel geeft een beeld van aantal meldingen problematische afwezigheid per provincie. Hoewel dit geen provincie is, zijn ook de gegevens van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de statistiek opgenomen. Daarnaast zijn er nog een aantal leerlingen die niet in Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen. Zij vormen de categorie 'andere':

Provincie	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Antwerpen	493	0,42
Oost-Vlaanderen	416	0,44
West-Vlaanderen	153	0,22
Limburg	144	0,27
Vlaams-Brabant	141	0,22
B.H.G.	60	0,41
Andere	14	0,25
Totaal	1 421	0,34

Tabel 47: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden per provincie

Oost-Vlaanderen heeft het hoogste percentage meldingen, op de voet gevolgd door Antwerpen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De percentages voor de andere provincies zijn duidelijk lager. Ook voor de leerlingen die in het buitenland of in het Waals Gewest wonen, gebeurden er verhoudingsgewijs minder meldingen van problematische afwezigheid.

Hieronder ziet u de opdeling van de meldingen problematische afwezigheid volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats van de leerling.

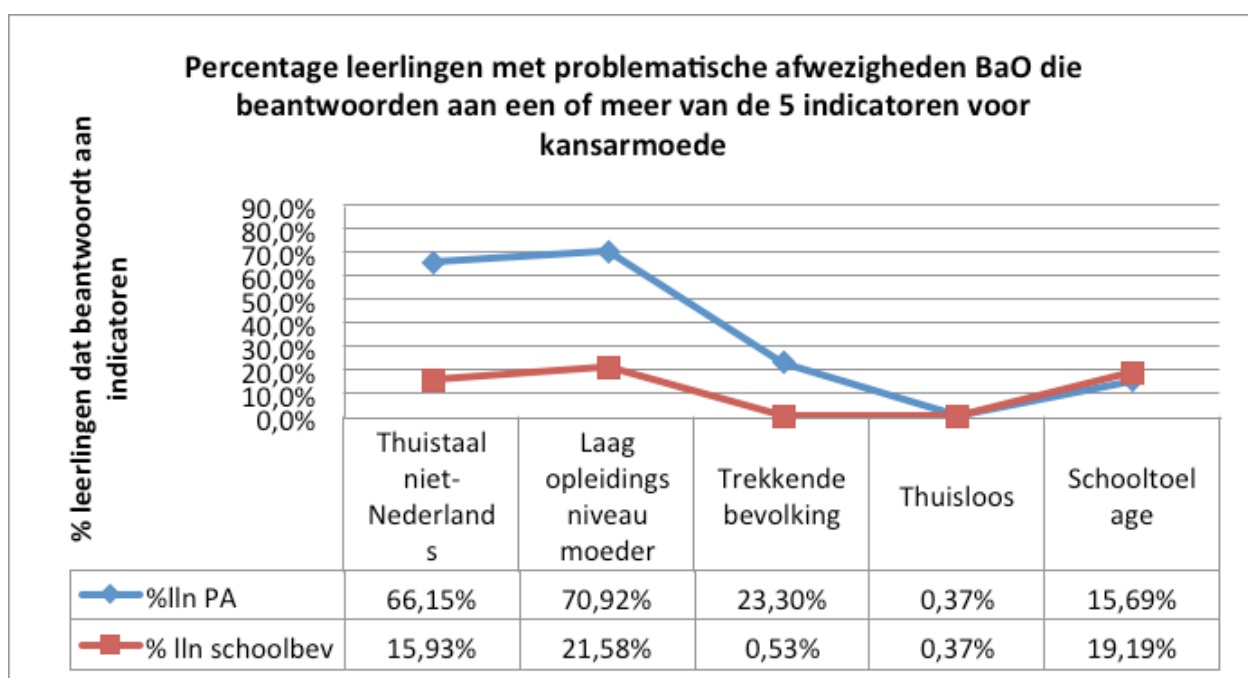
Gewest	Verstedelijkingsgraad ⁵	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
VL. G.	Grootsteden	501	0,99
	Regionale centrumsteden	219	0,43
	Kleine steden	232	0,28
	Stedelijke rand	113	0,21
	Overgangsgebied	199	0,21
	Platteland	83	0,13
B.H.G.		60	0,41
Andere		14	0,25
Totaal		1 421	0,34

Tabel 48: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats

Het is duidelijk dat de meeste leerlingen met een melding problematische afwezigheid in de verstedelijkte gebieden wonen. De voorbije twee schooljaren konden we dezelfde conclusies trekken⁶³.

Indicatoren kansarmoede

De volgende tabel geeft weer hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon basisonderwijs die scholen melden als problematisch afwezig, beantwoordt aan de kansarmoede-indicatoren.

Figuur 10: Percentage leerlingen met problematische afwezigheden BaO die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede

Het percentage leerlingen dat scoort op de indicatoren thuistaal niet-Nederlands, laag opleidingsniveau van de moeder en trekkende bevolking is hoger bij de leerlingen die gemeld zijn als problematisch dan bij de totale schoolbevolking. Deze verhoudingen zijn vergelijkbaar met vorig schooljaar. Bij de indicator thuisloos ligt het percentage leerlingen dat gemeld is als problematisch afwezig op hetzelfde niveau als het percentage van de totale schoolbevolking. Bij de indicator schooltoelage ligt het percentage van leerlingen dat gemeld is als problematisch afwezig lager dan het percentage van de totale schoolbevolking.

In vergelijking met vorig schooljaar zijn de percentages voor de indicatoren thuistaal niet-Nederlands en laag opleidingsniveau van de moeder gedaald. De percentages voor de andere indicatoren zijn gestegen⁶⁴.

⁶³ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

⁶⁴ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

De volgende tabel bevat een opdeling van het aantal meldingen problematische afwezigheden per hoofdstructuur.

Hoofdstructuur	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Gewoon kleuteronderwijs	191	5,01
Buitengewoon kleuteronderwijs	6	1,29
Gewoon lager onderwijs	899	0,23
Buitengewoon lager onderwijs	325	1,14
Totaal	1 421	0,34

Tabel 49: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur

In het gewoon kleuteronderwijs gebeurden verhoudingsgewijs het hoogste aantal meldingen. Voor 5,01% van de leerplichtige kleuters gebeurde een melding problematische afwezigheid. In 2010-2011 lag dit percentage nog op 4,44%. Voor het lager onderwijs zijn er procentueel meer meldingen van problematische afwezigheid in het buitengewoon onderwijs dan in het gewoon onderwijs. Dat was ook het geval in 2009-2010 en in 2010-2011⁶⁵.

Tabel 8 illustreert de verdeling van het aantal meldingen problematische afwezigheid over de leerjaren.

Leerjaar	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
1e leerjaar	290	0,40
2e leerjaar	168	0,25
3e leerjaar	132	0,21
4e leerjaar	146	0,24
5e leerjaar	92	0,15
6e leerjaar	71	0,12
Totaal	899	0,23

Tabel 50: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het gewoon lager onderwijs volgens leerjaar

In het eerste leerjaar gebeuren de meeste meldingen problematische afwezigheid en die verminderen naarmate de leerlingen in een hoger leerjaar zitten. Dat was ook het geval tijdens de voorbije twee schooljaren⁶⁶ en wijst er mogelijk op dat de oorzaak voor spijbelen in het lager onderwijs vooral gezocht moet worden bij de ouders en niet bij de kinderen. Een aantal ouders lijkt niet altijd overtuigd van het regelmatig naar school gaan als de kinderen nog jong zijn. Verder en diepgaander onderzoek is noodzakelijk om dat al dan niet te bevestigen.

⁶⁵ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

⁶⁶ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Als we bekijken in welke maand leerlingen hun 30 halve dagen B-codes verzamelen, dan krijgen we het volgende beeld.

Maand	1ste B-code		10de B-code		30ste B-code	
	Aantal	%	aantal	%	aantal	%
sept.	686	48,31	279	19,63	131	9,22
okt.	265	18,66	235	16,54	83	5,84
nov.	180	12,68	235	16,54	122	8,59
dec.	123	8,66	230	16,19	142	9,99
jan.	78	5,49	198	13,93	192	13,51
feb.	36	2,54	90	6,33	191	13,44
mrt.	22	1,55	78	5,49	176	12,39
apr.	15	1,06	29	2,04	69	4,86
mei	14	0,99	33	2,32	156	10,98
jun.	1	0,07	14	0,99	159	11,19
Totaal	1.420	100,00	1.421	100,00	1.421	100,00

Tabel 51: Spreiding in de tijd van de problematische afwezigheden

Bijna de helft van de 1e B-codes wordt al verzameld in de maand september. Ook de 10e B-code wordt vooral verzameld in het eerste trimester van het schooljaar. Ongeveer een derde van het aantal 30e B-codes wordt eveneens in het eerste trimester verzameld. In januari en februari is er een duidelijke piek van leerlingen die hun 30e B-code verzamelen. Het aantal meldingen in april ligt lager doordat dan de paasvakantie valt.

3.2. Zorgwekkende dossiers

Als de school en het CLB voor een leerling alle mogelijke inspanningen hebben gedaan en er geen verbetering is van de situatie, kunnen zij dat bij AgODi melden als een zorgwekkend dossier. AgODi stuurt dan een waarschuwende brief naar de ouders. Als het nodig is, wordt het dossier doorgestuurd naar de procureur.

In 2011-2012 bedroeg het aantal zorgwekkende dossiers 11. Dat is meer dan een halvering ten opzicht van 2010-2011 toen het aantal nog 23 bedroeg. Het aantal zorgwekkende dossiers is heel beperkt in vergelijking met het aantal meldingen problematische afwezigheden (0,77%).

Alle zorgwekkende dossiers hadden betrekking op leerlingen in het gewoon onderwijs. Voor het buitengewoon onderwijs waren er geen leerlingen met een zorgwekkend dossier.

In 8 dossiers stuurde AgODi een brief naar de ouders. De school en het CLB kregen telkens een kopie van die brief.

Als het sturen van een brief niet opportuun was of als er geen vooruitgang werd geboekt, werd het dossier doorgestuurd naar de procureur. Dat gebeurde voor 3 dossiers.

Tabel 11 geeft een beeld van het aantal zorgwekkende dossiers per geboortjaar. Aangezien er hier sprake is van erg kleine aantallen, is het moeilijk om hierover conclusies te trekken.

Geboortjaar	Aantal dossiers	% t.o.v. het aantal meldingen problematische afwezigheid
2005	3	0,95
2004	1	0,40
2003	0	0
2002	4	0,24
2001	1	0,58
2000	1	0,51
1999	1	0,93
Totaal	11	0,77

Tabel 52: Aantal en percentage zorgwekkende dossiers, opgedeeld naar geboortjaar

4. Besluit

In het rapport van 2009-2010 verwachtte AgODi al dat het aantal meldingen problematische afwezigheid zou toenemen naarmate de scholen meer vertrouwd zouden raken met de zending problematische afwezigheid. Deze trend zet zich ook door in het schooljaar 2011-2012.

Procentueel gezien stellen we vast dat de meeste meldingen in het lager onderwijs doorgezonden worden vanuit het buitengewoon onderwijs.

De jongste leerlingen, de 6-jarigen zijn het sterkst vertegenwoordigd in de meldingen problematische afwezigheden. Bij de kinderen die 12 jaar of ouder zijn, is het probleem verhoudingsgewijs het grootst. Wat het aantal meldingen betreft, valt een daling op naarmate de leerjaren vorderen. Dat wijst erop dat de oorzaak van spijbelen in het lager onderwijs mogelijk moet worden gezocht bij de ouders en niet bij de kinderen zelf.

Het hoogste percentage meldingen komt voor in Oost-Vlaanderen, gevolgd door de provincie Antwerpen. De leerlingen met een melding wonen vooral in verstedelijkte gebieden en hebben in verhouding vaker een Oost-Europese nationaliteit. Jongens zijn in de meldingen iets sterker vertegenwoordigd dan meisjes.

De leerlingen die doorgestuurd worden als zijnde problematisch afwezig scoren vaker op de kansarmoede-indicatoren thuistaal niet-Nederlands, laag opleidingsniveau van de moeder en bij trekkende bevolking. Bij de indicatoren schooltoelage en thuisloos is dit niet het geval.

3.B. PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Reglementair kader

De regelgeving over de opvolging van afwezigheden is terug te vinden in het besluit over de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs⁶⁷. In dit besluit onderscheiden we drie categorieën van afwezigheden:

- afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn;
- afwezigheden die gewettigd kunnen worden door de school;
- problematische afwezigheden.

In dit hoofdstuk bespreken we vooral de laatste categorie. Daarnaast besteden we aandacht aan de groep leerlingen die definitief uitgesloten wordt. Een deel van deze leerlingen stapelt afwezigheden op, al zijn die gewettigd.

In eerste instantie is de school verantwoordelijk voor de begeleiding en opvolging van problematische afwezigheden. De samenwerking met het CLB is daarbij essentieel. Het CLB ondersteunt de school op het vlak van preventie, begeleiding en remediëring. Vanaf 10 halve dagen problematische afwezigheden moet het CLB verplicht ingeschakeld worden in de begeleiding. Als dat nodig is, kunnen scholen het CLB ook sneller inschakelen. Het CLB start een traject op met een dubbel doel, het traject moet voorkomen dat de afwezigheden resulteren in een schoolse achterstand en dat de minderjarige leerling niet meer voldoet aan de reglementering inzake de leerplicht⁶⁸.

Problematische afwezigheden kunnen als gewettigd beschouwd worden als de school de nodige begeleidingsmaatregelen neemt. De verificateurs gaan na of de school de correcte code gebruikt bij een afwezigheid en bekijken of de school voldoende begeleidingsinspanningen levert. Is dat laatste het geval dan wordt de leerling, ondanks zijn problematische afwezigheden, als regelmatige leerling beschouwd. Dat betekent dat de leerling op 1 februari in aanmerking genomen wordt voor de financiering of subsidiëring en dat hij of zij recht heeft op een diploma of getuigschrift.

In het besluit over de controle op de inschrijvingen⁶⁹ staat verder vermeld dat een school AgODi ervan op de hoogte moet brengen zodra een leerling 30 halve dagen problematisch afwezig is. Die gegevens zijn de belangrijkste informatiebron voor beleidsinformatie over problematische afwezigheden voor het ministerie van Onderwijs en Vorming. Ze zijn dus belangrijk om het fenomeen 'problematisch schoolverlet' in kaart te brengen en om, als dat nodig is, aanvullende beleidsmaatregelen te nemen. De cijfers in dit rapport zijn gebaseerd op deze meldingen.

67 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

68 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

69 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Regelmatig aanwezig zijn op school is eveneens een voorwaarde om in aanmerking te komen voor een schooltoelage. Leerlingen die gedurende twee opeenvolgende schooljaren 30 of meer halve schooldagen problematisch afwezig zijn, moeten hun schooltoelage van dat tweede schooljaar terugbetalen⁷⁰.

Met de invoering van het stelsel van leren en werken⁷¹ en het daaruit voortvloeiende voltijdse engagement⁷² gelden voor de leerlingen van het deeltijds secundair onderwijs dezelfde termijnen wat betreft problematische afwezigheden als voor de leerlingen van het voltijds secundair onderwijs⁷³.

Procedure voor opvolging

Hierboven vermeldde we al dat de opvolging van afwezigheden in eerste instantie een taak is van de school. Een preventieve aanpak en snel ingrijpen zijn onlosmakelijk verbonden met een correcte registratie die up-to-date is. Van het grootste belang is dat scholen aandacht hebben voor alle afwezigheden en steeds rekening houden met de achterliggende reden van de afwezigheid. Alleen zo kan men ook problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste gezicht gewettigd lijken. Zo moeten scholen bij de eerste registratie van een problematische afwezigheid onmiddellijk contact opnemen met de ouders en de leerling. Pas dan wordt snel duidelijk wat de reden van de afwezigheid is en kan men er de gepaste actie tegenover plaatsen.

De begeleidingsstappen moeten zo veel mogelijk vanuit de lokale context komen. Wij kunnen wel, ter ondersteuning van de begeleidingsinitiatieven van de school en het CLB, een brief richten aan de ouders van leerplichtige leerlingen die spijbelen, waarin hen op de leerplicht gewezen wordt. Als de school een zorgwekkend dossier⁷⁴ meldt aan ons, bekijken we samen met de school en het CLB of we een brief versturen. Als dat nodig is bezorgen we het dossier aan het parket.

Net zoals voor het basisonderwijs (zie pagina 69), geeft AgODi sinds het schooljaar 2010-2011 ook voor het secundair onderwijs zorgwekkende dossiers van leerlingen die wonen in Nederland en schoollopen in België door aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) van het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In het schooljaar 2011-2012 heeft een school één zorgwekkend dossier gemeld van een leerling die in Nederland woont.

70 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

71 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

72 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

73 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

74 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Resultaten

3.1. Problematische afwezigheden

Algemeen

Het moet worden opgemerkt dat de cijfers weergegeven in dit rapport een momentopname zijn. Het kan dus zijn dat deze aantallen daarna nog gewijzigd zijn als gevolg van verdere kwaliteitscontroles van AgODi op de meldingen van de scholen.

Tenzij anders aangegeven hebben de onderstaande cijfers betrekking op het aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen.

Hieronder ziet u de evolutie van problematische afwezigheden over een tijdsspanne van vijf schooljaren. Tenzij anders aangegeven gaat het alleen over leerplichtige leerlingen. We baseren ons wat de totale leerlingenpopulatie betreft op de gegevens van 1 februari.

	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Aantal meldingen problematische afwezigheden	4 771	5 052	5 640	5 893	5 927
% t.o.v. schoolbevolking	1,2%	1,2%	1,4%	1,5%	1,5%

Tabel 53: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2007-2008 tot en met schooljaar 2011-2012

Bij de leerplichtige leerlingen zien we een beperkte stijging van het aantal leerlingen dat problematisch afwezig is. Procentueel gezien is er sprake van een status quo ten opzichte van vorig schooljaar.

Uit onderstaande tabel blijkt dat het aantal meldingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen eveneens stijgt ten opzichte van vorig schooljaar, dit zowel voor het absolute aantal meldingen als voor het percentage meldingen.

	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Aantal meldingen problematische afwezigheden	6 194	6 571	7 456	7 962	8 245
% t.o.v. schoolbevolking	1,3%	1,4%	1,6%	1,7%	1,8%

Tabel 54: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2007-2008 tot en met schooljaar 2011-2012

Hoewel de verschillende initiatieven om scholen aan te moedigen meer aandacht te besteden aan de registratie van problematische afwezigheden effect hebben gehad, kan een betere registratie niet langer als enige verklaring worden aangehaald voor de stijging van het aantal problematische afwezigheden in het secundair onderwijs. Het lijkt erop dat het spijbelgedrag van jongeren de laatste jaren effectief is toegenomen.

In onderstaande tabel zien we de evolutie van het aantal scholen dat problematische afwezigheden meldt.

	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Voltijds gewoon onderwijs	55,9	52,5	54,6	57,3	57,7
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	97,9	97,9	97,9	95,7	100,0
Buso	73,5	76,1	75,9	77,7	78,4
Totaal	59,5	56,8	58,1	60,9	61,6

Tabel 55: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2007-2008 tot en met schooljaar 2010-2011

Nadat het percentage scholen dat problematische afwezigheden meldt in het schooljaar 2008-2009 gedaald was, is er de laatste drie schooljaren terug sprake van een lichte stijging.

In het voltijds gewoon onderwijs meldt iets minder dan zes op de tien scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het buitengewoon onderwijs melden meer dan drie vierde van de scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs melden alle centra problematische afwezigheden aan AgODi.

Tijdens de jaarlijkse verificatiecontrole gaan de verificateurs aan de hand van de aanwezigheidsregisters na of de scholen de leerlingen met 30 halve dagen B-code ook effectief melden als problematisch afwezig. Nog altijd is regelmatig een aansporing van de verificateurs nodig om de elektronische zending te versturen. Er is dus een zekere vorm van controle op het zenden van problematische afwezigheden op het moment van een verificatiebezoek. Het is evenwel mogelijk dat scholen nalaten om bepaalde leerlingen te melden. Dat gebeurt vooral bij leerlingen die na verloop van tijd uitgeschreven worden. Als de verificateur vaststelt dat scholen nalaten alle leerlingen te melden of leerlingen met problematische afwezigheden veel te laat melden, volgt er een bijkomende controle.

In het verleden was het zo dat elke elektronische melding van problematische afwezigheden automatisch beantwoord werd met een standaardbrief van AgODi. De ervaring heeft ons geleerd dat een gestandaardiseerde werkmethode bij deze problematiek weinig effect heeft. Het is beter om in samenspraak met de school en het CLB zo geïndividualiseerd mogelijk te werken. De achterliggende oorzaken en situaties kunnen immers sterk verschillen. Een standaardbrief speelt dan te weinig in op de situatie.

Hieronder ziet u de aantallen problematische afwezigheden per provincie. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is ook in de tabel opgenomen hoewel het in feite geen provincie is. De aantallen zijn gebaseerd op de woonplaats van de leerlingen. Daarnaast zijn de cijfers opgesplitst per hoofdstructuur (voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds secundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs).

Provincie	Voltijds gewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Deeltijds beroepssecundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Buitengewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Totaal	% t.o.v. schoolbevolking
Antwerpen	866	0,8	601	34,1	261	6,0	1728	1,6
Vlaams-Brabant	338	0,6	172	42,0	68	4,4	578	1,0
Oost- VI	812	1,0	606	43,0	272	7,5	1690	1,9
West- V	391	0,6	361	35,7	146	4,8	898	1,3
Limburg	307	0,6	176	29,8	95	4,5	578	1,1
B.H.G.	206	2,5	103	54,2	58	16,6	367	4,2
Andere ⁶	68	1,1	15	26,3	5	1,4	88	1,4
Totaal	2988	0,8	2034	37,5	905	5,9	5927	1,5

Tabel 56: Aantal meldingen problematische afwezigheden per provincie en per hoofdstructuur

In Vlaanderen komen de meeste problematische afwezigheden voor in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Dat valt wellicht te verklaren door de aanwezigheid van grootsteden Antwerpen en Gent in deze provincies.

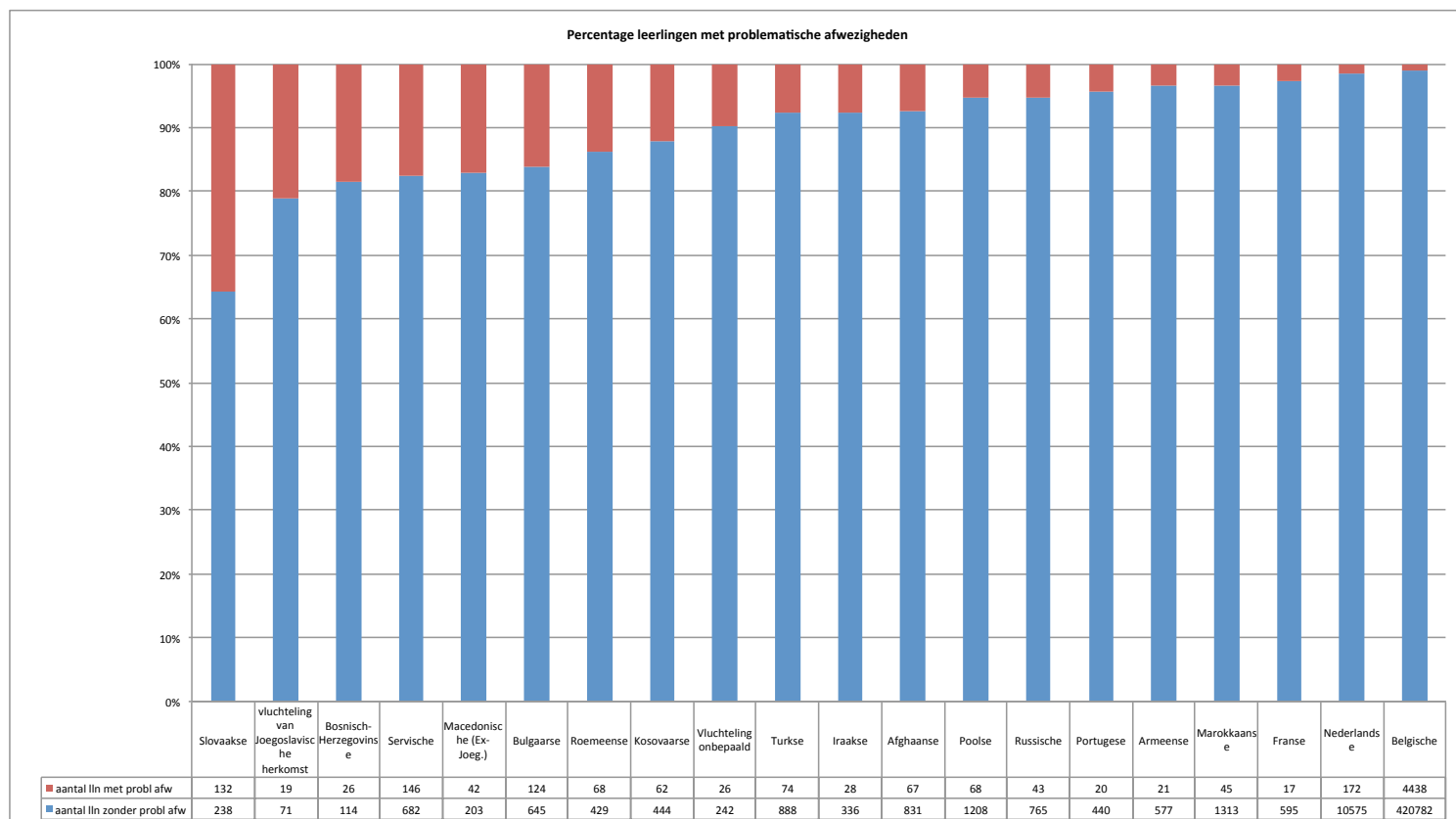
Het percentage problematisch afwezige leerlingen is het hoogst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zowel in het voltijds gewoon onderwijs, het voltijds buitengewoon onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs is daar meer dan de helft van alle leerlingen problematisch afwezig.

Verder in dit rapport (zie Tabel 60) zullen we zien dat leerlingen die in deze grootsteden wonen, vaker problematisch afwezig zijn.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

Nationaliteit

Figuur 11: Meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit

In de bovenstaande grafiek zijn de leerlingen met problematische afwezigheden ingedeeld volgens hun nationaliteit⁷⁵. Een Belg is hier een leerling met de Belgische nationaliteit, ongeacht de etnische afkomst.

Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat het percentage meldingen hoger ligt bij leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit. Net zoals vorig schooljaar stellen we vast dat een onrustwekkend hoog aantal Slovaakse, Bosnisch-Herzegovinse, Servische, Macedonische, Bulgaarse, Roemeense en Kosovaarse leerlingen problematisch afwezig is. Ook onder jongeren van verschillende andere nationaliteiten, zoals onder meer de Turkse, de Iraakse en de Afghaanse jongeren, ligt het percentage meldingen van problematische afwezigheden hoog.

⁷⁵ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Onderstaande tabel geeft weer hoeveel leerlingen met een melding problematische afwezigheid de Belgische nationaliteit hadden en hoeveel leerlingen een andere nationaliteit hadden.

Nationaliteit	Meldingen problematische afwezigheid	% t.o.v. schoolbevolking
Belgische	4 438	1,2
Niet-Belgische	1 489	6,0
Totaal	5 927	1,5

Tabel 57: Aantal meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit

In verhouding tot de leerlingenpopulatie zijn er meer niet-Belgen met een melding problematische afwezigheid. 6% van de leerlingen met een niet-Belgische nationaliteit had een melding problematische afwezigheid. Het is mogelijk dat een aantal onder hen al verhuisd was naar het buitenland, maar toch nog door de school werd geregistreerd als problematisch afwezig.

Geslacht

In de onderstaande tabel ziet men de meldingen ingedeeld volgens het geslacht van de leerling.

Geslacht								
	Voltijds	Deeltijds	Buso	Totaal				
	Meldingen PA	% t.o.v. schoolbev.	Meldingen PA	% t.o.v. schoolbev.	Meldingen PA	% t.o.v. schoolbev.	Meldingen PA	% t.o.v. schoolbev.
M	1 563	0,8	1 323	36,4	556	5,6	3 442	1,7
V	1 425	0,8	711	39,7	349	6,5	2 485	1,3
Totaal	2 988	0,8	2 034	37,5	905	5,9	5 927	1,5

Tabel 58: Meldingen problematische afwezigheden volgens geslacht

Bij sommigen leeft de indruk dat jongens vaker problematisch afwezig zijn dan meisjes. Bovenstaande percentages tonen aan dat dit maar gedeeltelijk klopt. Zowel in het deeltijds als in het buitengewoon onderwijs is het percentage meisjes dat gemeld wordt groter dan het percentage jongens. In het voltijds gewoon onderwijs is er geen verschil tussen de percentages voor meisjes en jongens. In absolute cijfers zijn wel meer jongens dan meisjes problematisch afwezig. Ook tegenover de hele schoolbevolking zijn jongens iets meer problematisch afwezig dan meisjes.

Geboortejaar

Onderstaande tabel geeft zowel het aantal als het percentage meldingen per geboortejaar weer.

Geboortejaar	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
1999 en later	119	0,2
1998	359	0,5
1997	633	0,9
1996	1038	1,5
1995	1527	2,2
1994	2251	3,3
Totaal	5927	1,5

Tabel 59: Meldingen problematische afwezigheden volgens geboortejaar

Uit de bovenstaande tabel kunnen we afleiden dat het percentage meldingen bij leerplichtige leerlingen stijgt met de leeftijd. De meerderheid van de gemelde leerlingen zijn 16- en 17-jarigen. Dat is een vaststelling die schooljaar na schooljaar dezelfde blijft.

Woonplaats

Uit de onderstaande tabel blijkt of leerlingen die problematisch afwezig zijn vaker in een verstedelijkt gebied wonen.

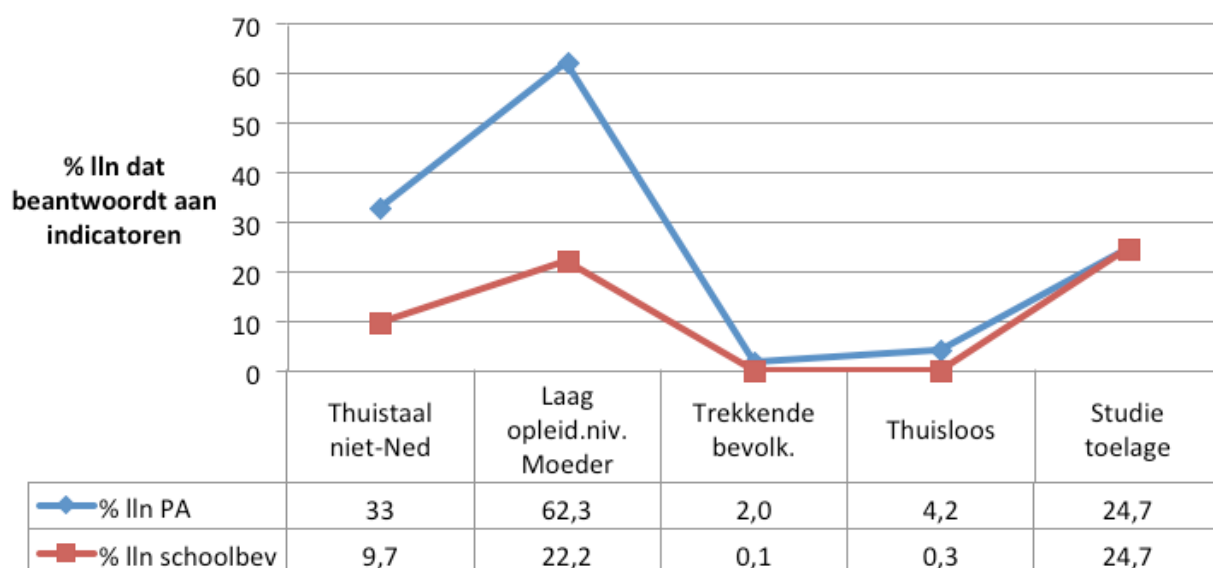
Gewest	Verstedelijkingsgraad ⁷	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
VI. G.	Grootsteden	1 586	3,9
	Regionale centrumsteden	871	1,8
	Kleine steden	1 175	1,5
	Stedelijke rand	497	0,9
	Overgangsgebied	830	0,9
	Platteland	517	0,8
B.H.G.		367	4,2
Andere		84	1,3
Totaal		5 927	1,5

Tabel 60: Meldingen problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking

Er wonen heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden in de grootsteden Antwerpen en Gent en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het percentage problematische afwezigheden stemt overeen met de verstedelijkingsgraad: in meer verstedelijkte gebieden wonen ook meer leerlingen met problematische afwezigheden.

Indicatoren kansarmoede

De onderstaande tabel geeft weer hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs die scholen melden als problematisch afwezig, beantwoorden aan de kansarmoede-indicatoren. Meer info over deze indicatoren vindt u op pagina 44.

Figuur 12: Percentage leerlingen met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede

De cijfers geven aan dat jongeren met problematische afwezigheden beduidend hoger scoren op de meeste kansarmoede-indicatoren.

De jongeren die scoren op 'thuis taal niet-Nederlands' zijn verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd in de groep jongeren met problematische afwezigheden: bij een derde van deze leerlingen is de gezinstaal niet het Nederlands tegenover ongeveer één op tien leerlingen bij de totale schoolbevolking.

Een gelijkaardige oververtegenwoordiging zien we voor jongeren van wie de moeder een laag opleidingsniveau heeft: iets meer dan zes op tien van de jongeren tegenover minder dan een kwart van de jongeren bij de totale schoolbevolking. Deze vaststelling sluit aan bij eerder onderzoek waarin werd aangetoond dat jongeren met laagopgeleide ouders een beduidend kleinere kans hebben om een diploma voltijds secundair onderwijs te behalen, ongeacht hun etnische herkomst⁷⁶.

Het meest uitgesproken is het verschil bij de jongeren die beantwoorden aan de indicator 'trekkende bevolking'. Deze jongeren zijn beduidend meer problematisch afwezig. In verhouding zijn er ook meer problematisch afwezige jongeren die beantwoorden aan de indicator 'thuisloos'.

Voor ongeveer een kwart (24,7%) van alle schoolgaande jongeren krijgen de ouders een schooltoelage. Onder de problematisch afwezige leerlingen ligt dit aantal eveneens op ongeveer een kwart.

⁷⁶ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

In de onderstaande tabel vindt u het aantal meldingen per hoofdstructuur.

Hoofdstructuur	Aantal	% t.o.v. schoolbevolking
Voltijds gewoon onderwijs	2988	0,8
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	2034	37,5
Buitengewoon onderwijs	905	5,9
Totaal	5927	1,5

Tabel 61: Meldingen problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur

Net als de voorbije schooljaren is er een groot verschil tussen de drie hoofdstructuren voor het percentage meldingen. Het deeltijds beroepssecundair onderwijs, waar bijna 40% van de leerlingen als problematisch afwezig gemeld wordt, scoort een stuk hoger dan het voltijds gewoon en buitengewoon onderwijs.

De verhoudingen binnen de verschillende onderwijsvormen van het voltijds gewoon onderwijs komen naar voren in onderstaande tabel. De eerste graad en de onthaalklas werden in deze tabel opgenomen om het totaalbeeld van het voltijds gewoon onderwijs te schetsen, maar kunnen niet ondergebracht worden in de verschillende onderwijsvormen.

Onderwijsvorm	Aantal	% t.o.v. schoolbevolking
Eerste graad	708	0,5
ASO	91	0,1
BSO	1 626	3,3
TSO	311	0,4
KSO	45	0,9
Onthaalklas	207	6,7
Totaal	2 988	0,8

Tabel 62: Meldingen problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm in het voltijds secundair onderwijs

Ruim de helft van de meldingen zijn afkomstig uit het beroepsonderwijs. Ook procentueel bekeken zitten er meer leerlingen met problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs dan in de andere onderwijsvormen. In tweede instantie volgt het kunstonderwijs. Het percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het ASO is heel klein en ook in het technisch onderwijs ligt dit met 0,4% van de schoolbevolking vrij laag.

De percentages problematisch afwezige leerlingen in het onthaalonderwijs liggen heel hoog.

A- of B-stroom (eerste graad)

De onderstaande tabel geeft het aantal meldingen weer in de eerste graad, opgesplitst in de A- en de B-stroom.

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
A-stroom	181	0,2
B-stroom	527	2,6

Tabel 63: Meldingen problematische afwezigheden in de eerste graad

Het percentage meldingen in de A-stroom is erg klein. In de B-stroom ligt het percentage een stuk hoger. Ook in absolute cijfers zijn er veel meer meldingen in de B-stroom dan in de A-stroom.

Studiegebied⁷⁷ (tweede en derde graad)

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Juwelen	4	5,6
Decoratieve technieken	61	4,9
Lichaamsverzorging	221	3,8
Mode	40	2,8
Textiel	1	2,6
Auto	32	2,0
Fotografie	5	2,0
Handel	473	1,9
Bouw	66	1,8
Toerisme	30	1,7
Maritieme opleidingen	3	1,5
Hout	95	1,5
Voeding	73	1,5
Mechanica-elektriciteit	334	1,5
Koeling en warmte	9	1,4
Personenzorg	416	1,2
Land- en tuinbouw	44	0,9
Grafische communicatie en media	14	0,9
Podiumkunsten	10	0,9
Beeldende kunsten	35	0,9
Sport	12	0,2
Chemie	6	0,2
Algemeen secundair onderwijs	89	0,1
Totaal	2073	0,9

Tabel 64: Meldingen problematische afwezigheden volgens studiegebied

⁷⁷ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

De studiegebieden Decoratieve Technieken en Juwelen worden uitsluitend aangeboden in het BSO en tellen procentueel gezien ook de meeste leerlingen met problematische afwezigheden. Dat is analoog met voorgaande schooljaren. Ook binnen het studiegebied lichaamsverzorging zijn er, zoals tijdens de afgelopen schooljaren, relatief veel problematische afwezigheden. De studiegebieden waar weinig of geen leerlingen met problematische afwezigheden zitten, zijn het ASO (0,1%), Sport (0,2%) en, binnen het TSO Chemie (0,2%).

Schoolse vertraging

Het is te verwachten dat leerlingen die vaak problematisch afwezig zijn schoolse vertraging oplopen.

Of er een samenhang is, ziet u in de onderstaande tabel.

	Aantal meldingen	% tov aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
4 j. of meer vertraging	1	0,0	6,3
3 j. vertraging	149	5,4	15,4
2 j. vertraging	711	25,6	6,4
1 j. vertraging	1295	46,6	1,7
Geen vertraging	625	22,5	0,2
Totaal	2 781	100	0,8

Tabel 65: Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig

Naarmate leerlingen meer schoolse vertraging oplopen, zijn ze in verhouding vaker problematisch afwezig. Op basis van bovenstaande cijfers vermoeden we dat er inderdaad een samenhang is tussen problematische afwezigheden en schoolse vertraging. Ongeveer 75% van de leerlingen die gemeld worden als problematisch afwezig, liepen minstens 1 jaar vertraging op. Ter vergelijking, 29,2% van de totale schoolbevolking in het voltijds gewoon secundair onderwijs heeft in het schooljaar 2011-2012 een schoolse vertraging van minstens 1 jaar opgelopen⁷⁸.

⁷⁸ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Leerlingen met eerdere meldingen

De onderstaande tabel maakt duidelijk hoeveel leerlingen verschillende schooljaren op rij gemeld worden als problematisch afwezig.

Gemeld in het schooljaar	Aantal meldingen	%
Alleen 2011-2012	4 037	68,1
2011-2012 en 2010-2011	1 249	21,1
2011-2012, 2010-2011 en 2009-2010	641	10,8
Totaal	5 927	100,0

Tabel 66: Verschillende schooljaren op rij gemeld als problematisch afwezig

Bijna een derde van de gemelde leerlingen wordt meer dan één schooljaar op rij gemeld als problematisch afwezig. Van de leerlingen onder hen die recht hebben op een schooltoelage wordt de toelage teruggevorderd.

Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Om na te gaan binnen welke termijn leerlingen B-codes sprokkelen, hebben we de spreiding in de tijd bekeken.

Maand	1 e B-code		10 e B-code		30 e B-code	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
September	3 620	61,1	869	14,7	131	2,2
Oktober	1 179	19,9	1 424	24,0	415	7,0
November	488	8,2	1 092	18,4	570	9,6
December	236	4,0	882	14,9	549	9,3
Januari	222	3,7	766	12,9	691	11,7
Februari	104	1,8	395	6,7	772	13,0
Maart	37	0,6	309	5,2	1 000	16,9
April	28	0,5	95	1,6	449	7,6
Mei	13	0,2	91	1,5	919	15,5
Juni	0	0,0	4	0,1	431	7,3
Totaal	5 927	100,0	5 927	100,0	5 927	100,0

Tabel 67: Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Het is opvallend dat ongeveer 60% van de leerlingen met een melding problematische afwezigheden al een eerste B-code laat optekenen in de maand september. Meer dan 90% van de leerlingen met een melding problematische afwezigheden is tijdens het eerste trimester een eerste keer onwettig afwezig.

Bijna drie vierde van de leerlingen met een melding problematische afwezigheid verzamelt in de loop van het eerste trimester 10 B-codes. Dat is een cruciaal moment, omdat de school verplicht is om vanaf dan het CLB in te schakelen.

Meer dan een kwart van de leerlingen met een melding problematische afwezigheden is voor de kerstvakantie al 30 halve dagen of meer problematisch afwezig geweest. Vanaf januari komen er maandelijks nog honderden leerlingen bij. Opvallend is dat er in de laatste maand van het schooljaar in verhouding minder bijkomende leerlingen met 30 B-codes worden gemeld.

Achterliggende oorzaken bij problematische afwezigheden

Als een leerling afwezig is, is het belangrijk dat de school actief op zoek gaat naar de achterliggende oorzaken van die afwezigheid. Afwezigheden die op het eerste gezicht volstrekt verantwoord lijken, bijvoorbeeld omdat ze gewettigd zijn door een doktersattest, kunnen bij nader inzien toch een problematische achtergrond hebben. Door als school te werken aan een goede signaaldetectie kan worden voorkomen dat problemen van leerlingen uitmonden in meer afwezigheden.

In de zending problematische afwezigheden kunnen scholen aanduiden wat volgens hen de achterliggende oorzaak van de afwezigheid is. Ze maken daarbij een selectie uit een lijst van oorzaken en kunnen verschillende oorzaken aanduiden voor één leerling. Scholen hebben de mogelijkheid om naast leerlinggerelateerde oorzaken ook school- of maatschappijgerelateerde oorzaken aan te duiden.

De onderstaande tabel geeft weer welke oorzaken scholen het vaakst aanduiden.

Oorzaak	Aantal keer aangeduid	% t.o.v. aantal meldingen
Zwakke motivatie/schoolmoe	4 374	73,8
Laag schools welbevinden	2 883	48,6
Opvoedingsonmacht van de ouders	2 468	41,6
Problematische gezinssituatie	1 975	33,3
Niet of laattijdig ingediende medische attesten	1 745	29,4
Manifeste onwil van de leerling	1 691	28,5
Schoolloopbaanproblemen	1 345	22,7
Geen of verstoord contact ouders-school	1 084	18,3
Manifeste onwil van de ouders	648	10,9
Leerling is vermist of spoorloos	439	7,4
Dixit-attesten	370	6,2
Arbeidsmarkt	228	3,8
Verslavingsproblematiek	218	3,7
Zwangerschap	188	3,2
Samenwerking met het CLB is onvoldoende	175	3,0
Relatieproblemen leerling – leerkrachten	150	2,5
Vakantie	149	2,5
Slachtoffer van pesten, steaming, geweld op school	97	1,6
Problemen met toezicht	23	0,4
Beschikbaarheid personeel	7	0,1
Andere	658	11,1

Tabel 68: Oorzaken van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

Hoewel scholen nog het vaakst een verklaring zoeken in een leerlinggebonden oorzaak, met name een zwakke motivatie, scoort 'laag schools welbevinden' eveneens hoog. Dat is niet noodzakelijk een leerlinggebonden oorzaak. In zijn advies⁷⁹ over welbevinden en gelijke kansen in het gezondheidsbeleid op school vertrekt de Vlor van het principe dat klas- en schoolklimaat het welbevinden van leerlingen beïnvloeden. Verder staat in het advies dat verschillende factoren, zoals inspraak op school en in de klas, een goede infrastructuur, heldere regels, verband houden met het welbevinden van leerlingen op school.

In een derde van de gevallen geven scholen aan dat een problematische gezinssituatie mee aan de basis ligt van de afwezigheden op school. Scholen ervaren ook hoe langer hoe meer dat heel wat ouders niet bij machte zijn om verandering te brengen in de problematische afwezigheden van hun kinderen. Minder vaak hebben scholen te maken met echte onwil van de ouders. Er is dan ook een duidelijk onderscheid tussen enerzijds de dossiers waar er sprake is van onwil van de ouders en anderzijds de dossiers waar het gaat om een problematische opvoedingssituatie.

Bij 22,7% van de meldingen geven scholen aan dat schoolloopbaanproblemen aan de grondslag liggen van de problematische afwezigheid. Dat is een heel lichte daling ten opzichte van vorig schooljaar.

Doktersattesten liggen in een aantal gevallen nog steeds aan de grondslag van het registreren van een B-code. Ofwel omdat leerlingen nalatig zijn en ze de attesten niet of laatstindien (in bijna een derde van de meldingen), ofwel omdat het gaat om dixit-attesten. In het kader van het vorige spijbelactieplan werd een protocol met de medische sector afgesloten. Dat wilde ervoor zorgen dat er geen misbruik meer gemaakt wordt van doktersbriefjes. Sindsdien registreren scholen attesten die een niet-medische reden vermelden voor een afwezigheid als een problematische afwezigheid. Ook in het nieuwe actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag blijven goede contacten met en ondersteuning van de artsen een belangrijke plaats innemen.

Het aantal meldingen waarbij sprake is van spoorloze of vermiste leerlingen blijft relatief hoog. In het schooljaar 2011-2012 gaven scholen in 7,4% van de gevallen aan dat het ging om vermiste of spoorloze leerlingen.

Pestgedrag wordt minder dan vroeger gemeld als oorzaak van problematische afwezigheid⁸⁰.

Het actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag blijft inzetten op een betere registratie van afwezigheden. In de vormingssessies voor schoolsecretariaten georganiseerd door AgODi wordt hier ook ruim aandacht aan besteed.

Betrokken externen bij problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen

De achtergrond van problematische afwezigheden kan zodanig complex of ernstig zijn dat een heel intensieve en meer gespecialiseerde begeleiding door externen vereist is.

Het CLB staat, door haar draaischijffunctie, in voor de inschakeling van externen voor de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden. In welke mate externen betrokken zijn, hangt onder meer af van het hulpverleningsaanbod in de betrokken regio.

⁷⁹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

⁸⁰ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

In het spijbelactieplan werd geopteerd voor een lokale aanpak van de spijbelproblematiek. Op veel plaatsen zijn er afspraken gemaakt tussen scholen, CLB's, politie en parket. Samen met de politie zorgen de parketcriminologen jeugd en gezin ervoor dat de kloof tussen de school en het parket kleiner wordt. Het nieuwe actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag bewandelt deze weg verder en wil kijken waar er nog verbetering mogelijk is.

Scholen duiden in de zending problematische afwezigheden aan welke externen naast het CLB betrokken zijn bij de begeleiding van de spijbelende leerling. De onderstaande tabel geeft aan welke externen scholen het vaakst aanduiden voor hun betrokkenheid bij de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden.

Betrokken externen	Aantal maal aangeduid	% t.o.v. aantal meldingen
Familie, sociaal netwerk	1 575	26,6
Politie	1 420	24,0
Justitie	870	14,7
Comité Bijzondere Jeugdzorg, Bemiddelingscommissie	674	11,4
Gezins- en thuisbegeleidingsdiensten	641	10,8
Samenwerkingsverbanden	481	8,1
(Para-)medisch personeel	380	6,4
OCMW	186	3,1
Time-outproject, project zorgboerderij	143	2,4
Asielcentrum, migrantencentrum, onthaal-bureau	106	1,8
Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg	100	1,7
Centrum voor Algemeen Welzijn, JAC's	71	1,2
Centrum voor Drughulpverlening	66	1,1
Lokaal overlegplatform	10	0,2
Commissie Leerlingenrechten	2	0,0
Beroepscommissie	1	0,0
Andere	327	5,5

Tabel 69: Betrokken externen bij de begeleiding van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

De familie of het sociaal netwerk van de jongere is in eerste instantie betrokken bij de begeleiding van spijbelgedrag. Daarna is de politie het vaakst betrokken bij de opvolging van spijbelende leerlingen.

Spijbelen kan een eerste signaal zijn van een problematische opvoedingssituatie. In dit geval kan het CLB doorverwijzen naar het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Dit gaat weliswaar altijd om vrijwillige hulpverlening. Als vrijwillige hulpverlening geen uitkomst biedt, kan het dossier via de bemiddelingscommissie doorverwezen worden naar het parket. Het parket kan op zijn beurt het dossier overmaken aan de jeugdrechtbank. Scholen duiden de Bemiddelingscommissie of het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg niet zo vaak aan als betrokken partij bij de begeleiding. Justitie wordt in zo'n 15% van de gevallen ingeschakeld.

Niet alle jongeren bij wie er sprake is van een problematische opvoedingssituatie worden doorgegeven als problematisch afwezig. Jongeren die onderworpen zijn aan maatregelen opgelegd in het kader van de bijzondere jeugdzorg of jeugdbescherming worden niet beschouwd als problematisch afwezig. Hun afwezigheden zijn van rechtswege gewettigd aangezien ze op het moment

van hun afwezigheid begeleid worden. Vergelijkbaar zijn jongeren die deelnemen aan een schoolvervangend project zoals time-out. Ook zij zijn, na akkoord van de directie van de school waar ze ingeschreven zijn, gewettigd afwezig. Dat is wellicht ook de verklaring waarom scholen time-out minder vaak aanduiden als betrokken partij bij problematische afwezigheden.

Medisch personeel, zoals huisartsen, is regelmatig betrokken partij bij de begeleiding. De rol die artsen spelen bij problematische afwezigheden is niet eenduidig. Enerzijds heeft de arts een vertrouwensrol, anderzijds zorgt een aantal artsen soms ook voor een attest wanneer een leerling problematisch afwezig is. Het cijfer in de tabel maakt hier geen onderscheid, en moet dus niet alleen bekeken worden als een cijfer dat aangeeft hoe vaak medici bij de begeleiding van de leerling met problematische afwezigheden betrokken werden. Doktersbriefjes waarrond twijfel bestaat of die onaanvaardbaar zijn, kunnen door de school gesignaleerd worden aan de schoolarts, die het beste geplaatst is om, rekening houdend met de deontologische artsencode, deze zaak verder op te volgen. De schoolarts zal dat bij voorkeur doen vanuit een constructieve vraag naar samenwerking in het belang van (de begeleiding van) de problematisch afwezige jongere, en niet vanuit de positie van 'controlearts' voor zijn collega.

Andere opgesomde externen in de tabel worden minder vaak betrokken.

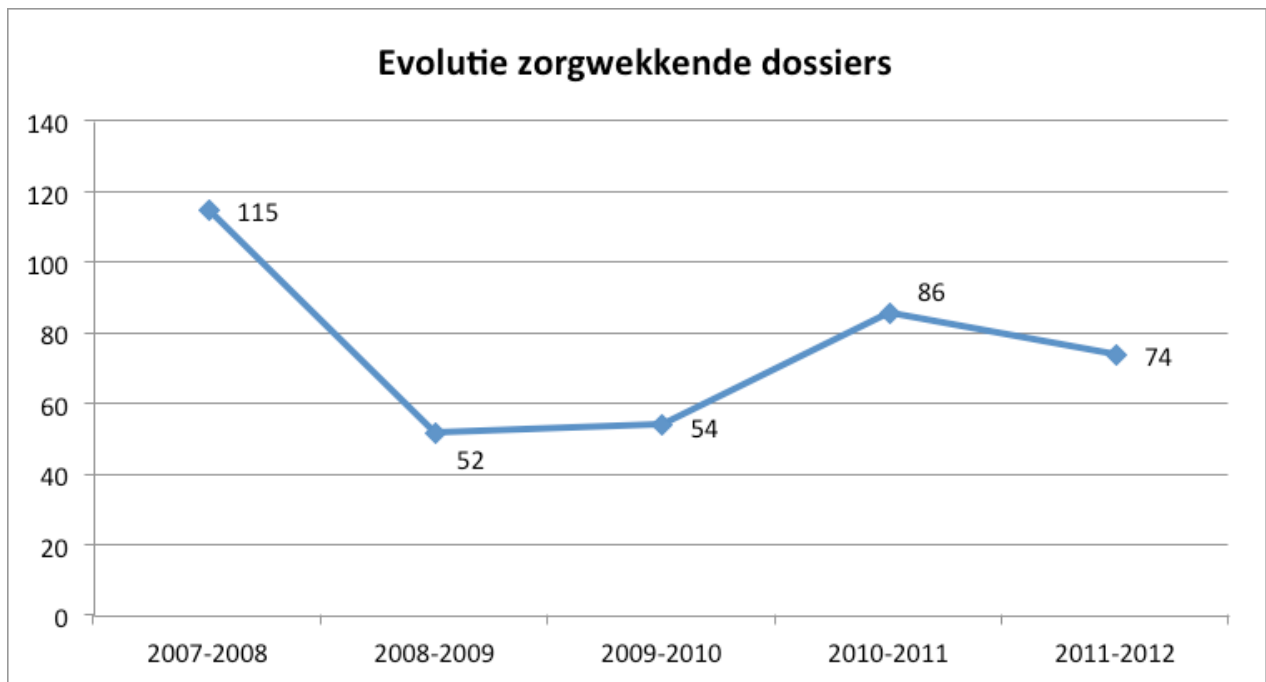
Externen hoeven weliswaar niet alleen ingeschakeld te worden voor begeleiding. Ze kunnen ook een preventieve taak op zich nemen. Het CLB heeft bij dit preventieve beleid een schoolondersteunende taak. Het kan verrijkend zijn voor het afwezigheidsbeleid van een school om in dialoog te treden met niet-onderwijsorganisaties. Voorbeelden hiervan zijn onthaalbureaus, minderheidscentra, verenigingen waar armen het woord nemen... Een belangrijk forum om scholen in contact te brengen met deze externe partners is het Lokaal Overlegplatform⁸¹. Binnen de LOP's kan het overleg tussen scholen en externen over de problematische afwezigheden op de agenda worden gezet. Het LOP kan eveneens een plaats zijn om goede praktijkvoorbeelden op het vlak van spijbelproblematiek uit te wisselen.

3.2 Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden

Onder zorgwekkende dossiers verstaan we die dossiers waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Als er volgens de school of het CLB sprake is van een zorgwekkend dossier, hebben zij de mogelijkheid om het dossier aan AgODi over te maken. Het dossier omvat een chronologisch overzicht met de stappen van de school, het CLB en eventuele externe hulpverleningsdiensten, en een individuele registratiefiche van de afwezigheden.

Na het bekijken van het dossier wordt in overleg met de school of het CLB eerst een waarschuwende brief verstuurd. Daarin wijzen we de ouders op de eventuele strafrechtelijke sancties als ze zich blijven onttrekken aan de wet op de leerplicht.

⁸¹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Figuur 13: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers

In 2011-2012 waren er 74 ingestuurde dossiers. Dat is een lichte daling ten opzichte van vorig schooljaar.

Het aantal zorgwekkende dossiers blijft heel beperkt ten opzichte van het totale aantal leerlingen met problematische afwezigheden, het gaat om 1,2% t.o.v. het totaal aantal meldingen problematische afwezigheid.

Hoofdstructuur	Aantal dossiers	% t.o.v. aantal meldingen
Voltijds gewoon onderwijs	42	1,4
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	23	1,1
Buso	8	0,9
Andere ⁸	1	-
Totaal	74	1,2

Tabel 70: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur

Voor zorgwekkende dossiers geldt dat zij het best zo veel mogelijk lokaal opgevolgd worden en dat er regionaal goede contacten zijn tussen scholen, CLB's, hulpverleningsinstanties, politie en Justitie. Het uitbreiden en versterken van deze lokale netwerken is een van de acties waaraan gewerkt werd in het kader van het spijbelactieplan.

Voor al deze dossiers verstuurden we brieven naar de ouders of andere betrokkenen. Zowel het CLB als de school brengen we op de hoogte van de ondernomen stappen en bezorgen we een kopie van de verstuurde brieven.

De dossiers waarbij, na overleg met de school of het CLB, geen vooruitgang wordt vastgesteld, maken we over aan de parketten. Er zijn uiteindelijk veertien dossiers aan de procureurs overge- maakt.

Geboortejaar	Aantal dossiers	% t.o.v. aantal meldingen
1999	3	2,5
1998	11	3,1
1997	13	2,1
1996	12	1,2
1995	21	1,4
1994	14	0,6
Totaal	74	1,2

Tabel 71: Zorgwekkende dossiers per geboortejaar

In tegenstelling tot de meldingen van problematische afwezigheden gaat het bij zorgwekkende dossiers vaker om jongere leerlingen. Zij vertonen het hoogste percentage ten opzichte van het totale aantal meldingen. Scholen oordelen bij jongere leerlingen dus sneller dat de situatie zorg- wekkend is.

Besluit

Een heel beperkt deel van de leerlingen in het secundair onderwijs gaat niet regelmatig naar school. Tijdens het schooljaar 2011-2012 waren er 5.927 (1,5%) meldingen van leerplichtige jongeren die minstens 30 halve dagen ongewettigd afwezig waren.

De opdracht van de overheid bij de aanpak van relatief schoolverzuim bij individuele leerlingen blijft beperkt. Het is immers van cruciaal belang dat deze leerlingen zo veel mogelijk lokaal en in eerste instantie door de school en het CLB opgevolgd worden. Onze taak bestaat vooral uit het verzamelen van beleidsinformatie.

Ook dit schooljaar ontvingen we van de scholen een stijgend aantal meldingen van problematische afwezigheden. Voordien zochten we de reden daarvoor vooral bij een betere bekendheid met en registratie van de meldingen. We zien dat het percentage meldende scholen de laatste jaren min of meer stabiel blijft. Dat wijst erop dat het aantal spijbelaars over de jaren heen effectief toeneemt. Met de gegevens waarover wij beschikken, kunnen we geen uitspraken doen over de mogelijke oorzaken van deze vaststelling.

Wel kunnen we het profiel beschrijven van de leerlingen die problematisch afwezig blijven van school. Zo zijn leerlingen die niet de Belgische nationaliteit hebben procentueel gezien meer problematisch afwezig dan Belgen. Dat geldt vooral voor leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit.

Meisjes uit het deeltijds en buitengewoon secundair onderwijs zijn procentueel gezien vaker afwezig dan hun mannelijke medeleerlingen.

De gemelde leerlingen zijn vooral 17-jarigen en ze wonen voornamelijk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Gent of Antwerpen. De meeste problematische afwezigheden noteren we in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

In het deeltijds secundair onderwijs blijft meer dan een derde van de leerlingen problematisch afwezig. Binnen het voltijds gewoon onderwijs zien we vooral problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs en de B-stroom van de eerste graad en het onthaalonderwijs.

Er blijkt ook een samenhang te zijn tussen problematisch afwezig blijven van school en schoolse vertraging. Scholen zien schoolmoeheid als belangrijkste reden voor het problematisch afwezig zijn. Daarnaast worden een laag welbevinden op school en opvoedingsonmacht van de ouders het vaakst aangeduid als achterliggende reden. Uiteraard gaat het hier om de perceptie van de school. Achter de problematische afwezigheden schuilt vaak een complexe problematiek, waarop school en CLB geen afdoend antwoord kunnen bieden. Dan worden ook externen ingeschakeld. In het merendeel van de gevallen worden de politie en de familie of het sociaal netwerk van de leerling ingeschakeld.

Waar mogelijk proberen we scholen en CLB's te ondersteunen in die dossiers die werkelijk vastgelopen zijn. Zowel bij leerlingen van wie de afwezigheden als zorgwekkend beschouwd worden als bij leerlingen die zich na een definitieve uitsluiting niet opnieuw inschrijven, sturen we op vraag van de school of het CLB een brief naar de ouders of maken we het dossier over aan het parket.

Het aantal dergelijke dossiers blijft heel beperkt.

Hoofdstuk 4: Tucht in het secundair onderwijs

Reglementair kader

De regelgeving rond tucht is terug te vinden in de codex secundair onderwijs⁸². Scholen kunnen tuchtmaatregelen nemen als het gedrag van een leerling een gevaar inhoudt voor het onderwijs- of vormingsgebeuren. Onder tuchtmaatregelen vallen onder meer de tijdelijke en de definitieve uitsluiting.

Onder uitsluiting verstaan we het ontnemen van het recht om het geheel van de vorming werkelijk en regelmatig te volgen in de school of het centrum. In dit hoofdstuk zullen we alleen de definitieve uitsluitingen behandelen.

Definitief uitgesloten leerlingen blijven ingeschreven in de uitsluitende school tot er een nieuwe school gevonden is. In de tussentijd zijn ze van rechtswege gewettigd afwezig. De school kan een leerling die niet meer leerplichtig is en voor 30 juni definitief wordt uitgesloten, uitschrijven vanaf de 30e lesdag volgend op de uitsluiting.

Procedure voor opvolging

Sinds het schooljaar 2008-2009 is de schriftelijke melding van T-codes vervangen door een elektronische zending. Sindsdien brengen scholen AgODi op de hoogte van elke definitieve uitsluiting via een elektronische zending. Hiermee kunnen we op een meer systematische manier beleidsinformatie over definitieve uitsluitingen verzamelen.

Net als de voorbije jaren blijft het, ondanks de inspanningen van directies, CLB of soms het LOP (Lokaal Overlegplatform), moeilijk om een school te vinden voor leerlingen die definitief uitgesloten worden. Dat heeft tot gevolg dat een aantal leerlingen langdurig ingeschreven blijft in een school, terwijl ze er, als er geen opvang is, niet langer schoollopen. Omdat een afwezigheid door een tuchtmaatregel een gewettigde afwezigheid is, worden deze afwezigheden niet als problematische afwezigheden geregistreerd. In de praktijk is er in dat geval wel degelijk sprake van een problematische schoolloopbaan.

⁸² Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Ouders of leerlingen die zich niet bereid tonen om een nieuwe school te zoeken, kunnen we op vraag van de school een brief sturen om hen te wijzen op de leerplicht en het leerrecht van de leerling. Tijdens het schooljaar 2011-2012 kreeg AgODi voor 44 leerlingen het bericht dat zij niet meewerkten bij de zoektocht naar een nieuwe school. Aan de ouders van deze leerlingen werd een brief gestuurd.

De zending definitieve uitsluitingen is nu voor het vierde schooljaar opgevraagd. We proberen in de volgende paragraaf een aantal tendensen mee te geven.

Resultaten

Algemeen

De cijfers weergegeven in dit rapport zijn het resultaat van een momentopname. Deze aantallen kunnen daarna nog gewijzigd zijn als gevolg van verdere kwaliteitscontroles van AgODi op de meldingen van de scholen.

Tenzij anders aangegeven hebben de onderstaande cijfers betrekking op het aantal meldingen van definitieve uitsluiting van leerplichtige leerlingen.

De onderstaande tabel geeft het aantal meldingen van definitieve uitsluitingen weer tijdens de afgelopen drie schooljaren.

	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Aantal meldingen definitieve uitsluitingen	1 850	2 162	2 304
% t.o.v. schoolbevolking	0,5	0,5	0,6

Tabel 72: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen vanaf het schooljaar 2009-2010 tot en met het schooljaar 2011-2012

Het aantal meldingen is in absolute aantallen gestegen in vergelijking met vorig schooljaar. Ten opzichte van de schoolbevolking zien we een minimale stijging.

Net als voor de problematische afwezigheden, hebben de verificateurs bij hun jaarlijkse controle aandacht voor de uitgesloten leerlingen. De verificatie spoort de scholen aan om ook hun uitgesloten leerlingen tijdig door te sturen.

Uit de onderstaande tabel blijkt dat er eveneens een stijging is van het aantal meldingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen.

	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Aantal meldingen definitieve uitsluitingen	2 137	2 475	2 662
% t.o.v. schoolbevolking	0,5	0,5	0,6

Tabel 73: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2009-2010 tot en met het schooljaar 2011-2012

Ondanks deze stijging zijn deze aantallen vermoedelijk nog een onderschatting van het werkelijke aantal definitief uitgesloten leerlingen. De komende jaren zal blijken of het aantal meldingen blijft stijgen naarmate de elektronische meldingen van definitieve uitsluitingen beter ingeburgerd raken bij de scholen.

In de onderstaande tabel geven we per hoofdstructuur voor de afgelopen drie schooljaren weer hoeveel scholen definitieve uitsluitingen meldden.

	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Voltijds gewoon onderwijs	31,7	39,5	41,6
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	42,6	44,7	40,4
Buso	41,1	35,7	43,1
Totaal	33,1	39,4	41,7

Tabel 74: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2009-2010 tot en met het schooljaar 2011-2012

Uit deze cijfers blijkt dat het totale aantal scholen dat definitief uitgesloten leerlingen meldt, blijft stijgen. Het aantal meldende scholen is in het schooljaar 2011-2012 gestegen tot vier op tien van alle scholen. In het voltijds gewoon onderwijs tekenen we de grootste stijging op van scholen die uitgesloten leerlingen melden, van iets minder dan een derde in het schooljaar 2009-2010 naar vier op tien in het schooljaar 2011-2012. In het buitengewoon onderwijs is het aantal meldende scholen gestegen ten opzichte van vorig schooljaar. Ruim vier op tien scholen in het buitengewoon secundair onderwijs hebben één of meerdere definitieve uitsluitingen gemeld. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs zien we een afname van het aantal meldende scholen.

Hierboven ziet u het aantal meldingen van definitieve uitsluitingen per provincie (het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is apart opgenomen hoewel het in feite geen provincie is). De aantallen zijn gebaseerd op de woonplaats van de leerling. Daarnaast zijn de cijfers opgesplitst per hoofdstructuur (voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds secundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs).

Provincie	Voltijds gewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevol- king	Deeltijds beroeps- secundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevol- king	Buiten- gewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevol- king	Totaal	% t.o.v. schoolbevol- king
Antwerpen	671	0,7	11	0,6	51	1,2	733	0,7
Vlaams-Brabant	194	0,3	16	3,9	11	0,7	221	0,4
Oost-Vlaanderen	473	0,6	10	0,7	65	1,8	548	0,6
West-Vlaanderen	437	0,6	24	2,4	38	1,3	499	0,7
Limburg	135	0,3	3	0,5	7	0,3	145	0,3
B.H.G.	117	1,4	2	1,1	2	0,6	121	1,4
Andere ⁹	34	0,2	1	1,8	2	0,5	37	0,6
Totaal	2 061	0,5	67	1,2	176	1,1	2 304	0,6

Tabel 75: Aantal meldingen van definitieve uitsluiting per provincie en per hoofdstructuur

Absoluut bekeken komen de meeste definitieve uitsluitingen voor in de provincie Antwerpen. Bijna een derde van alle definitief uitgesloten leerlingen gaat naar school in deze provincie.

Relatief gezien is het aantal definitieve uitsluitingen vrij gelijkmatig verdeeld over de provincies. Alleen in Vlaams-Brabant en Limburg zijn er relatief minder definitieve uitsluitingen, terwijl leerlingen die wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest relatief meer definitief worden uitgesloten. Opvallend is dat er in het deeltijds beroepssecundair onderwijs in Vlaams-Brabant relatief veel leerlingen definitief worden uitgesloten. Ook in West-Vlaanderen ligt het aantal definitieve uitsluitingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs relatief hoog.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die scholen als definitief uitgesloten melden

Nationaliteit

Nationaliteit	Meldingen definitief uitgesloten leerlingen	% t.o.v. schoolbevolking
Belgische	1 998	0,5
Niet-Belgische	306	1,2
Totaal	2 304	0,6

Tabel 76: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per nationaliteit

In verhouding tot de leerlingenpopulatie worden er meer niet-Belgen definitief uitgesloten van school.

Geslacht

Geslacht	Aantal meldingen definitief uitgesloten leerlingen				% t.o.v. schoolbevolking			
	Voltijds		Deeltijds		Buso		Totaal	
M	1 535	0,8	58	1,6	139	1,4	1 732	0,9
V	526	0,3	9	0,5	37	0,7	572	0,3
Totaal	2 061	0,5	67	1,2	176	1,1	2 304	0,6

Tabel 77: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geslacht

Deze cijfers tonen aan dat jongens vaker definitief worden uitgesloten dan meisjes. In verhouding worden er drie keer zoveel jongens uitgesloten als meisjes. Zowel in het voltijds, als in het deeltijds en buitengewoon onderwijs worden er in verhouding veel meer jongens uitgesloten. Ook in absolute cijfers is het aantal definitief uitgesloten jongens veel groter.

Geboortejaar

Geboortejaar	Aantal meldingen definitief uitgesloten leerlingen	% t.o.v. schoolbevolking
1999	116	0,2
1998	304	0,5
1997	499	0,7
1996	500	0,7
1995	467	0,7
1994	418	0,6
Totaal	2 304	0,6

Tabel 78: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geboortejaar

Uit de bovenstaande cijfers blijkt dat het aantal definitieve uitsluitingen in verhouding relatief gelijkmatig is verdeeld. Alleen bij de 12-jarigen zijn er beduidend minder leerlingen die wegens tucht van school verwijderd worden.

Woonplaats

Gewest	Verstedelijkingsgraad ¹⁰	Aantal meldingen definitief uitgesloten leerlingen	% t.o.v. schoolbevolking
VI. G.	grootsteden	520	1,3
	regionale centrumsteden	426	0,9
	kleine steden	383	0,5
	stedelijke rand	284	0,5
	overgangsgebied	315	0,3
	platteland	206	0,3
B.H.G.		121	1,4
Andere		49	0,8
Totaal		2 304	0,6

Tabel 79: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten volgens verstedelijkingsgraad

In de grootsteden Antwerpen en Gent, de regionale centrumsteden en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen verhoudingsgewijs meer leerlingen die definitief uitgesloten worden.

Indicatoren kansarmoede

Onderstaande tabel geeft weer hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs met een melding van problematische afwezigheid, beantwoordt aan de kansarmoede-indicatoren. Meer info over deze indicatoren vindt u op pagina 44.

	% leerlingen met definitieve uitsluiting	% van de totale schoolbevolking
Thuis taal niet-Nederlands	27,3	9,7
Laag opleidingsniveau van de moeder	55,0	22,2
Trekkende bevolking	0,4	0,1
Thuisloos	4,4	0,3
Schooltoelage	42,4	24,7

Tabel 80: Percentage leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs met een melding van definitieve uitsluiting die beantwoorden aan een of meer van de indicatoren voor kansarmoede

De cijfers geven aan dat jongeren met een definitieve uitsluiting beduidend hoger scoren op de kansarmoede-indicatoren.

De jongeren die scoren op 'thuis taal niet-Nederlands' zijn verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd in de groep jongeren met een definitieve uitsluiting: bij bijna een derde van deze leerlingen is de gezinstaal niet het Nederlands tegenover ongeveer één op tien leerlingen bij de totale schoolbevolking.

Eenzelfde oververtegenwoordiging zien we voor jongeren van wie de moeder een laag opleidingsniveau heeft: 55% van de jongeren tegenover minder dan een kwart van de jongeren bij de totale schoolbevolking.

We zien niet echt verschil bij de jongeren die beantwoorden aan de indicator 'trekkende bevolking'. Wel zijn er in verhouding meer definitief uitgesloten jongeren die beantwoorden aan de indicator 'thuisloos'.

Voor ongeveer een kwart van alle schoolgaande jongeren krijgen de ouders een schooltoelage. Onder de definitief uitgesloten leerlingen gaat het om 42,4%.

Schoolloopbaan van leerlingen van wie scholen melden dat ze definitief uitgesloten werden

Hoofdstructuur

Hoofdstructuur	Aantal meldingen definitief uitgesloten leerlingen	% t.o.v. schoolbevolking
Volтиds gewoon onderwijs	2 061	0,5
Deeltіds beroepssecundair onderwijs	67	1,2
Buitengewoon onderwijs	176	1,1
Totaal	2 304	0,6

Tabel 81: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per hoofdstructuur

Het hoogste percentage leerlingen dat definitief uitgesloten wordt, zit in het deeltіds beroepssecundair onderwijs. Ook het buitengewoon onderwijs scoort hoger dan het volтиds gewoon onderwijs.

Onderwijsvorm

Hieronder bekijken we het aantal meldingen van definitief uitgesloten leerlingen in het voltijds gewoon onderwijs, opgesplitst naar de verschillende onderwijsvormen. Voor de volledigheid geven we ook de cijfers voor de onthaalklas en de eerste graad.

Onderwijsvorm	Aantal	% t.o.v. schoolbevolking
Eerste graad	775	0,6
ASO	47	0,0
BSO	930	1,9
TSO	271	0,4
KSO	8	0,2
Onthaalklas	30	1,0
Totaal	2 061	0,5

Tabel 82: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten in het voltijds gewoon onderwijs

De meeste leerlingen die definitief uitgesloten worden (zowel in relatieve als in absolute cijfers), zitten in het BSO. Meer dan vier op tien definitief uitgesloten leerlingen zitten in het BSO. De percentages definitief uitgesloten leerlingen in het TSO en KSO liggen met 0,4 en 0,2 vrij laag. Ook in het ASO zijn er relatief gezien het minste aantal definitieve uitsluitingen.

De eerste graad en de onthaalklas werden in deze tabel opgenomen om het totaalbeeld van het voltijds gewoon onderwijs te schetsen. Ook in de onthaalklas worden er relatief meer leerlingen definitief uitgesloten.

A- of B-stroom (eerste graad)

Onderstaande tabel geeft het aantal meldingen weer in de eerste graad, opgesplitst in de A- en de B-stroom.

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
A-stroom	259	0,2
B-stroom	516	2,5

Tabel 83: Meldingen leerlingen die definitief werden uitgesloten in de eerste graad

Het percentage meldingen in de A-stroom is erg klein. In de B-stroom ligt het percentage een stuk hoger. Ook in absolute cijfers zijn er dubbel zoveel meldingen in de B-stroom als in de A-stroom.

Studiegebied⁸³ (tweede en derde graad)

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Juwelen	6	8,5
Decoratieve technieken	23	1,9
Bouw	70	1,9
Grafische communicatie en media	29	1,9
Voeding	80	1,6
Mechanica-elektriciteit	291	1,3
Handel	290	1,2
Auto	19	1,2
Hout	70	1,1
Koeling en warmte	7	1,1
Lichaamsverzorging	63	1,1
Fotografie	2	0,8
Toerisme	12	0,7
Mode	8	0,6
Personenzorg	169	0,5
Maritieme opleidingen	1	0,5
Land- en tuinbouw	21	0,4
Sport	32	0,4
Chemie	11	0,3
Beeldende kunsten	7	0,2
Podiumkunsten	1	0,1
Algemeen secundair onderwijs	44	0,0
Totaal	1 256	0,5

Tabel 84: Meldingen van definitieve uitsluitingen volgens studiegebied

Het studiegebied Juwelen telt procentueel gezien de meeste definitieve uitsluitingen.

⁸³ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011, art. 114.

Schoolse vertraging

Of er een samenhang is tussen schoolse vertraging van leerlingen en uitsluitingen met een tuchtmaatregel, ziet u in de onderstaande tabel.

	Aantal meldingen	%	% t.o.v. schoolbevolking
3 j. of meer vertraging	94	4,6	9,6
2 j. vertraging	386	18,7	3,5
1 j. vertraging	1030	50,0	1,4
Geen vertraging	551	26,7	0,2
Totaal	2 061	100	0,5

Tabel 85: Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig

Leerlingen worden vaker definitief uitgesloten naarmate ze meer schoolse vertraging hebben opgelopen. Ongeveer 75% van de leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting heeft ten minste 1 jaar vertraging opgelopen. Zoals al eerder vermeld werd, heeft 29,2% van de totale schoolbevolking in het voltijds gewoon secundair onderwijs in het schooljaar 2011-2012 een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar opgelopen⁸⁴.

Leerlingen met eerdere meldingen

De onderstaande tabel maakt duidelijk hoeveel leerlingen verschillende schooljaren definitief werden uitgesloten.

Gemeld in het schooljaar	Aantal meldingen	%
Alleen 2011-2012	2 095	90,9
2011-2012 en 2010-2011	190	8,2
2011-2012, 2010-2011 en 2009-2010	19	0,8
Totaal	2 304	100

Tabel 86: Verschillende schooljaren op rij definitief uitgesloten

Een minderheid van leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten. Van alle leerlingen die in het schooljaar 2011-2012 definitief werden uitgesloten, is minder dan een tiende ook in de voorgaande schooljaren definitief uitgesloten.

⁸⁴ Ministerie van Onderwijs en Vorming, Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2010-2011. Brussel, 2012.

Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen

Om na te gaan wanneer leerlingen definitief worden uitgesloten, hebben we de spreiding in de tijd bekeken.

Maand	Datum definitieve uitsluiting	
	Aantal	%
September	15	0,7
Oktober	173	7,5
November	170	7,4
December	187	8,1
Januari	316	13,7
Februari	198	8,6
Maart	288	12,5
April	139	6,0
Mei	138	6,0
Juni	680	29,5
Totaal	2 304	100,0

Tabel 87: Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen

Het is opvallend dat bijna een derde van de leerlingen in juni definitief wordt uitgesloten. Een verklaring hiervoor ligt waarschijnlijk in het feit dat scholen de mogelijkheid hebben om leerlingen uit te sluiten met ingang van 30 juni. In dat geval kan de leerling tot aan het einde van het schooljaar de lessen bijwonen en aan proefwerken deelnemen. Op die manier hoeft de uitsluiting niet noodzakelijk een zware hypotheek te leggen op de verdere schoolloopbaan van de leerling.

Besluit

In het schooljaar 2008-2009 werden meldingen van leerlingen die definitief uitgesloten werden voor het eerst elektronisch aan AgODi gemeld. Deze nieuwe manier van melden van definitieve uitsluitingen is duidelijk al wat meer ingeburgerd. In het schooljaar 2011-2012 meldden de scholen dat 2.304 leerlingen definitief waren uitgesloten. Dat is een stijging ten opzichte van het schooljaar voordien.

De meeste definitieve uitsluitingen doen zich voor in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen en er worden voornamelijk jongens uitgesloten. In verhouding worden er meer leerlingen met de niet-Belgische nationaliteit uitgesloten. Dat geldt eveneens voor leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs en voor jongeren die wonen in een (groot)stedelijk gebied. In het BSO en in de B-stroom van de eerste graad komen de meeste definitieve uitsluitingen voor. Er lijkt een samenhang te zijn tussen definitieve uitsluitingen en schoolse vertraging. Een heel kleine minderheid van leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten.

Regelmatig gaat het om jongeren met zulke complexe problematieken dat binnen een schoolse context geen oplossing meer voorhanden is. Door de wachtlijsten in bijzondere jeugdbijstand en psychiatrie kan hun nood aan bijstand niet ingevuld worden. Voor deze jongeren zijn de opvangmogelijkheden vaak heel beperkt.

Leerplichtopvolging stopt niet aan de grenzen van Vlaanderen. Het is belangrijk dat er een goede samenwerking is met de Franse gemeenschap, maar ook met onze buurlanden. Het Agentschap voor Onderwijsdiensten wil inzetten op samenwerking met Nederland, Frankrijk, Luxemburg en Duitsland om in de toekomst de opvolging van de leerplicht te blijven verzekeren voor elke jongere.

A-stroom: Leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar A en het tweede leerjaar van de eerste graad zitten.

Absoluut schoolverzuim: Schoolverzuim waarbij een leerling niet in een school of onderwijsinstelling is ingeschreven en ook geen huisonderwijs volgt.

Ambtshalve afschrijving: De gemeente en/of politie heeft sterke vermoedens dat een gezin definitief uit de gemeente is vertrokken, maar weet niet waar het verblijft. Het gezin wordt dan geschrapt uit het bevolkingsregister van de gemeente.

Andere instellingen (cfr. leerplicht): Instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen. Daaronder vallen onder meer de erkende scholen, de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de Syntra, de centra voor deeltijdse vorming en de instellingen en voorzieningen bijzondere jeugdzorg.

Antwoord niet toereikend (controle op de leerplicht): Deze leerlingen hebben we noch teruggevonden in onze bestanden, noch hebben wij van ouders of gemeente een antwoord ontvangen waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoen.

Antwoord toereikend (controle op de inschrijvingen): Ofwel hebben we deze leerlingen teruggevonden in de bestanden met ingeschreven leerlingen ofwel hebben we een antwoord ontvangen van ouders of gemeenten waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoet.

B-stroom: Leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar zitten.

Bemiddelingscommissie: Een bemiddelingscommissie is opgericht in elk gerechtelijk arrondissement. De hoofdopdracht bestaat uit het bemiddelen tussen de betrokkenen, als de vrijwillige hulpverlening vanuit het Comité Bijzondere Jeugdzorg vastloopt.

Centrum deeltijdse vorming: Een centrum ingericht door een vzw, actief in het vormings- en jeugdwerk, waar vormingsprogramma's worden aangeboden aan jongeren die door diverse omstandigheden (sociale, persoonlijke, maatschappelijke...) niet meer kunnen participeren aan het bestaande schoolse systeem.

Code B: Registratiecode voor problematische afwezigheden.

Code T: Registratiecode voor afwezigheden als gevolg van een tijdelijke of definitieve uitsluiting.

Collectief huisonderwijs: Zie huisonderwijs.

Comité Bijzondere Jeugdzorg: Het Comité Bijzondere Jeugdzorg is een overheidsinstelling die hulp biedt aan ouders en kinderen in problematische opvoedingssituaties. De hulpverlening is vrijwillig, in tegenstelling tot de jeugdrechtbank, waar de hulpverlening gedwongen is. Naast die opdracht van zorg en bijstand aan jongeren en gezinnen, bestaat de tweede opdracht van het Comité in het uitwerken van preventieprogramma's.

Commissie voor Advies Buitengewoon Onderwijs (CABO): In elke provincie is een commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs opgericht. Die commissie is bevoegd voor de leerlingen die onderwijs- en/of opvoedingsactiviteiten volgen in scholen die in de provincie gelegen zijn en voor de kinderen in die provincie die vanwege een ernstige handicap geen onderwijs op school kunnen volgen. Eén van de bevoegdheden van de CABO behelst de vrijstelling van de leerplicht: de CABO neemt, op verzoek van de ouders, binnen vijftien werkdagen een gemotiveerde beslissing over een tijdelijke of permanente vrijstelling van de leerplicht voor een jongere of de opheffing van die vrijstelling. Zie ook 'vrijstelling van de leerplicht'.

Deeltijds beroepssecundair onderwijs: Het onderwijs dat minder weken per jaar of minder lesuren per week omvat dan bepaald voor het voltijds secundair onderwijs (zie definitie voltijds secundair onderwijs).

Huisonderwijs: Onderwijs dat verstrekt wordt aan leerplichtigen van wie de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige leerling onder hun bewaring hebben, beslist hebben zelf dit onderwijs te organiseren en te bekostigen. Het huisonderwijs moet aan twee minimeisen voldoen: enerzijds moet het gericht zijn op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van de jongere en op de voorbereiding op een actief leven als volwassene; anderzijds moet het respect voor de grondrechten van de mens en voor de culturele waarden van de jongere zelf en van anderen bevorderen; andere inhoudelijke voorwaarden worden niet opgelegd. Huisonderwijs kan hetzij individueel gegeven worden (individueel huis-

onderwijs) hetzij in een organisatie of instelling al dan niet gebaseerd op een zekere rechtsvorm (collectief huisonderwijs). De wettelijke, decretale en reglementaire bepalingen maken geen onderscheid tussen verschillende vormen van huisonderwijs.

Hoofdstructuur : Dit is het niveau, soort onderwijs en soort programma waar de leerling les volgt: gewoon kleuteronderwijs, buitengewoon kleuteronderwijs, gewoon lager onderwijs, buitengewoon lager onderwijs, voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs.

Instelling voor niet-schoolgaanden: Instelling waar kinderen worden opgevangen die, wegens medische redenen, niet in staat zijn om naar een school te gaan.

Individueel huisonderwijs: Zie huisonderwijs.

Laattijdige inschrijving: Binnen het bestek van dit rapport worden hiermee de leerlingen bedoeld die zich pas na de derde schooldag inschrijven in een school van het Vlaams gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs.

Leerplichtcontrole (controle op de inschrijvingen): Controle uitgevoerd door het Agentschap voor Onderwijsdiensten, waarbij wordt bekeken of alle leerplichtige kinderen, die op 1 september in het Vlaams Gewest wonen, ook daadwerkelijk aan de leerplicht voldoen.

Modulair onderwijs: Een aantal scholen organiseert experimenteel voltijds gewoon secundair onderwijs volgens een modulair stelsel. De opleidingen bestaan uit een aantal modules en worden georganiseerd per studiegebied, zonder opdeling in graden of leerjaren. Een verwijzing naar graden of leerjaren komt nog wel tot uiting op de studiebewijzen in het voltijds gewoon secundair onderwijs omwille van gelijkwaardigheid en gelijkvormigheid met het lineair onderwijs.

Nationaliteit: Hiermee bedoelen we de nationaliteit zoals geregistreerd in het rijksregister. Personen met de Belgische nationaliteit beschouwen we als Belgen, personen die niet de Belgische nationaliteit hebben beschouwen we als vreemdelingen of niet-Belgen. Bij de Belgen kunnen we een onderscheid maken tussen autochtone Belgen (personen die als Belg geboren zijn) en allochtone of Nieuwe Belgen (personen die niet als Belg geboren zijn).

Onderwijsnetten: Traditioneel worden er drie netten onderscheiden: het Gemeenschapsonderwijs (met als inrichtende macht het Gemeenschapsonderwijs, een Vlaamse openbare instelling met rechtspersoonlijkheid), het gesubsidieerd officieel onderwijs (omvat de gemeentescholen, stedelijke scholen en provinciale scholen, als inrichtende macht achtereenvolgens gemeentebesturen, stadsbesturen en provinciebesturen) en het gesubsidieerd vrij onderwijs (georganiseerd op privé-initiatief, door een privépersoon of een privéorganisatie, de inrichtende macht is vaak een vzw).

Onderwijsniveau: Indeling van het leerplichtonderwijs in kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

Onderwijsvormen (opdeling in de tweede, derde en vierde graad secundair onderwijs): Het algemeen secundair onderwijs, het beroepssecundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het technisch secundair onderwijs.

Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs (OKAN): Dit onderwijs heeft tot doel Nederlandsonkundige leerlingen, die onlangs in België zijn aangekomen, op te vangen, zo snel mogelijk Nederlands te leren en hen te integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij de individuele capaciteiten van deze anderstalige nieuwkomer. Het onthaalonderwijs bevat daarom eerst een onthaaljaar, waarbij de leerling gedurende een schooljaar intensief Nederlands (minimum 28u/week) krijgt. Na het onthaaljaar worden deze leerlingen verder ondersteund, begeleid en opgevolgd.

Opleidingsvorm: Op het niveau van het buitengewoon secundair onderwijs, de algemene aard en de doelstelling van het verstrekte onderwijs. Volgende opleidingsvormen kunnen worden ingericht volgens het type van buitengewoon onderwijs en volgens de mogelijkheden van de leerlingen:

- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing (OV 1);
- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing en arbeidsgeschiedtmaking (OV 2);
- het buitengewoon secundair beroepsonderwijs (OV 3);
- het secundair algemeen, technisch, kunst- en beroepsonderwijs met doorstromingsafdeling of met kwalificatieafdeling (OV 4).

Problematische afwezigheid: Een afwezigheid waarvoor ofwel geen, ofwel laattijdig een geldige verantwoording (medisch attest, briefje ouders...) werd ingediend. Dat wordt in het aanwezigheidsregister geregistreerd met een code B. Als een leerling 30 halve dagen B-code verzameld heeft, meldt de school dat aan AgODi.

Bij dergelijke afwezigheden moet er een begeleiding opgestart worden, ook voor niet-leerplichtige leerlingen. Ongeacht het aantal problematische afwezigheden wordt van scholen, in samenwerking met het betrokken CLB, verwacht dat ze de leerlingen gedurende het volledige schooljaar intensief begeleiden. Als de school kan aantonen dat ze ernstige inspanningen geleverd heeft om de vastgelopen situatie te deblokkeren betekent dit dat, na overheidsverificatie, de leerlingen op 1 februari in aanmerking genomen worden voor toepassing van de schoolbevolkingsnormen en dat de leerlingen recht hebben op een officiële studiebekräftiging.

Regelmatige leerling: (algemeen) Leerling die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden en die het geheel van de vorming van het leerjaar waarvoor hij is ingeschreven werkelijk en regelmatig volgt voor de hele duur van het schooljaar, behalve in geval van gewettigde afwezigheid. Een regelmatige leerling komt in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen en voor het behalen van een officieel studiebewijs.

basisonderwijs: Een regelmatige leerling is een leerling die:

- 1° voldoet aan de toelatingsvoorwaarden zoals bepaald in de artikelen 12, 13, 15, of 16 van het decreet basisonderwijs of die daarvan afwijkt bij toepassing van de artikelen 17, 18 of 19;
- 2° maar in één school is ingeschreven. In het lager onderwijs, of als leerplichtige in het kleuteronderwijs, moet de leerling daarenboven voldoen aan de volgende voorwaarden:
- 1° aanwezig zijn, behoudens gewettigde afwezigheid;
- 2° deelnemen aan alle onderwijsactiviteiten die voor hem of zijn leergroep worden georganiseerd, behoudens vrijstelling bedoeld in de artikelen 29 en 30 van het decreet basisonderwijs.

gewoon secundair onderwijs: De leerling die:

a) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet:

- 1) beantwoorden aan de toelatingsvoorwaarden tot het leerjaar waarin de leerling is ingeschreven;
- 2) het geheel van de vorming van dit leerjaar werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;

b) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet :

- 1) voldoen aan de toelatingsvoorwaarden tot een eerste leerjaar van de eerste graad van het secundair onderwijs, zoals bepaald in hoofdstuk III van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs;
- 2) het leerprogramma dat voor hem of haar individueel is bepaald door de klassenraad werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;
- 3) onder het toepassingsgebied vallen van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 betreffende de integratie van leerlingen met een matige of ernstige verstandelijke handicap in het gewoon lager en secundair onderwijs.

Leerlingen die niet beantwoorden aan het onder a) of b) gestelde, worden beschouwd als vrije leerlingen.

buitengewoon secundair onderwijs: De leerling die beantwoordt aan de toelatingsvoorwaarden en, waar het voorzien is, aan de overgangsvoorwaarden, en die regelmatig de activiteiten volgt in functie van zijn opvoedingsbehoeften.

Schoolse vertraging: Het niet meer op leeftijd zitten van een leerling in het betrokken leerjaar. Uitgedrukt in aantal jaren is dat de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboortjaar. Wie ouder is dan de 'normale' leeftijd om in een bepaald leerjaar te zitten heeft schoolse vertraging.

Studiegebied: Een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het technisch en beroepssecundair onderwijs, eveneens op basis van een behoefte aan eenzelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar eenzelfde beroepssector. De meerderheid

van de studiegebieden zijn TSO- en BSO-overschrijdend.

Syntra: Opleidingsnetwerk voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, gesubsidieerd door de overheid. Hun aanbod omvat opleiding, vorming en begeleiding. Binnen het Syntra-aanbod situeren de opleidingsprogramma's zich in de leertijd, ook wel middenstandsopleiding of leercontract genoemd.

Thuislozen: Onder thuislozen worden de leerlingen verstaan die tijdelijk of permanent buiten het eigen gezinsverband opgenomen zijn door een gezin of persoon, een voorziening of sociale dienst, vermeld in de gecoördineerde decreten van 4 april 1990 inzake bijzondere jeugdbijstand en in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, met uitzondering van de internaten, gefinancierd of gesubsidieerd door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Time-out: Methode waarbij jongeren tijdelijk uit het secundair onderwijs worden genomen met de bedoeling hen opnieuw in het secundair onderwijs op te nemen. De jongeren die daarvoor in aanmerking komen, zijn jongeren bij wie schooluitval dreigt en voor wie de school en het CLB zelf al een maximum aan begeleidingsinspanningen hebben geleverd om de probleemsituatie te kenteren, maar die zodanig met problemen geconfronteerd worden dat interventie van buitenaf noodzakelijk is. De doelstelling van Time-out is enerzijds het reïntegreren van de jongere in de bestaande onderwijsvoorzieningen, bij voorkeur in de school en de onderwijsvorm of studierichting waar de jongere ingeschreven was, behalve als in het belang van de jongere andere keuzes wenselijk zijn. Anderzijds heeft Time-out tot doel bij de scholen veranderingsstrategieën te stimuleren die schooluitval moeten voorkomen.

Trekkende bevolking: De binnenschippers, de kermis- en circusexploitanten en -artiesten en de woonwagenbewoners bedoeld in artikel 2, 3°, van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden.

Verstedelijkingsgraad: Voor de indeling van de gemeenten van het Vlaams Gewest volgens de graad van verstedelijking baseren we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Dat is een classificatie op basis van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, met opsplitsing van het buitengebied op basis van het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie waarbij het ruraal overgangsgebied en het ruraal gebied als platteland wordt geclassificeerd. De resterende gemeenten uit het buitengebied worden als overgangsgebied geclassificeerd. Zo krijgen we de volgende indeling:

- **grootsteden:** Antwerpen, Gent
- **regionale centrumsteden:** Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout
- **kleine steden:** Aarschot, Asse, Beringen, Beveren, Bilzen, Blankenberge, Boom, Bree, Deinze, Dendermonde, Diest, Diksmuide, Eeklo, Geel, Geraardsbergen, Halle, Heist-op-den-berg, Herentals, Hoogstraten, Ieper, Knokke-Heist, Leopoldsburg, Lier, Lokeren, Lommel, Maaseik, Maasmechelen, Menen, Mol, Neerpelt, Ninove, Oudenaarde, Overpelt, Poperinge, Ronse, Sint-Truiden, Temse, Tielt, Tienen, Tongeren, Torhout, Veurne, Vilvoorde, Waregem, Wetteren, Zottegem

- **stedelijke rand:** Aartselaar, Beerse, Beersel, Boechout, Borsbeek, Bredene, Damme, De Pinte, Deerlijk, Denderleeuw, Destelbergen, Diepenbeek, Dilbeek, Drogenbos, Edgem, Evergem, Grimbergen, Harelbeke, Hemiksem, Hove, Ingelmunster, Izegem, Jabbeke, Kontich, Kraainem, Kuurne, Linkebeek, Lint, Machelen, Melle, Merelbeke, Middelkerke, Mortsel, Niel, Oostkamp, Oud-Turnhout, Schelle, Sint-Genesius-Rode, Sint-Katelijne-Waver, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vosselaar, Wemmel, Wevelgem, Wezembeek-Oppem, Wijnegem, Wommelgem, Zaventem, Zedelgem, Zonhoven, Zwevegem, Zwijndrecht
- **overgangsgebied:** Affligem, Arendonk, As, Balen, Begijnendijk, Berlaar, Berlare, Bierbeek, Bonheiden, Boortmeerbeek, Bornem, Brasschaat, Buggenhout, De Panne, Dessel, Dilsen-Stokkem, Duffel, Erpe-Mere, Grobbendonk, Haacht, Haaltert, Halen, Ham, Hamme, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Herent, Herenthout, Herk-de-Stad, Herselt, Heusden-Zolder, Hoeilaart, Hoeselt, Houthalen-Helchteren, Hulshout, Kalmthout, Kampenhout, Kapellen, Kapelle-Op-Den-Bos, Kasterlee, Keerbergen, Koksijde, Kortenberg, Kruibeke, Laakdal, Lanaken, Lebbeke, Lede, Lennik, Liedekerke, Lille, Londerzeel, Lovendegem, Lubbeek, Lummen, Malle, Meeuwen-Gruitrode, Meise, Nijlen, Olen, Opglabbeek, Opwijk, Oud-Heverlee, Overijse, Putte, Puurs, Ranst, Retie, Roosdaal, Rotselaar, Rumst, Scherpenheuvel-Zichem, Schilde, Schoten, Sint-Amands, Sint-Martens-Latem, Stabroek, Steenokkerzeel, Stekene, Ternat, Tessenderlo, Tielt-Winge, Tremelo, Vorselaar, Waasmunster, Wellen, Westerlo, Wichelen, Wielsbeke, Willebroek, Zandhoven, Zele, Zelzate, Zemst, Zoersel, Zutendaal
- **platteland:** Aalter, Alken, Alveringem, Anzegem, Ardooie, Assenede, Avelgem, Baarle-Hertog, Beernem, Bekkevoort, Bertem, Bever, Bocholt, Borgloon, Boutersem, Brakel, Brecht, De Haan, Dentergem, Essen, Galmaarden, Gavere, Geetbets, Gingelom, Gistel, Glabbeek, Gooik, Heers, Herne, Herstappe, Herzele, Heuvelland, Hoegaarden, Holsbeek, Hooglede, Horebeke, Houthulst, Huldenberg, Ichtegem, Kaprijke, Kinrooi, Kluisbergen, Knesselare, Koekelare, Kortemark, Kortenen, Kortesse, Kruishoutem, Laarne, Landen, Langemark-Poelkapelle, Ledegem, Lendeled, Lichtervelde, Lierde, Linter, Lochristi, Lo-reninge, Maarkedal, Maldegem, Meerhout, Merchtem, Merksplas, Mesen, Meulebeke, Moerbeke, Moorslede, Nazareth, Nevele, Nieuwerkerken, Nieuwpoort, Oosterzele, Oostrozebeke, Oudenburg, Peer, Pepingen, Pittem, Ravels, Riemst, Rijkervorsel, Ruiselede, Sint-Gillis-Waas, Sint-Laureins, Sint-Lievens-Houtem, Spiere-Helkijn, Staden, Vleteren, Voeren, Waarschoot, Wachtebeke, Wervik, Wingene, Wortegem-Petegem, Wuustwezel, Zingem, Zomergem, Zonnebeke, Zoutleeuw, Zuienkerke, Zulte, Zwalm

(zie ook VRIND-classificatie op <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2009-07-01-vrind2009.aspx>).

Voltijds engagement: Combinatie van leren en werkplekieren voor de leerlingen van het DBSO en de leertijd. De combinatie van beide componenten bedraagt minimaal 28 uur per week. De component leren kan worden ingevuld via het DBSO of via de theoretische vorming binnen de leertijd. De invulling van de component werkplekieren is afhankelijk van de invulling van de component leren. In het DBSO kan de component werkplekieren worden ingevuld via arbeidsdeelname, via een brugproject of via een voortraject. In het DBSO kunnen beide componenten vervangen worden door een persoonlijk ontwikkelingstraject.

Voltijds secundair onderwijs: Het onderwijs dat aan regelmatige leerlingen wordt verstrekt

gedurende veertig weken per jaar naar rato van ten minste achtentwintig wekelijkse lessen en rekening houdend met het maximale aantal wekelijkse lessen vastgesteld in artikel 2 van het koninklijk besluit nr. 2 van 21 augustus 1978 tot vaststelling van het maximale aantal lestijden per week in het voltijds secundair onderwijs. In afwijking van het hiervoor gestelde, wordt wat de opties psychiatrische verpleegkunde en ziekenhuisverpleegkunde van de vierde graad betreft, het voltijds secundair onderwijs verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rato van ten minste zesendertig wekelijkse lessen en rekening houdend met het maximum vastgesteld in hetzelfde koninklijk besluit.

Vrije leerling (secundair onderwijs): Leerling die niet voldoet aan de voorwaarden van regelmatige leerling (zie definitie regelmatige leerling). De inschrijving van een vrije leerling is niet onderworpen aan door de Vlaamse overheid bepaalde normen en omvat dan ook uitsluitend een onderlinge overeenkomst tussen de betrokken inrichtende macht of de schooldirectie en de ouders of de meerderjarige leerling zelf. Een vrije leerling komt noch in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen, noch voor het behalen van een officieel studiebewijs. Een vrije leerling beantwoordt wel aan de bepalingen inzake de leerplicht op voorwaarde dat, zoals een regelmatige leerling, het geheel van de vorming wordt gevolgd.

Vrijstelling van de leerplicht: Bij een fysieke of mentale handicap van een jongere, kan de Commissie voor Advies Buitengewoon onderwijs, op vraag van de ouders, beslissen om een tijdelijke of definitieve vrijstelling van de leerplicht te geven.

Daarnaast hebben ook de jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden, een vrijstelling van de leerplicht.

Zending derde schooldag: Voor alle leerlingen die op de eerste, tweede of derde schooldag zijn ingeschreven, stuurt de school via EDISON de identificatie- en aanwezigheidsgegevens op. Buiten de hoofdstructuur en het instellingsnummer geven de scholen in deze zending geen inschrijvingsgegevens (onderwijsvorm, graad, leerjaar, studiegebied en studierichting) op.

Zorgwekkend dossier: Dossier waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Als de school een zorgwekkend dossier meldt aan AgODi wordt samen met de school en het CLB bekeken of er een brief verstuurd wordt. Als het nodig is, bezorgt AgODi het dossier aan het parket.

AgODi:	Agentschap voor Onderwijsdiensten
ASO:	Algemeen Secundair Onderwijs
BaO:	Basisonderwijs
BSO:	Beroepssecundair Onderwijs
Buso:	Buitengewoon Secundair Onderwijs
CABO:	Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs
CDV:	Centra Deeltijdse Vorming
CLB:	Centra voor Leerlingenbegeleiding
CMP:	Centraal Meldpunt (Antwerpen)
DBSO:	Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs
EDISON:	Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen Schoolinstellingen en Onderwijs
GO:	Gemeenschapsonderwijs
KSO:	Kunstsecundair Onderwijs
LOP:	Lokaal Overlegplatform
OKAN:	Onthaalklas (onthaalonderwijs) voor Anderstalige Nieuwkomers
OV:	Opleidingsvorm
PA:	Problematische Afwezigheid
SES:	Sociaal Economische Status
SO:	Secundair Onderwijs
TSO:	Technisch Secundair Onderwijs
VDAB:	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Overzicht van tabellen

- **Tabel 1:** Overzicht procedurestappen controle op inschrijvingen voor 6- tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest **19**
- **Tabel 2:** Overzicht toereikend antwoord van de ouders bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest **20**
- **Tabel 3:** Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest **21**
- **Tabel 4:** Overzicht tijdstip doorsturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest **22**
- **Tabel 5:** Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest **23**
- **Tabel 6:** Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2011-2012 **25**
- **Tabel 7:** Terugggevonden inschrijvingen voor 6- tot en met 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens onderscheid Belgische nationaliteit / niet-Belgische nationaliteit **26**
- **Tabel 8:** Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht **27**
- **Tabel 9:** Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortjaar **28**
- **Tabel 10:** Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens provincie **29**
- **Tabel 11:** Controle op inschrijvingen voor 6- tot en met 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking **30**
- **Tabel 12:** Overzicht van het aantal verstuurde brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen **37**
- **Tabel 13:** Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft **40**
- **Tabel 14:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht (niet-OKAN) **41**
- **Tabel 15:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortjaar (niet-OKAN) **42**
- **Tabel 16:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats (niet-OKAN) **42**
- **Tabel 17:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens provincie van de woonplaats (niet-OKAN) **43**

- **Tabel 18:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur (niet-OKAN) **46**
- **Tabel 19:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom **46**
- **Tabel 20:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm in het voltijds gewoon onderwijs **47**
- **Tabel 21:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied in de tweede en derde graad van het voltijds gewoon onderwijs **48**
- **Tabel 22:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar (niet-OKAN) **49**
- **Tabel 23:** Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het huidige schooljaar (niet-OKAN) **49**
- **Tabel 24:** De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (alleen het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen) **50**
- **Tabel 25:** Leerlingen die zich verscheidene keren uitschrijven en opnieuw inschrijven in de loop van het schooljaar volgens de frequentie van schoolveranderingen. **53**
- **Tabel 26:** Leerlingen die zich uitschrijven, maar zich niet onmiddellijk opnieuw inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim **53**
- **Tabel 27:** Leerlingen die zich uit- en inschrijven volgens de soort van wijziging **54**
- **Tabel 28:** Leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven volgens het moment van uitschrijving **54**
- **Tabel 29:** Leerlingen die in de maand van uitschrijving meerderjarig zijn of worden volgens de maand van uitschrijving **55**
- **Tabel 30:** Evolutie van in- en uitschrijvingen **56**
- **Tabel 31:** In- en uitschrijvingen volgens geslacht **57**
- **Tabel 32:** In- en uitschrijvingen volgens geboortjaar **58**
- **Tabel 33:** In- en uitschrijvingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats **58**
- **Tabel 34:** In- en uitschrijving volgens provincie van de woonplaats **59**
- **Tabel 35:** In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur **61**
- **Tabel 36:** In- en uitschrijvingen volgens A- of B-stroom **61**
- **Tabel 37:** In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm **62**
- **Tabel 38:** In- en uitschrijvingen volgens studiegebied **63**
- **Tabel 39:** In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar **64**
- **Tabel 40:** In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het lopende schooljaar **64**
- **Tabel 41:** De schoolse vertraging van leerlingen die in- en uitschrijven (alleen het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen) **65**
- **Tabel 42:** Relatie tussen tijdigheid/laattijdigheid van de inschrijving en het verloop van het schooljaar **66**

- **Tabel 43:** Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden 70
- **Tabel 44:** Aantal en percentage meldingen problematische afwezigheden in kleuter- en lager onderwijs 70
- **Tabel 45:** Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden opgedeeld volgens geslacht 72
- **Tabel 46:** Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld naar geboortjaar 72
- **Tabel 47:** Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden per provincie 73
- **Tabel 48:** Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats 73
- **Tabel 49:** Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur 75
- **Tabel 50:** Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het gewoon lager onderwijs volgens leerjaar 75
- **Tabel 51:** Spreiding in de tijd van de problematische afwezigheden 76
- **Tabel 52:** Aantal en percentage zorgwekkende dossiers, opgedeeld naar geboortjaar 77
- **Tabel 53:** Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2007-2008 tot en met schooljaar 2011-2012 80
- **Tabel 54:** Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2007-2008 tot en met schooljaar 2011-2012 80
- **Tabel 55:** Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2007-2008 tot en met schooljaar 2010-2011 81
- **Tabel 56:** Aantal meldingen problematische afwezigheden per provincie en per hoofdstructuur 82
- **Tabel 57:** Aantal meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit 84
- **Tabel 58:** Meldingen problematische afwezigheden volgens geslacht 84
- **Tabel 59:** Meldingen problematische afwezigheden volgens geboortjaar 85
- **Tabel 60:** Meldingen problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking 85
- **Tabel 61:** Meldingen problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur 87
- **Tabel 62:** Meldingen problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm in het voltijds secundair onderwijs 87
- **Tabel 63:** Meldingen problematische afwezigheden in de eerste graad 88
- **Tabel 64:** Meldingen problematische afwezigheden volgens studiegebied 88
- **Tabel 65:** Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig 89
- **Tabel 66:** Verschillende schooljaren op rij gemeld als problematisch afwezig 90
- **Tabel 67:** Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden 90
- **Tabel 68:** Oorzaken van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school 91

- **Tabel 69:** Betrokken externen bij de begeleiding van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school **93**
- **Tabel 70:** Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur **95**
- **Tabel 71:** Zorgwekkende dossiers per geboortjaar **96**
- **Tabel 72:** Aantal meldingen definitieve uitsluitingen vanaf het schooljaar 2009-2010 tot en met het schooljaar 2011-2012 **99**
- **Tabel 73:** Aantal meldingen definitieve uitsluitingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2009-2010 tot en met het schooljaar 2011-2012 **100**
- **Tabel 74:** Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2009-2010 tot en met het schooljaar 2011-2012 **100**
- **Tabel 75:** Aantal meldingen van definitieve uitsluiting per provincie en per hoofdstructuur **101**
- **Tabel 76:** Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per nationaliteit **101**
- **Tabel 77:** Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geslacht **102**
- **Tabel 78:** Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geboortjaar **102**
- **Tabel 79:** Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten volgens verstedelijkingsgraad **103**
- **Tabel 80:** Percentage leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs met een melding van definitieve uitsluiting die beantwoorden aan een of meer van de indicatoren voor kansarmoede **103**
- **Tabel 81:** Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per hoofdstructuur **104**
- **Tabel 82:** Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten in het voltijds gewoon onderwijs **105**
- **Tabel 83:** Meldingen leerlingen die definitief werden uitgesloten in de eerste graad **105**
- **Tabel 84:** Meldingen van definitieve uitsluitingen volgens studiegebied **106**
- **Tabel 85:** Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig **107**
- **Tabel 86:** Verschillende schooljaren op rij definitief uitgesloten **107**
- **Tabel 87:** Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen **108**

Overzicht van figuren

- **Figuur 1:** Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen **17**
- **Figuur 2:** Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen **36**
- **Figuur 3:** Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen **39**
- **Figuur 4:** Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen volgens nationaliteit (niet-OKAN) **41**
- **Figuur 5:** Vergelijking gelijkekansenindicatoren bij totale schoolbevolking SO en bij leerlingen die zich laattijdig inschreven (niet-OKAN). **45**
- **Figuur 6:** Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën **51**
- **Figuur 7:** Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit **57**
- **Figuur 8:** Vergelijking gelijkekansenindicatoren tussen de verschillende categorieën in- en uitschrijvingen. **60**
- **Figuur 9:** Aantal en percentage problematische afwezigheden volgens nationaliteit **71**
- **Figuur 10:** Percentage leerlingen met problematische afwezigheden BaO die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede **74**
- **Figuur 11:** Meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit **83**
- **Figuur 12:** Percentage leerlingen met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede **86**
- **Figuur 13:** Evolutie aantal zorgwekkende dossiers **95**

Bibliografie

- DE MEYER, I. "Wetenschappelijke vaardigheden voor de toekomst. De eerste resultaten van PISA". Gent, 2007.
- DUQUET, N., GLORIEUX, I., LAURIJSSEN I. en Van Dorsselaer, Y. Wit krijgt schrijft beter. Antwerpen, 2006.
- European Commission, Eurydice, & Eurostat. Key data on education in Europe 2005. Luxembourg, 2005.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Brussel, 2006.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming, Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2010-2011. Brussel.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010. Brussel, 2011.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2010-2011. Brussel, 2012.
- PERQUY, J. "Leerplicht vanuit de sociale dimensie". Tijdschrift voor Onderwijsrecht en –Beleid, 1995-1996.
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20/11/1989.
- Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. Advies over welbevinden en gelijke kansen in het gezondheidsbeleid op school, 2011.

Regelgeving

- Wet betreffende de leerplicht van 29 juni 1983.
- Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997.
- Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering, gewijzigd door het Onderwijsdecreet XIX van 8 mei 2009.
- Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 1 december 1998.
- Decreet betreffende het onderwijs II van 31 juli 1990.

- Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008.
- Decreet op het onderwijs XIX van 8 mei 2009.
- Koninklijk besluit houdende de omschrijving van de types en de organisatie van het buitengewoon onderwijs en vaststellende de toelatings- en behoudsvoorwaarden in de diverse niveaus van het buitengewoon onderwijs van 28 juni 1978.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997, laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2008.
- Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997, laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 2007.
- Besluit van de Vlaamse Regering van 28/08/2000 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van jongeren met leerplichtproblemen in de centra voor leerlingenbegeleiding.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het secundair onderwijs van 7 september 1999.
- Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs.
- Besluit van de Vlaamse regering van 3 juli 2009 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding

Ministeriële omzendbrieven

- SO 60 over het studietoelaat aanbod voltijds secundair onderwijs, 05/02/1999;
- SO 68 over de leerplicht, 01/03/2000;
- SO 70 over de registratie van leerlingen secundair onderwijs, 03/07/2000;
- SO/2002/05/busso over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs, 15/8/2002;
- BaO/2002/11 over de afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs, 16/08/2002.
- BaO/2001/10 over de toelatingsvoorwaarden in het gewoon basisonderwijs, 10/08/2001.
- SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, 08/07/2005;
- SO/2007/05 over zendingen van leerlingengegevens in het secundair onderwijs, 30/08/2007;
- SO/2008/08 over het stelsel van leren en werken, 08/08/2008.

Databanken

- Databank huisonderwijs, AgOD*i*;
- Databank in- en uitschrijvingen, AgOD*i*;
- Databank tuchtmeldingen, AgOD*i*;
- Databank leerplichtcontrole, AgOD*i*;
- Databank problematische afwezigheden, AgOD*i*;
- Inschrijvings- en leerlingendatabank, Ministerie van Onderwijs en Vorming;
- Studiedienst van de Vlaamse Regering (demografische gegevens), <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/default.aspx>.

